

M. S.

490

A

മഹാരാണി

420

സേതുലക്ഷ്മിദായി സി. ഐ.

തിരുമനസ്സുകൊണ്ട്.

ആർ. കുളത്തു അയ്യർ

എഴുതിയത്.

V. V. Press, Quilon.

1104.

കാലാനുസരിച്ചിരിക്കുന്നു

6-1-107

490
നമ്പർ

മഹാരാണി

മതുലകുട്ടിഭായി സി. ഐ.

തിരുമനസ്സുകൊണ്ട്

(Prescribed For Form I.)

ആർ. കുളത്തു അയ്യർ

എഴുതിയത്.

—:~:—

പ്രകാശകൻ,

ആർ. റി. പിള്ള,

ചാല--തിരുവനന്തപുരം.

വില്പന വകുപ്പ്

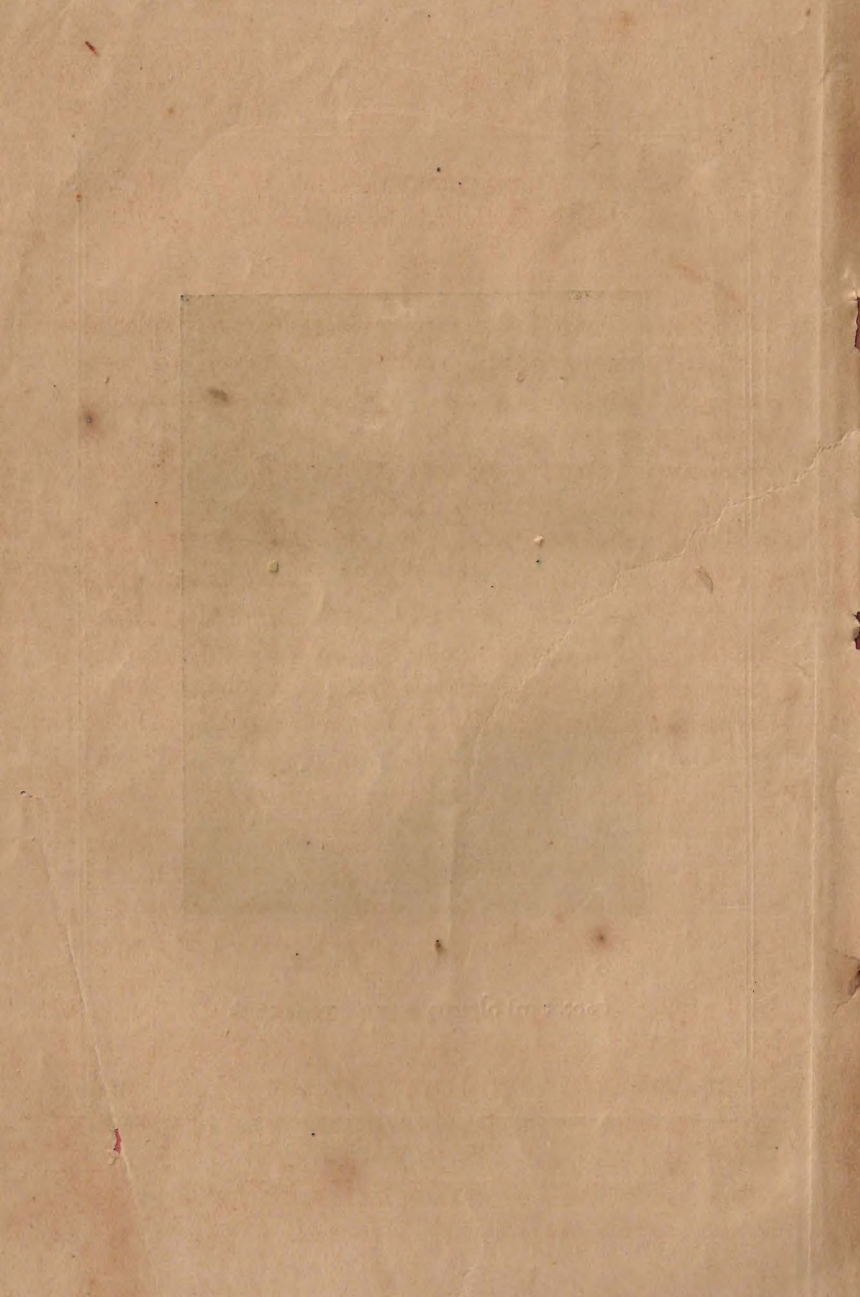
൩-ാം പതിപ്പ് കാപ്പി—2000.

വി. വി. പ്രസ്സ്—കൊല്ലം.

1104.

മഹാരാണി വീജൻറു തിരുമനസ്സുകൊണ്ട്.

അവതാരിക.

—:*:—

വിദ്യാഭ്യാസത്തിലും മനസ്സംസ്കാരത്തിലും മുന്നണിയിൽ നില്ക്കുന്ന നാല്പത്തഞ്ചുലക്ഷത്തിൽപരം ജനങ്ങൾ തങ്ങളുടെ പ്രാഗ്ജന്മപുണ്യഫലവും പ്രത്യക്ഷപരപ്പെടവതുമായി കരുതി ഹൃദയവേദികളിൽ ഭക്തിപൂർവ്വം അവഹരിച്ച് ആരാധനചെയ്തുപോരുന്ന ശ്രീപത്മനാഭസേവിനി, വഞ്ചിധർമ്മവർധിനി, രാജരാജേശ്വരി, മഹാമഹിമശ്രീ സേതുലക്ഷ്മീഭായി മഹാറാണി റീജൻറു രിതമനസ്സിലെ അത്യന്തപാവനവും അപഭാനരമണീയവുമായ ജീവചരിത്രം ആർക്കും ഇന്താതവ്യവും പററിയവുമാകുന്നു. ഹൃദയാവർജകമായ ഈ വിഷയത്തെ അധികരിച്ച് ഒരു പുസ്തകോപഹാരം കൈരളീഭേരിയുടെ ചരണകമലങ്ങളിൽ ഇദംപ്രഥമമായി സമർപ്പിക്കുവാനുള്ള ഭാഗ്യം തിരുമേനിയുടെ നിത്യശുശ്രൂഷകന്മാരിൽ ലബ്ധപ്രതിപുനം ഇതിനു മുമ്പുതന്നെ അനേകം ജീവചരിത്രഗ്രന്ഥങ്ങൾ നിർമ്മിച്ച് ആ സാഹിത്യവ്യവസായത്തിൽ തനിക്കുള്ള വാസനയേയും നൈപുണ്യത്തേയും പ്രകടീകരിച്ചിട്ടുള്ള ഭാഷാഭിമാനികളിൽ അപശ്ചിമനുമായ ശ്രീമാൻ ആർ. കുളത്തുഅയ്യപ്പാകുന്നു സിദ്ധിക്കുന്നത്. ശ്രീമാൻ കുളത്തുഅയ്യപ്പ് ഇത്തരത്തിലുള്ള ഒരു ഗ്രന്ഥനിർമ്മിതിക്കുള്ള ഉത്തമാധികാരിത്വം ഇതിൽ നിന്നുതന്നെ അനുഭവമാകുന്നുണ്ടല്ലോ.

ക്രി. പി. ചൗൺൻ നവംബർ മാസത്തിൽ അക്കാലത്തു ഭാരതവർഷത്തിന്റെ വൈസ്രോയി ആയിരുന്ന കഴ്സൺ പ്രഭു ഭോവാൽ രാജ്യം സന്ദർശിച്ച അവസരത്തിൽ, രാജാധികാരത്തിനു മർമികളെ ആശ്രയിക്കേണ്ടിവന്നാൽ മാറ്റു കുറഞ്ഞുപോകുമെന്നുള്ള അപവാദം നിർമ്മൂലമാണെന്നും, സ്രീകർക്കും പുരുഷന്മാക്കൊപ്പമായി രാജ്യംഭരിക്കാൻ കഴിയുമെ

നുള്ള തത്വത്തിനു മൂലാഭിഷിക്താദാനരണമായി വിക്രോ
 റിയാ ചക്രവർത്തിനിയെ എന്നപോലെ ആ രാജ്യത്തിലെ
 ബീം മഹാനാണിയെയും തനിക്ക് അംഗലിനിർദ്ദേശം
 ചെയ്യുവാൻ സാധിക്കുമെന്നും പ്രസ്താവിച്ചതായി ഞാൻ കാക്കു
 ന്നുണ്ട്. വാസ്തവം നോക്കുകയാണെങ്കിൽ രാജസ്ഥാനത്തി
 ലേക്ക് ഭിന്നഭൂമികളെ സമാശ്രയിക്കുന്ന രണ്ടുതരത്തിലുള്ള
 ഗുണഗണങ്ങൾ ആവശ്യകമായി കാണാവുന്നതാണ്. അവ
 യിൽ ഓജസ്സ്, ശൈത്യം മുതലായ രീക്ഷണഗുണങ്ങൾ ഒരു
 വർഗ്ഗത്തിലും; ഭൂഭയ, പ്രജാവാത്സല്യം മുതലായ ഏകീണ്ഡ
 ണങ്ങൾ മറ്റൊരു വർഗ്ഗത്തിലും പെടുന്നു. “രാജാ പ്രകൃതിരഞ്ജ
 നാൽ” എന്ന ആപ്തവാക്യത്തിൽനിന്നും രാജശബ്ദത്തിന്
 ചര്യപത്നായമായുള്ള പ്രയോഗത്തിൽനിന്നും, നാം ധരിക്കേ
 ണ്ടത് ഉഗ്രഗുണങ്ങളേക്കാൾ രാജസ്ഥാനത്തിൽ ജനങ്ങൾ
 തങ്ങളെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം അഭിലഷിക്കുന്നത് ശാന്ത
 ഗുണങ്ങളെ ആണെന്നുള്ളതാകുന്നു. കലിങ്ഗരാജാവുമായുള്ള
 യുദ്ധംവരെ അശോകവർമ്മൻ ലോകത്തെ ഒരു ഗ്രീഷ്മാന്ത
 വിലെ മദ്ധ്യാഹ്നഭാസ്സരണപ്പോലെ തപിപ്പിച്ചു; ആ യുദ്ധ
 ത്തിനു പിന്നീട് അദ്ദേഹം ലോകത്തെ ഒരു വസന്താന്തവിലെ
 പൂണ്ണചന്ദ്രനെപ്പോലെ ആഹ്ലാദിപ്പിച്ചു. മഹാനുഭാവ
 നായ ആ ഭാരതചക്രവർത്തിക്ക് പാശ്ചാത്യന്മാരായ ഗ്രന്ഥകാര
 ന്മാർപോലും ഇക്കാലത്തു അലക്സാണ്ടർ, സീസക്സ്, അല
 ഭൂമായ ഒരു സ്ഥാനം നൽകുന്നത് അദ്ദേഹത്തിന്റെ രൂക്ഷഗു
 ണങ്ങളെയല്ല, പ്രത്യുത, മന്യുഗുണങ്ങളെ അഭിനന്ദിച്ചതേ
 എന്നുള്ള വസ്തുത ഭാരതീയരായ നാം ഒരിക്കലും മറക്കരുത്.
 പുരുഷൻ രൂക്ഷഗുണങ്ങൾ സ്വാഭാവികമാകുന്നു; മന്യുഗുണ
 ണങ്ങൾ നിരന്തരമായ ആത്മശോധനയുടെയും, ദേവല്യാന
 ത്തിന്റെയും മറ്റും ഫലമായി ചിരകാലംകൊണ്ടല്ലാതെ വശ
 ഘ്നപ്പെടുന്നില്ല. സ്രീകൃഷ്ണൻ നീല ഇതിൽനിന്ന് എത്രയോ വ്യത്യ
 സ്തമാകുന്നു. മന്യുഗുണങ്ങൾ അവയ്ക്ക് നിസ്തർക്കമാണ്.
 അവ ഏതവസ്ഥയിലും അവരെ വിട്ടുപിരിയുന്നില്ല; രാജനി

വൃങ്ങളായിരിക്കേണ്ട രൂക്ഷഗുണങ്ങളാകട്ടെ അവർ ദണ്ഡധാരണസന്ദർഭത്തിൽ സ്വയമേവാഗതങ്ങളായിത്തീരുന്നുമുണ്ട്.

“നാസ്തി മാത്രസമാ മരയാ;
നാസ്തി മാത്രസമാ ഗതിഃ;
നാസ്തി മാത്രസമം ത്രാണം;
നാസ്തി മാത്രസമാ പ്രിയം.”

എന്ന ഭീഷ്മർ ധർമ്മപുത്രൻ നല്കുന്ന ഉപദേശം ഗുഹസ്വയായ മാതാവിനെന്ന്പോലെ സിംഹാസനസ്വയായ മാതാവിനും യോജിക്കുന്നതാണ്. മാതാവിന്റെ മനസ്സടിഞ്ഞുള്ള ലാളനത്തിൽനിന്നു പ്രജകൾക്കു ലഭിക്കുന്ന നിർവൃത്തിയുടെ പരിപാടിയും പരിമാണവും ഒന്നു വേറെതന്നെ; സംശയിക്കേണ്ടതില്ല.

ലാഭതവർഷത്തിൽ പ്രജാഭർത്താക്കളായി പല മഹതികളും അതീതകാലങ്ങളിൽ ജീവിച്ചിരുന്നിട്ടുണ്ട്. അവരുടെ ഭാഗ്യരമായ യശസ്സ് ഇന്നും ലോകത്തെ ധവളീകരിക്കുന്നു; അവരുടെ പാവനമായ ചരിത്രം ഇന്നും ലോകത്തിന്റെ ഭാഗ്യദീപമായി പരിലസിക്കുന്നു. ഇൻഡോറിലെ അഹല്യാഭായി, കാരങ്കല്ലിലെ രാജാജി, മധുരയിലെ മങ്കമ്മാർ മുതലായി അനേകം മഹനീയകളായ മഹാരാജാക്കന്മാരുടെ നാമധേയങ്ങൾ ഈ സന്ദർഭത്തിൽ നമ്മുടെ സ്മൃതിപഥത്തെ അധിരോഹണം ചെയ്യുന്നു. ഈ കേരളഭാഗത്തിൽ തന്നെ കൊച്ചിയിലെ ഗംഗാധരലക്ഷ്മിറാണി, തിരുവിതാംകൂറിലെ ഉമയമ്മറാണി മുതലായ മനസിനികളെ നാം ഇന്നും ആശ്ചര്യവിസ്മയവും അനന്ദാർദ്രവുമായ ഹൃദയങ്ങളോടുകൂടിയല്ലയോ അനുസ്മരിക്കുന്നത്? സഖോ പരി ഈ വിഷയത്തിൽ സാഷ്ടാംഗപ്രണാമത്തിനു അർഹമായി. ചരിത്രം നമ്മുടെ സമ്മുഖത്തിൽ വിനിവേശിപ്പിക്കുന്നത് ക്രി. പി. ൧൮൧൧ മുതൽ ൧൮൧൫-വരെ തിരുവിതാംകൂർരാജ്യം പ്രശസ്തരീതിയിൽ പരിപാലനംചെയ്ത പുണ്യശ്ലോകയായ

റാണി ഔരശിലക്ഷ്മീഭായി തിരുമേനിയേയാകുന്നു. അശ്രുത
 ദൃഷ്ടപൂർവ്വമായ ഒരു അത്യാഹിതത്വം തഥാവാതത്താൽ വഞ്ചി
 വലയിതം—പോരാ കഞ്ചളിതപ്രായം—അയിത്തീൻ ഒരു
 ഫട്ടത്തിൽ അതിനെ അചഞ്ചലമായ പ്രഭാവത്തോടും അന്യാ
 ദശമായ പ്രതിഭാവിഭാസത്തോടുംകൂടി അനന്തകല്യാണമായ
 പാരംവരെ നയിച്ച ആ ധർമ്മദേവതയുടെ ധ്യാനാനുസന്ധാ
 നങ്ങൾ അതെന്താണ് അനന്ദബാഷ്പത്തിൽ മുഴുകിക്കാത്തത്?
 പുളകുകഞ്ചും അണിയിക്കാത്തത്? ഒരുവസരത്തിൽ, റസി
 ഡൻറും ദിവാനമായ കണ്ണൽമൺറോ, ആ മഹാരാജ്ഞിയുടെ
 ശാഹികയോഗക്ഷേമങ്ങളിൽ അനന്തരകാലത്തിൽ-ഒരു മന്ത്രി
 വിക്റോറിയാ മഹാരാജ്ഞിയുടേതിലെന്നപോലെ—ഇപ്പെ
 ടാൻ തുനിഞ്ഞപ്പോൾ അവിടുന്ന് ശ്രീപത്മനാഭന്റെ തുച്ഛ
 കൃത്തിനു തുല്യമായ ആത്മതേജസ്സിനെ അവിഷ്കരിച്ച് “ഈ
 കാര്യം ഇപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതു കിഴ്മയ്ക്കാര്യം നമ്മുടെ മനസ്സും
 പോലെയല്ലാതെ മറ്റൊരു പ്രകാരത്തിൽ നടക്കുന്നതല്ലല്ലോ”
 എന്ന വാക്യം അടങ്ങിയ ഒരു തിരുവെഴുത്തു അയച്ച് സായി
 നെക്കൊണ്ട് താൻ ചെയ്ത അപരാധത്തിനു ക്ഷമാപനംചെ
 യ്യിച്ചതായി ചരിത്രരേഖയുണ്ട്. “അന്യമാകഥമീശ്വരപ്രസാ
 ദാദൃതേ നിരങ്കുശം സ്രീവൃക്കിവിശേഷസ്ത്ര ലോകാധിപത്വം”
 (ഭഗവൽപ്രസാദംകൂടാതെ എങ്ങിനെയാണ് ഒരു സ്ത്രീക്കു
 സ്വതന്ത്രമായ രാജാധികാരം ലഭിക്കുന്നത്?) എന്ന് വിദ്വാ
 നാഥകവി പ്രതാപരുദ്രിയത്തിൽ തദ്ദാംബര സഞ്ചരിച്ചു
 ചോദിക്കുന്നത് “ന സ്രീ സ്വാതന്ത്ര്യമഹതി” ഇത്യാദി സ്മൃതി
 വാക്യങ്ങളിൽ പ്രതിഷ്ഠിതമായ മിതാക്ഷരീനിയമത്തിന്റെ
 ശ്രംഖലകളിൽ പെട്ടുപറ്റുന്ന താദൃശാഹിദുരാജ്യങ്ങളിലെ
 രാജ്ഞിമാരുടെ വിഷയത്തിൽ സമുചിതംതന്നെ. എന്നാൽ
 ഏറ്റവും പ്രാചീനവും യശസ്സരഭിലവുമായ ആററിങ്ങൽ രാജ
 വംശത്തിന്റെ ചരിത്രത്തെപ്പറ്റി അറിവുള്ള വഞ്ചിനിവാ
 സികൾക്ക് അത്തരത്തിലുള്ള ‘ഈശ്വരപ്രസാദം’ ഒരുകാലത്തു
 ഇവിടെ അനുസ്മൃതമായി നിലനിന്നു പോന്നിരുന്നു എന്നുള്ള

വസ്തുത അജ്ഞാതമല്ല. ഇംഗ്ലീഷുകാർക്കു ഭാരതവർഷത്തിൽ
 ഇന്നു നാം കാണുന്നസകലൈശ്വര്യങ്ങൾക്കും നിദാനീഭൂതങ്ങളായ
 സംഭവങ്ങളിൽ ഒട്ടും അപ്രധാനമല്ലാത്ത ഒന്നാണ്
 അവർ അഞ്ചുതെങ്ങിൽ ക്രി. പി. ൧൩൮൦-ൽ വാണിയൂരിൽ
 നായി ഒരു ചെറിയ സ്ഥലം ഉയയ്ക്കാനായിത്തോട്ടു പാട്ടത്തിനു
 വാങ്ങിയതു്. ആററിങ്ങൽ ഒരു സ്വതന്ത്രരാജ്യമെന്ന നില
 യിൽനിന്നു ഏകീഭവിച്ച് തിരുവിതാംകൂറിൽ ലയിച്ചതു്
 അന്നത്തെ ആററിങ്ങൽ മുത്തത്തുവഴിയാണെന്നു പാർശ്വീക
 ണിയുടെ പുത്രവംശപ്രസിദ്ധനായ ആത്മത്യാഗത്തിന്റെ
 ഫലമായി മാത്രമാകുന്നു. വീരമാന്താഡവർമ്മ മഹാരാജാ
 വിന്റെ പ്രസൂതിയാൽ വീരമാതൃസംജ്ഞയ്ക്കു സർവ്വാഭാവം
 നായിത്തീർന്നു വിശിഷ്ടഗുണശാലിനിയായ ഈ തിരുമേനിയെ
 പറ്റി ദേശരാജകവി ബാലമാന്താഡവിജയം നാടകത്തിൽ
 “ഇയഞ്ചു കില ശ്രീപദ്മനാഭകേതിലതാലവാലമാനസരയാ
 ഭഗവതസ്തല്ലിലാവതാപിശേഷ ചരിതപ്രതിപാദകപുരാ
 ണജാലപാനാകണ്ണനസഫലീകൃതകണ്ണയഗളോപധിവി വൃസ്ത
 മൃദുളളസീമഞ്ജരീസൗരഭോദ്യോതിവതദുപാനം നന്ദനഭം
 ശീമുപാനന്തീ, കരകമലവലയമാനളളസീമണിമാലയാഭം
 ചന്നാചലീമാവത്തന്തീ, പദ്മനാഭപാദാവിരണിഞ്ഞര
 ഭജനായ ദിവോട്ടവരീണ്ണാ കാചന സിലതപസ്വപാദീവ
 വിരാജതേ” എന്നു മറ്റും മധുരമധുരമായി സ്തുതിച്ചിട്ടുണ്ട്.
 ആററിങ്ങൽ റാണിമാർക്കും ഇംഗ്ലീഷുകാർക്കും തമ്മിൽ ഏറ്റെടുത്ത
 പൂർവ്വോക്തമായ “ജന്മിക്-റിയാൻബഡം” ക്രി. പി. ൧൮൫൦-
 വരെ അറിയപ്പെട്ടിരുന്ന നിലനിന്നിരുന്നു എന്നുള്ളവിനു
 ലക്ഷ്യമുണ്ട്. അതിൽ പിന്നീടും അവരുടെ പൂർവ്വകാലമഹിമ
 യേയും തിരുവിതാംകൂർ രാജകുടുംബാധിപനായിട്ട് അവർക്കുള്ള
 അത്യർത്ഥപ്രസ്ഥാനത്തേയും പറ്റി നല്ല അറിവുള്ള വൈ
 ഭാസ്യായിമാർ ആററിങ്ങൽ മുത്തത്തുവഴി തിരുനസ്സിലേയ്ക്കു
 ‘ചെറിത’ മുതലായ രാജകീയസന്ദേശങ്ങളിൽ കല്പിച്ചു കാണാ
 നുള്ള പദവി എത്രയോ മഹനായവും, പ്രഥമകക്ഷ്യയെ

ആരോഹണം ചെയ്യാത്ത ഏതദ്ദേശീയരാജാക്കന്മാരിൽ ഏവരാലും അഭിലഷണീയവുമാകുന്നു.

പത്മനാഭപാദാവിന്ദനിന്തരസേവനത്തിനായി ട്രോവിൽനിന്നു അപതീണ്ണയായ മഹാത്മ സിദ്ധതപസ്വിനിയാകുന്നു നമ്മുടെ സേതുലക്ഷ്മീഭായി മഹാറാണി തിരുമേനി യെന്ന് അവിടുത്തെ ഭഗവൽഭക്തി കണ്ടാൽ അർക്കം തോന്നിപ്പോകും. “പ്രാപ്തം പ്രാപ്തമുപാസീത” എന്ന ന്യായമനുസരിച്ച് ദൈവയോഗത്താൽ തനിക്കു സിദ്ധിച്ച രാജഭരണാധികാരം അവിടുന്ന് എത്രമാത്രം പ്രശാന്ത മന്ദീര്യമായി—പാവനചരിതയായി—പരാജയമകസ്യർത്ഥയായി—പ്രജാക്ഷേമമെകനിഞ്ഞയായി—വാരിച്ചു പോരുന്നു എന്നുള്ളത് വിശ്വവിദിതമാകുന്നു. കരണദിയും കർമ്മായുധംകൊണ്ടു “പാണ്ഡരീകരണംവിധോഃ” എന്ന സാഹസകൃത്യം ചെയ്യുന്നതിനായിട്ടു മിക്കുന്ന ലേപകാരണ ആർക്കും ഉന്മത്തനെന്നു അപഹസിക്കുവാൻ അധികാരമുണ്ടു്. അതിനാൽ അതിലേക്കായി ഈ അവതാരികാകാരൻ ഈ അവസ്ഥത്തിൽ ഒരുങ്ങുന്നില്ല. ജാതിമതഭേദമന്യേ സർവ്വജനങ്ങളേയും സർവ്വജനങ്ങളുടേപ്പോലെ പരിചരിക്കുക; അവർക്കു് നികുതിസംബന്ധമായും മറ്റുമുള്ളഭാരങ്ങളെ ലാഘ്യകരിച്ച് അവരുടെ ബാഹ്യാന്തരമോശങ്ങളെ ഒന്നു പോലെ ധന്യമാക്കുക; അധ്വാനിതങ്ങളായ ജനവിഭാഗങ്ങളെ ഉന്നമിപ്പിക്കുക; ദിവ്യമായ ഭൂതദയാമൂലം മനുഷ്യരെ മാത്രമല്ല സർവ്വജനങ്ങളേയും സൗഖ്യദിപ്പിക്കുക; ഇത്യാദി രാജാചിതങ്ങളായ പുണ്യകർമ്മങ്ങളിൽ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് അംഗീകരിച്ചു കാണുന്ന കല്യാണവും ‘കാലാവലോകനകലാകരണീയവുമായ—മാനസവിനിയം മഹാത്മ്യശാലിനിയുമായ മക്കളെ പെറ്റ ഒരു മാതാവിനല്ലാതെ അസാദ്ധ്യമായ—നന്മവിശേഷം ആയൊണ് ആശ്ചര്യപരതന്ത്രം ആനന്ദതുന്ദിലുരുമാക്കിത്തീർക്കാത്തതു്!

“സമർത്ഥം വാത്സമത്വം വാ
 കൃശം വാചുതൃശം തഥാ
 രക്ഷത്രേവ സുതം മാതാ;
 നാനൃഃ പോഷാ വിധാനതഃ.”

എന്ന ആപ്തവാക്യത്തിൽ അന്തർഭവിച്ചിരിക്കുന്ന തത്വം ലോകമാതാവായ ഈ മഹാലക്ഷ്മി സൂക്ഷ്മമായി ധരിച്ചിരിക്കുന്നു. കണ്ടുകൃഷി വക നെല്ലും നിറുത്തലാക്കിയതോടുകൂടി ശ്രീപാദം വക നെല്ലുരത്തിലും ഗണനീയമായ ഭേദഗതി വരുത്തിയത് അവിടുത്തെ മഹാമനസ്സെയും ആത്മത്യാഗബുദ്ധി ക്കും പ്രത്യക്ഷലക്ഷ്യമാകുന്നു. “ധർമ്മോസ്തർക്കലഭൈവതം” എന്ന വഞ്ചിമഹാശാജവംശത്തിന്റെ പുളകോർഗമകാശിയായ ആ മുദ്രാവാക്യം, “അഹിംസാസർവ്വതാനാധർമ്മേഭ്യോ ജ്യായസീ സുതാ” എന്ന സർവ്വോൽകൃഷ്ടമായ ഹിന്ദുമതതത്വത്തെ പുണ്യശിഷ്യ നോക്കുമ്പോൾ, മഹാനാണി തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് എന്നു ക്ഷേത്രങ്ങളിൽ ജന്തുബലി നിറുത്തിയോ അന്നത്രെ അനപർത്ഥമായതു എന്നു പരിഷ്കൃതാരംഭമാക്കു കാണാം ഈ പൊന്നുതിരുമേനിയുടെ അപദാനങ്ങളിൽ വലതും എന്റെ ഇത്തരത്തിലുള്ള ദൈവതാരികയാലല്ല, അതിന് അർഹനായ ഒരു മഹാകവിയുടെ അനുഗ്രഹീതമായ തുലികയാൽ സുവണ്ണലിപികളിലത്രെ രേഖപ്പെടുത്തേണ്ടതു എന്നു ഞാൻ നല്ലപോലെ അറിയുന്നുണ്ട്.

“സർവ്വോപമാദ്രവ്യസമുച്ചയേന
 യഥാപ്രദേശം വിനിവേശിതേന
 സാ നിമ്നിതാ വിശ്വസൃജാ പ്രയത്താ-
 ദേകസ്ഥസൗന്ദര്യദിദക്ഷയേവ.”

എന്നപട്ടം ശ്രീപാദത്തിഭേദിനെ ഉദ്ദേശിച്ചു നിമ്നിച്ച കാളിദാസർ ഇന്നമ്മുടെ മഹാനാണി തിരുമനസ്സിലെ വിഷ

യീകരിച്ചായിരുന്നു അത് പുഴുതിയത് എന്നുവരികിൽ ഉത്തരജ്ഞിൽ സമ്പ്രദാനമായ 'സൗശീല'പദത്തെ ഛിദ്രിപ്പിക്കുമായിരുന്നു എന്നുള്ളതിനു സന്ദേഹമില്ല.

“താവൽ സുഖം ഭൂപതിജൈ-
ഭോഗജം പ്രാപ്യതേ നൃപ!
അഭിഷേകജലം മൂല്നി
യാവന്ന വിനിപാത്യതേ.”

എന്നു മാർണ്ഡേയപുരാണത്തിൽ രാജാക്കന്മാരുടെ പ്രജാപരിചാലനശ്ലേഷത്തെ ഭംഗിയിൽ വർണ്ണിച്ചു ഒരു ഭാഗ്യകം കാണുന്നുണ്ട്. അതെ! രാജാക്കന്മാർക്കു സ്വന്തം സുഖം പുണെത്താത്തതുകൊണ്ട് അത് അഭിഷേകജലം മൂല്നിയിൽ പതിക്കുന്നതുവരെ മാത്രമാകുന്നു. സേതുലക്ഷ്മീദായി മഹാനാഭി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു അവിടുത്തെ കസുമകോമളമായ വപുസ്സും മനസ്സും പ്രജകളായ നമ്മുടെ യോഗക്ഷേമത്തെ ലക്ഷിക്കിച്ചു ശ്ലേഷോപാസ്യനായ കൃത്യസഹസ്രാക്ഷനായി പ്രതിഭിനം ആഹുതി ചെയ്യുന്നു. വിശ്വോത്തരമായ ഈ ധർമ്മജ്ഞത്തിന്റെ വില നാം നിശ്ചയമായും അറിയുന്നില്ല. “സ്വസുഖ നിരഭിലാഷഃ ഛിദ്രസേലോകമേന്തോഃപ്രതിഭിനം” ഇത്യാദി കവിവക്യങ്ങൾക്കൊന്നിനും അതിന്റെ മഹിമാതിരയും വേണ്ടവിധത്തിൽ പ്രത്യക്ഷീകരിക്കുവാനുള്ള ശക്തിയുണ്ടെന്നു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നില്ല. അത്തരത്തിലുള്ള നമ്മുടെ പ്രിയ മാതാവു—മഹാനാഭി ദീജൻമുരിതമനസ്സുകൊണ്ട്—“അയതമായ അയസ്സും അഭംഗരമായ ആരോഗ്യവും അന്യാദൃശമായ ഐശ്വര്യവും നേടി വഞ്ചിഭൂദേവിക്ക് ഒരു മായാത്ത പൊട്ടായും, വഞ്ചിനിവാസികൾക്ക് ഒരു വാടാത്ത വിലക്കായും പരിലസിക്കുമൊരുകണേ ശ്രീപത്മനാഭ!” എന്നുള്ള ഹൃദയം തിങ്ങിവിങ്ങിക്കവിഞ്ഞുയരുന്ന പ്രാർത്ഥനയെ ഭക്തപരാധീനനായ സാക്ഷാൽ ശ്രീനൃപതിയുടെ ശ്രവണപുടങ്ങളിൽ സമ

പിടിക്കുകയല്ലാതെ നമുക്കു നിഷ്കൃതിരൂപേണ മറ്റൊരുചെയ്യാൻകഴിയും? അല്ലെങ്കിൽ ഇവിടെ പ്രാത്ഥനയ്ക്കുതന്നെ എന്തുപ്രസക്തിയാണുള്ളത്?

“അങ്ങല്ലേ വഞ്ചിഭൂമിക്കധിപതി? ഭവതീ
യാങ്” ശ്രീപങ്കജരഹത്തിൻ

ഭങ്ഗങ്ങൾക്കശ്രയല്ലേ പൃഥ്വിയിയിതു ഭംഗി-
ക്കുന്ന റീജൻറുരാജ്ഞി?

രംഗത്തിൽ കൃഷ്ണയങ്ങേക്കുനിവൃ പൂടവയായ് -

പ്പണ്ടു കണ്ടുള്ളതല്ലേ?

ഞങ്ങൾക്കെന്തുണ്ടുണർത്താനിതിൽ—അനുചരിയായ്;
സ്വാമിയായ്:—പത്മനാഭ!”

എന്നു മാത്രമേ വഞ്ചിനിവാസികളായ നമ്മാൽ വരുവുവായി കാണുന്നുള്ളൂ. മഹാറാണി സേതുലക്ഷ്മീഭായി തിരുമേനി സർവ്വാർക്കുവേണ്ട വർത്തിക്കുമാറാകട്ടെ! അവിടുത്തേക്കു ജീവിതാദ്ധപാവു അവിടുത്തെ ഹൃദയകമലംപോലെ മുറ്റലമുറ്റലമായി സമൃദ്ധസിക്കുമാറാകട്ടെ!!

ശ്രീമാൻ കുളത്തു അയ്യരുടെ ലളിതവും 'രാജഭക്തിസംവൽകവുമായ ഈ ജീവചരിത്രഗ്രന്ഥത്തിനു ഞാൻ സർവ്വംഗ ഉങ്ങലേയും ആശംസിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

തിരുവനന്തപുരം.
20—4—1104.

} ഉള്ളൂർ എസ്. പരമേശ്വരയ്യർ.

മ ഹ റ ട ട ണി

സേതുലക്ഷ്മീഭായി സി. ഐ.

തിരുമനസ്സുകൊണ്ട്.

നമ്മുടെ തിരുവിതാംകൂർ രാജ്യത്തെ “ശ്രീവാഴ്ചോട്ട്” എന്ന പണ്ടു പണ്ടേ തുടങ്ങി പലരും പറഞ്ഞുവരുന്നണ്ടല്ലോ. എന്നാൽ ഈ രാജ്യത്തിനു സകല സമ്പത്തുകളുടേയും സമൃദ്ധി മൂലം “ശ്രീവാഴ്ചോട്ട്” എന്ന അസ്വത്ഥനാമത്തിനു അർഹത സിദ്ധിച്ചതു ശ്രീലക്ഷ്മീഭാവതിരുവിതാംകൂർ തിരുവവതാരമായി ജനിച്ച നമ്മുടെ നാട്ടിനെ ഏറ്റവും ശ്രേഷ്ഠമായരീതിയിൽ ഭരിച്ചു വരുന്ന ശ്രീസേതുലക്ഷ്മീഭായി മഹാരാണി തിരുമനസ്സിലെ കാലത്താണ്. ഈശ്വരഭക്തി, സത്യം, നീതി, ഭൂതദയ എന്നീ സർവ്വങ്ങളെ മുൻ നിറുത്തിക്കൊണ്ടു രാജ്യം ഭരിക്കുന്ന ഈ തിരുമനസ്സിലെ കാലത്ത് പുണ്യനെയൊന്നു നാട്ടിൽ ചെറുശ്ചെയ്യും വലിക്കാതെ ഇരിക്കുന്നത്.

മഹാരാണി ശ്രീസേതുലക്ഷ്മീഭായി തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് ൧൭൭൧-മാണ്ടു വൃശ്ചികമാസം ൩-ാംനു പൂരം നക്ഷത്രത്തിൽ മാവേലിക്കര ഉത്സവമം കൊട്ടാരത്തിൽ തിരുവവതാരം ചെയ്തു. തിരുമനസ്സിലെ ജനനസ്ഥലമായ മാവേലിക്കര പണ്ടു ചരിത്ര പ്രസിദ്ധിയുള്ള ഒരു പട്ടണമായിരുന്നു. വീരമാന്താണുവർമ്മ മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിലെ കാലത്ത് അവിടുന്ന് അനേക യുദ്ധങ്ങൾ ചെയ്തു ഉത്തരതിരുവിതാംകൂറിലെ ഓരോരോ ദേശങ്ങൾ പിടിച്ചടക്കിക്കൊണ്ടിരുന്ന സമയങ്ങളിൽ അവിടുന്ന്, രാമയ്യൻ ദളവായും കൂടുകൂടെ മാവേലിക്കരയിലാണ് താമസി

ചിരുന്നതു്. ഇവിടെ വച്ചാണു രാമയ്യൻ ഭളവാ ഡച്ചുകാരു
 മായുള്ള ഉടമ്പടി എഴുതിച്ചതു്. ഇംഗ്ലീഷ് വാങ്ങും ഹൈന്ദവ്
 കൊച്ചിരാജാവു തിരുവിതാംകൂർ മഹാരാജാവുമായി സന്ധി
 ചെയ്തതും മാവേലിക്കര വച്ചായിരുന്നു. തിരുവിതാംകൂർ മഹാ
 രാജകുടുംബത്തേക്കു സാധാരണമായി ഭത്തെടുക്കാറുള്ളതു് ആ
 കുടുംബത്തോടു ചാച്ചുയുള്ള മാവേലിക്കര രാജകുടുംബത്തിൽ
 നിന്നാണു്. ഇത്തരത്തിൽ വിശ്വതോമുഖമായ വിദ്യാതിയോടു
 കൂടിയ മാവേലിക്കരയാണു് നമ്മുടെ മഹാരാണിതിരുമന
 സ്സിലെ ജന്മഭൂമി.

തിരുമനസ്സിലെ മാതാവു്, ആയില്യംതിരുനാൾ വലിയ
 അമ്മതമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു വിശ്വവിദ്യാതനായിരുന്ന
 കിളിമാനൂർ ചിത്രമെഴുത്തുരവി പഞ്ചകോയിത്തമ്പുരാൻതിരുമന
 സ്സിലെ പുത്രിയും, പിതാവു ചിത്രമെഴുത്തുകോയിത്തമ്പുരാന്റെ
 ഭാരിണയെന്നു കിളിമാനൂർ കേരളവർമ്മ കോയിത്തമ്പുരാൻ
 ബി. എ. തിരുമനസ്സുകൊണ്ടുമായിരുന്നു. മഹാരാണി തിരുമന
 സ്സിലെ മാതാവായ വലിയമ്മതമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലെ പ്രതി
 ഭേയയും, പാണ്ഡിത്യത്തേയും, പാശ്ചാത്യകാർക്കു മുതലായ
 സ്വഭാവഗുണത്തെയും പറ്റി അറിഞ്ഞിട്ടില്ലാത്തവർ ചുരുക്ക
 മാണ്. അതുപോലെതന്നെ അച്ഛൻ കോയിത്തമ്പുരാൻ തിരു
 മനസ്സുകൊണ്ടും ഒരു മാതൃകാപുരുഷനും, മലയാളം, സംസ്കൃതം,
 ഇംഗ്ലീഷു് മുതലായ ഭാഷകളിൽ നിപുണനും ആയിരുന്നു.
 വിദ്വാൻ കോയിത്തമ്പുരാന്റെ കുടുംബത്തിലെ ഒരു വിശിഷ്ടാ
 ണു്ഗമായി ശോഭിക്കുവാൻ എല്ലാവിധത്തിലും അർഹനായിര
 ുന്ന ഈ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് നിർമ്മിച്ചിട്ടുള്ള “അമരപദാത്മപ്ര
 കാശിക” അവിടുത്തെ ശാശ്വതമായ യശസ്സുമാണു്. ഈ
 രണ്ടു തിരുമേനികളുടേയും സർഗ്ഗങ്ങളെ മഴുവൻ നമ്മുടെ
 മഹാരാണി തിരുമനസ്സിൽ പ്രതിഫലിച്ചു കാണുന്നുണ്ടു്.

അച്ഛൻ തിരുമേനിയാൻ അലംകൃതമായ കിളിമാനൂർ
 കോയിത്തമ്പുരാക്കന്മാരുടെ കുടുംബം വളരെ പുരാതനമായ

കുന്നുണ്ട്. ഈ തന്മൂലക്കാരാൽ പൂർവ്വകുടുംബം ചെയ്തിട്ടു
 അതിരുന്ന എന്നും, അതിൽനിന്ന് ഏതാനുംപേരെ വേണാട്ടു
 സ്വരൂപത്തിലെ തന്മൂലാട്ടിമാരെ കല്യാണം കഴിക്കുന്നതിലേ
 കായി ക്ഷണിച്ചുകൊണ്ടുവന്നു കിളിമാനൂർ താമസിപ്പിച്ചതാ
 നെന്നും കിംവദന്തിയുണ്ട്. അക്കാലത്തു വേണാട്ടു (തിരുവി
 താംകൂർ) രാജകുടുംബത്തിലെ തന്മൂലാട്ടിമാർ ആററിങ്ങൽ താമ
 സിച്ചിരുന്നതിനാലാണ് ഈ തന്മൂലക്കാരെ 'ആററിങ്ങൽ
 പട്ടണത്തിനുസമീപമുള്ള കിളിമാനൂരിൽ താമസിപ്പിക്കുവാൻ
 ഇടയായത്'. ഈ കുടുംബത്തെയും കിളിമാനൂർ പ്രവൃത്തി കര
 ചൊഴിവാധി വിട്ടുകൊടുക്കുവാനുള്ള കാരണം താഴെ വിവരി
 ച്ചുകൊള്ളുന്നു.

കൊല്ലം ൯൦൩-മാണ്ടു് ഒരു ദിവസം അന്നത്തെ ആററി
 ങ്ങൽ മുത്തത്തന്മൂലാട്ടി അവിടുത്തെ പുത്രനായ രാമവർമ്മകൊച്ചു
 തന്മൂലാരുമായി തിരുനന്തപുരത്തുനിന്നു ആററിങ്ങലേക്കു പു
 യ്പ്പുനുള്ളത്തു പുറപ്പെട്ടു. കൂടെ അവിടുത്തെ പള്ളിക്കെട്ടുകഴിച്ച
 കിളിമാനൂർക്കായിത്തന്മൂലാനും ഏതാനും സേവകക്കാരും ഉ
 ണ്ടായിരുന്നു. ഈ പുഴുനുള്ളത്തു വിവരം അറിഞ്ഞു വഴിയിൽ
 വെച്ചു തിരുമേനികളെ വധിക്കണമെന്നുള്ള ഉദ്ദേശത്തോടുകൂടി
 ചില രാജദ്രോഹികൾ ഏതാനും ആളുകളെ ഇവരുടെ പുറകെ
 അയച്ചു. ഈ വിവരം കേൾക്കുന്നതന്മൂലാൻ എങ്ങിനെയൊ
 അറിഞ്ഞു റാണിയേയും കൊച്ചുതന്മൂലാനേയും അപകടത്തിൽ
 നിന്നു രക്ഷിച്ചു. എന്നാൽ കേൾക്കുന്നതന്മൂലാൻ ശത്രുക്കളുടെ
 കൈയിൽ അകപ്പെടുകയാണു് ചെയ്തതു്. അതി ശൂന്യനായി
 രുന്ന അദ്ദേഹം ക്ഷത്രിയോചിതമായ കൈയ്യുത്തോടുകൂടിയുൾ
 ചെയ്തു എങ്കിലും ശത്രുക്കൾ അദ്ദേഹത്തെ വധിച്ചു. ഈ വർത്ത
 മാനം തിരുവിതാംകൂർ മഹാരാജാവിനും റാണിക്കും എത്രമാ
 തും ദുഃഖത്തിന്നു കാരണമായിത്തീർന്നു എന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ.
 കേൾക്കുന്നതന്മൂലാൻ രാജകുടുംബത്തേക്കുവേണ്ടിച്ചെയ്ത ഈസഹാ
 യത്തിനായി മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു 'കിളിമാനൂർ'

പ്രവൃത്തിമുഴുവൻ കരമാടിവായി കോയിത്തമ്പുരാന്റെ കടം
ബത്തേക്കു വിട്ടുകൊടുത്തു. ഈ ദേശവഴി ഇന്നും കിളിമാനൂർ
കോയിത്തമ്പുരാക്കന്മാർ വേണ്ട വിധത്തിൽ അനുഭവിച്ചു
പോരുന്നുണ്ട്.

൧൭൭൩-ാമാണ്ടു മിഥുനമാസം ൨-ാംനു നാട്ടുനീങ്ങിയ
ഭരണിതിരുനാൾ നാണിലക്ഷ്മീഭായി സി. ഐ. അററിങ്ങൽ
മുത്തത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലേക്കു സന്താനങ്ങൾ ഇല്ലാതെയി
രുന്നതിനാൽ അവിടുത്തെ അനുജത്തിയുടെ പുത്രിമാരിൽ രണ്ടു
പേരെ (മഹാരാണി തിരുമനസ്സിലെ അമ്മയേയും ജൂണിന്റേ
മഹാരാണി തിരുമനസ്സിലെ അമ്മയേയും) തിരുവനന്തപുരത്തു
കൊണ്ടുവന്നു ഞാനിപ്പിച്ച് അവരെ സ്വന്തം പുത്രിമാരെപ്പോ
ലെ വളർത്തിവന്നു. അവിടുത്തെ അന്തരമായ ഉദ്ദേശം ഈ
തമ്പുരാട്ടിമാരുടെ സന്താനങ്ങളിൽ രണ്ടുപേരെ തിരുവിതാം
കൂർ രാജകുടുംബത്തേക്കു ദത്തെടുക്കണമെന്നായിരുന്നു. ഈ ഉദ്ദേ
ശത്തോടുകൂടി ആ തിരുമേനി പല പ്രകാരത്തിൽ ദേവതാരാധ
നങ്ങൾ നടത്തുകയും ഈ തമ്പുരാട്ടിമാരെ രാമേശ്വരത്തുകൊ
ണ്ടുപോയി സേതുസ്താനം കഴിറ്റിച്ചു അവിടെയും വേണ്ട വഴി
പാടുകൾ കഴിറ്റിക്കുകയും ചെയ്തു. ഇവയുടെ ഏല്പാം ഫല
മായി ഈ രണ്ടു തമ്പുരാട്ടിമാരും ഓരോ സ്ത്രീപ്രജയെ പ്രസ
വിച്ചു. ൧൭൭൪ വൃശ്ചികം ൩-ാംനു പൂവാടം തിരുനാൾ സേതു
ലക്ഷ്മീഭായി മഹാരാണി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടും, ൧൭൭൫ തുലാം
൨൨-ാംനു മൂലംതിരുനാൾ മഹാരാണി സേതുപാവതീഭായി
തിരുമനസ്സുകൊണ്ടും തിരു അവതാരം ചെയ്തു. സേതുസ്താന
നാത്തരം വളിച്ച സന്താനങ്ങളാകയാലാണ് ഈ രണ്ടു തിരുമേ
നികളുടേയും തിരുനാമങ്ങൾക്കു മുൻപായി “സേതു” പദം
ഫലിപ്പിക്കുന്നതിനു സംഗതി വന്നുചേർന്നത്. ഈ സംഭവ
ടന്നു നാട്ടുനീങ്ങിയ അററിങ്ങൽ മുത്തത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സി
ലേക്കുണ്ടായ ഒരു സ്വപ്നത്തിന്റെ ഫലമാണെന്നും പറഞ്ഞു
കേട്ടിട്ടുണ്ട്.

പൂരാം തിരുനാൾ സേതുലക്ഷ്മീഭായി തിരുമനസ്സ് കൊണ്ടു തിരുഅവതാരം ചെയ്തു എന്നുള്ള വർത്തമാനം തിരുവനന്തപുരത്തു അറിഞ്ഞ അപസരത്തിൽ ആററിങ്ങൽ മൂത്ത തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലേക്കും അശപതിതിരുനാൾ കൊച്ചുതമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലേക്കും മറ്റും എത്രമാത്രം സന്തോഷമുണ്ടായി എന്നു പറഞ്ഞറിയിക്കാൻ പ്രയാസമാണ്. അശപതിതിരുനാൾ തിരുമനസ്സ്കൊണ്ടും മഹാരാണി തിരുമനസ്സിലെ പിതാവായ കേരളവർമ്മകോയിത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സ്കൊണ്ടും സരറപാറികളും പ്രാണസ്വാമന്മാരും ആയിരുന്നു. തിരുമനസ്സ്കൊണ്ടു തിരു അവതാരം ചെയ്തു എന്നുള്ള വർത്തമാനം തിരുവനന്തപുരത്തു എത്തിയ ദിവസംതന്നെ അശപതിതിരുനാൾ തിരുമേനി കേരളവർമ്മ കോയിത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലേക്കു ഒരു അനുഭവമോദനക്കത്തു അയച്ചിരുന്നു. അതിൽ ഈ വർത്തമാനം കേട്ട് അവിടുത്തേക്ക് അത്യാധികം ആനന്ദമുണ്ടായി എന്നും സ്ഥലത്തെ ജ്യോത്സ്യന്മാരെ വരുത്തി ജാതകം ഗണിച്ചിട്ടു നോക്കിയതിൽ അവിടുത്തേക്ക് അനിവർഥനായ ഭാഗ്യവും, ആയതമായ ആയുസ്സും, അഭിലഷണീയങ്ങളായ ഐശ്വര്യദാരിദ്ര്യലിഖികളും ഉണ്ടാകുമെന്നു കണ്ടിരിക്കുന്നു എന്നും ജാതകം ആകും ആശാസ്വമായ ഒന്നാണെന്നും മറ്റും വിവരിച്ചിരുന്നു.

മഹാരാണിതിരുമനസ്സിലെ നന്നും മുതൽ തിരുവിതാംകൂർ രാജകുടുംബത്തിലേക്ക് ദത്തെടുത്തതുവരെ ഉള്ള അഞ്ചു കൊല്ലങ്ങളിൽ അവിടുന്ന് സാധാരണ രാജകുമാരികളെപ്പോലെതന്നെ മാവേലിക്കര ഉത്സവമഠം കൊട്ടാരത്തിൽ വളന്നു. ആ കാലത്തു അവിടുത്തെ കണ്ടിട്ടുള്ളവർ പുല്ലാം അവിടുത്തെ ഒരുക്കം, വണക്കം, മര്യാദ, ശാന്തത മുതലായ സർഗ്ഗങ്ങളെപ്പറ്റി വളരെ ഗ്ലാമിച്ചു പറഞ്ഞുകേട്ടിട്ടുണ്ട്.

ആയിടെയ്ക്ക് തിരുവിതാംകൂർ രാജകുടുംബത്തിൽ പെൺവഴിത്തമ്പുരാനായി ലക്ഷ്മീരാണി സി. ഐ. ആററിങ്ങൽ മൂത്ത

തമ്പുരാൻ മാത്രമേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. അവിടുത്തേക്കു സന്താനം
കൂടും ഇല്ലായിരുന്നതിനാൽ രാജകുടുംബത്തിൽ രണ്ടു കൊച്ചു
തമ്പുരാട്ടിമാരെ ദത്തെടുക്കണമെന്നു നിശ്ചയിച്ചു ശ്രീമൂലം
തിരുനാൾ മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു ബ്രിട്ടീഷ് ഗവ
ണ്മെൻറിലേക്ക് എഴുത്തുകുത്തു ചെയ്തു അനുവാദം വരുത്തി.

ദത്തിനെപ്പറ്റി ആലോചന തുടങ്ങിയ അവസരത്തിൽ
ദിവാന്നായിരുന്ന സർ. എ. ശേഷയ്യാശാസ്ത്രി അററിങ്ങൽ
മൂത്തതമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലേക്കു അയച്ച ഒരു എഴുത്തിൽ
അദ്ദേഹത്തിനു അയിടയ്ക്കു ഒരു സ്വപ്നം ഉണ്ടായി എന്നും ആ
സ്വപ്നം ലക്ഷ്മീനാണിതിരുമനസ്സു കൊണ്ടു രണ്ടു കൊച്ചുതമ്പുരാ
ട്ടിമാരോടുകൂടി ശ്രീപത്മനാഭസ്വാമിക്ഷേത്രത്തിൽ റെറക്കൽ
മണ്ഡപത്തിൽ എഴുന്നള്ളി കൊച്ചുതമ്പുരാട്ടിമാരെ മണ്ഡപ
ത്തിൽ നമസ്കരിപ്പിച്ചു് അവിടുന്നു നമസ്കരിക്കുന്നതായി കണ്ടു
എന്നും, ഈ സ്വപ്നം ഇപ്പോൾ നടക്കാനിരിക്കുന്ന ദത്തിനെ
പ്പറ്റിയുള്ള തന്റെ ഉല്ക്കണ്ഠയുടെ ഫലമാണെന്നു വിചാരി
ക്കുന്നു എന്നും അതിനാൽ ആ ദത്തു കഴിയുന്നതും വേഗത്തിൽ
നടത്തിക്കണമെന്നും മറ്റും പ്രസ്താവിച്ചിരുന്നു.

മേൽക്കാളിദാസനെന്നു പേരുകുപ്രസാധി നേടിയിരുന്ന
കേരളവർമ്മ വലിയകോയിത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലേക്കും
ശേഷയ്യാശാസ്ത്രി അവർകൾ ഈ സംഗതിയെപ്പറ്റി എഴുതി
യിരുന്നു. ലക്ഷ്മീനാണി സി. ഐ. തിരുമനസ്സിലേയും, മൂലം
തിരുനാൾ മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിലേയും പ്രാത്ഥനയു
ടേയും പ്രയത്നത്തിന്റേയും ഫലമായി ഹൃദയ ചിങ്ങം
ഹൃദയം ദത്തു നടന്നു. ദത്തു സംബന്ധിച്ച തിരുവെഴുത്തു
വിളംബരം താഴെ ചേർക്കുന്നു:—

“ശ്രീപത്മനാഭോസവഞ്ചിപാല സർ. രാമവർമ്മ കുല
ശേഖരകീരീടപതി മന്നേ സുൽത്താൻ മഹാരാജ രാജ്യ രാമ

രാജാ ബഹദൂർ ഷംഷെർ ജംഗ് നൈററ് ഗ്രാസ്സ് കമ്മാ
 ണഡർ ആഫ് ദി മോസ്റ്റ് എക്സാർട്ട്രെയ്ഡ് ആർഡർ ആഫ് ദി
 സ്റ്റാർ ആഫ് ഇൻഡ്യാ; എഫ്. എം. യു., എം. ആർ. എ.
 എസ്. ആഫീസിയർ ഡി. ല. ഇൻസ്പെക്ടർ പബ്ളിക്
 മററാജാ അവർകൾ സകലമാനപേക്ഷ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുന്ന
 വിളംബരം:—

നമ്മുടെ കുടുംബത്തിന്റെ സന്താനത്തുച്ഛയ്ക്കായിത്തു
 ട്ടുകേണ്ടത് ആവശ്യമെന്നു കാണുകയാൽ കീഴ്നടപ്പും മാമൂലും
 അനുസരിച്ചും ബ്രിട്ടീഷ്ഗവണ്മെണ്ടിലെ സമ്മതത്തോടു
 കൂടിയും മാവേലിക്കര കുടുംബത്തിൽനിന്ന് ൧൦൭൧-ാമാണ്ടു്
 വൃശ്ചികമാസം ൨-ാംനൂ പൂർവ്വംനാളിൽ ജനിച്ച സേതുലക്ഷ്മി
 എന്ന കുഞ്ഞിനെ ആററിങ്ങൽ ഇളയതമ്പുരാനായും ൧൦൭൨-ാ
 മാണ്ടു് ത്രുലാമാസം ൨൪-ാംനൂ മൂലം നാളിൽ ജനിച്ച സേതു
 പാർവ്വതി എന്ന കുഞ്ഞിനെ ആററിങ്ങൽ കൊച്ചുതമ്പുര
 നായും ഇന്നേദിവസം ദത്തേടുത്ത് അവകാശമാക്കിയിരിക്ക
 കൊണ്ടു് ഈ അവസ്ഥ സകലമാനജനങ്ങളും അറിഞ്ഞു ന
 നുകൊള്ളുകയും വേണം.

എന്നു ൧൦൭൩-ാമാണ്ടു് ചിങ്ങമാസം ൧൩-ാംനൂ (ഉച്ചം
 ചായ്ത്തു്.)”

ഈ ദത്തുസംബന്ധിച്ചുള്ള ഒരു പുണ്യമായ വിവരണവും
 താഴെ ചേർക്കുന്നു:—

“മാവേലിക്കര കുടുംബത്തിൽനിന്ന് സേതുലക്ഷ്മി
 എന്നും സേതുപാർവ്വതി എന്നും രണ്ടു പെൺവരി തമ്പുരാക്ക
 ന്മാരെ രാജകുടുംബത്തിൽ ദത്തേടുക്കണമെന്നു ബ്രിട്ടീഷ് ഗവ
 റ്റുമെണ്ടിലെ സമ്മതത്തോടുകൂടി കല്പിച്ച നിശ്ചയിക്കയാൽ
 ദത്ത-ധർമ്മം ൧൦൭൩-ാമാണ്ടു് ചിങ്ങം ൧൩-ാംനൂക്കു ൧൯-ാം
 ആഗസ്റ്റ് ൩൦-ാംനൂ രാവിലെ മൂന്നരമണിക്കു തുലാവിധി
 മുറപോലെയുള്ള എല്ലാ ആചാരങ്ങളോടും കൂടി നടത്തപ്പെട്ടു.

ഈ പെൺവഴിത്തമ്പുരാക്കന്മാരെ പരിവർത്തിച്ചു പടി
യേറും അടിയന്തരത്തിനായി അററിങ്ങൽ മുത്തത്തമ്പുരാൻ
തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് ശ്രീപത്മനാഭസ്വാമി ക്ഷേത്രത്തിലേയ്ക്കു
കൊണ്ടുപോയി. അശ്വതിതിരുനാൾ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടും
ചിന്താശ്ചായ എല്ലാ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരും കൂടെയുണ്ടായിരുന്നു.

വൈകുന്നേരം നാലേകാൽ മണിക്കു കോട്ടയ്ക്കകത്തു
പഴയ കൂടിക്കാഴ്ചസ്ഥലത്തുവെച്ചു ഒരു കൂടിക്കാഴ്ച നടത്തപ്പെട്ടു.
എല്ലാ പ്രധാന ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരും ചില മദാമ്മമാരും
ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരുടേതായ അനേകം കുന്യാന്മാരും കൂടിക്കാഴ്ചയ്ക്കു
വന്നിരുന്നു.

പട്ടാളവും ബാൻറും ക്ലൈംറ്റ് നമ്പർ ബെഡ് ഫ്രീമിൽ
ഡിൻറെ വശത്തിൽ അവസരമാക്കിത്തങ്ങളായ പരിവർത്തിച്ചു
അവരാണ് ചെയ്യുന്നതിലേക്കായി കൂടിക്കാഴ്ചക്കാളിന്റെ
മുൻവശത്തുനിന്നിരുന്നു.

ചീങ്കിടർ കോട്ടവാതിലിനു വെളിയിൽ വെക്കപ്പെട്ടി
രുന്നു.

അന്ധാരിയാനകൾ ഇവിനു ബെല്ലാത്തോട്ടത്തിന്റെ
അഴിക്കകത്തു പട്ടാളത്തിന്റെ പിൻവശത്തായി നിറുത്തപ്പെ
ട്ടിരുന്നു.

കൊട്ടാരംഗാട്ടം തുറപ്പുകാരും കൊട്ടാരത്തിനകത്തു മുറ
ത്തിൽ ഒരു വരിയായി നിന്നിരുന്നു. അവരുടെ നടുക്കുകു-
വലിയ തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു കൊട്ടാരത്തിൽ നിന്നു
കൂടിക്കാഴ്ചക്കാളിലേയ്ക്കു എഴുന്നള്ളി.

റോഡിൽ നിന്ന കയറുന്നതായ വാതലിന്റെ മുൻവശ
ത്തുള്ള പടികളിൽ ഇരുവശത്തും പട്ടാളശിപായിമാർ നിന്നി
രുന്നു.

പോലീസുകാരും കൂടാതെ പരിപാലനത്തിനായി ശ്രദ്ധിച്ചി
രുന്നു.

കുളിച്ചു കൊട്ടാത്തിൽ നിന്നു കൂടിക്കാഴ്ചഹാളിലേയ്ക്കു എഴുന്നള്ളി മാളികയിൽ തെക്കേവശാന്തയിൽ എഴുന്നള്ളിയപ്പോൾ പട്ടാളത്തിൽ നിന്നു പതിവുപോലെയുള്ള ആചാരം ചെയ്തു.

ഏതാനും മിനിട്ടുകഴിഞ്ഞ ഉടനെ ഈ രണ്ടു പെൺവഴിത്തമ്പുരാക്കന്മാരും കൂടിക്കാഴ്ചഹാളിലേയ്ക്കു് എഴുന്നള്ളി. മാളികയിൽ തെക്കേവശാന്തയിൽ എഴുന്നള്ളിയപ്പോൾ പട്ടാളക്കാർ പതിവുപോലെയുള്ള ആചാരം ചെയ്തു.

രാജശ്രീബ്രിട്ടീഷ് റസിഡൻറ് സായുധകർം വന്നെത്തിയപ്പോൾ പതിവുപോലെ പീരങ്കിവെടികൾ വയ്ക്കപ്പെട്ടു. പട്ടാളക്കാർ പതിവുപോലെയുള്ള ആചാരം ചെയ്തു. സായുധകർം വണ്ടിയിൽ നിന്നിറങ്ങിയപ്പോൾ ദിവാൻ ഫ്രീറേറ്റു കോണിപ്പടിയിൽ കൂടി മുകളിൽവരെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി. അവിടെവെച്ചു അശ്വതിതിരുനാൾ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു സായുധകളെ എതിരേറ്റു ഹാളിന്റെ നടുക്കുകവരെ കൊണ്ടുപോയി. അവിടെ വെച്ചു സായുധകളെ കുളിച്ചു് എതിരേറ്റു് ഉപചരിച്ചു് അസനത്തിലേയ്ക്കു നയിപ്പിച്ചു. പിന്നീട് കുളിച്ചു സിംഹാസനത്തിൽ എഴുന്നള്ളിയിരുന്നു.

സല്ലനേരം സായുധകളുമായി കുളിച്ചു സംസാരിച്ചു കൊണ്ടിരുന്നതിനിടയ്ക്കു് ഈ പെൺവഴിത്തമ്പുരാക്കന്മാരെ കുളിച്ചു സായുധകളുടെ അടുക്കൽ കൊണ്ടുവന്നു കാണിച്ചു് വിവരം കുളിച്ചു. അപ്പോൾ ഇവരെ ദത്താക്കിയിരിക്കുന്ന വിവരത്തിന്നു ഇംഗ്ലീഷിൽ എഴുതിയിട്ടുള്ള തിരുവെഴുത്തു പിളക്കുന്ന ദിവാൻ വായിച്ചു. അപ്പോൾ കുളിച്ചു രാജശ്രീ റസിഡൻറ് സായുധകളോടൊന്നിച്ചു സഭാവാസികളിൽ അനേകരായി മൈതാനത്തിന് എതിരെയുള്ള മുഖപ്പിലേയ്ക്കു് എഴുന്നള്ളി പട്ടാളക്കാരേയും ജനങ്ങളേയും കേൾപ്പിക്കാനായി അവിടെവെച്ചു മലയാളത്തിൽ വായിക്കപ്പെട്ട തിരുവെഴുത്തു വി

ഉംബരത്തെ കേട്ടു. തിരുവെഴുത്തുവിളംബരം വായിച്ചു തീർന്നതിന്റെ ശേഷം കല്പിച്ചു തിരിയെ കൂടിക്കാഴ്ച നോളിലേയ്ക്ക് എഴുന്നള്ളി.

തിരുവെഴുത്തു വിളംബരം വായിച്ചു തീർന്നപ്പോൾ ൨൧ പീങ്കി വെടികൾ വെയ്ക്കപ്പെട്ടു.

പീങ്കിവെടി തീർന്നപ്പോൾ ബഹുമാനപ്പെട്ട മദ്രാസ് ഗവർണർ സായുധകളുടെ അഭിനന്ദനങ്ങളേയും ഗുണാരംഭകളേയും തിരുമനസ്സിലെ തെയ്യപ്പെടുത്തണമെന്നു അക്കൻസി സായുധകളോടു അപേക്ഷിച്ചു. ബഹുമാനപ്പെട്ട മദ്രാസ് ഗവർണർ സായുധകളുടെ പ്രൈവറ്റ് സിക്രട്ടറി അയച്ച കമ്പിവത്കമാനം രാജശ്രീ റസിഡൻറ് സായുധകൾ തുറക്കുകയിൽ കൊടുത്ത കല്പന പ്രകാരം ദിവാൻ അ കമ്പിവത്കമാനം വായിച്ചു. അതിൽ ഇപ്രകാരം എഴുതിയിരിക്കുന്നു:—

“നാളത്തെ അടിയന്ത്രം പൂർത്തിയായ ഉടൻതന്നെ നിങ്ങൾ താഴെ ചേർത്തിരിക്കുന്ന കമ്പിവത്കമാനത്തെ തിരുമനസ്സിലെ ധരിപ്പിക്കണമെന്നു ബഹുമാനപ്പെട്ട ഗവർണർ സായുധകൾ അപേക്ഷിക്കുന്നു.

ഇപ്പോൾ നിവർത്തിപ്പിക്കപ്പെട്ടതായ ഈ പ്രധാന രാജകൃത്യത്തിൽ തിരുമനസ്സിലേക്കും അററിക്കൽ മുത്തന്തമ്പാൻ തിരുമനസ്സിലേക്കും ഞാൻ ഏതെങ്കിലും അയയ്ക്കുന്ന അഭിനന്ദനങ്ങളെ അവിട്ടു അംഗീകരിക്കണം! ഇതു തിരുമനസ്സിലെ കുടുംബത്തിന്റേയും രാജ്യത്തിന്റേയും ക്ഷേമത്തേയും ഐശ്വര്യത്തേയും വർദ്ധിപ്പിക്കട്ടേ എന്നു ഞാൻ ഹൃദയപരനോടു പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു.”

കമ്പിത്തപാൽ വായിച്ചു തീർന്നപ്പോൾ രാജശ്രീ റസിഡൻറ് സായുധകൾ ഇപ്രകാരം തിരുമനസ്സിലെ നോക്കിപ്പറഞ്ഞു:—

“മഹാരാജാവേ! ആററിങ്ങൽ ഇളയതമ്പുരാനായും കൊച്ചുതമ്പുരാനായും ഇതുമുതൽ ജനങ്ങൾ ഗ്രഹിക്കേണ്ടവരായ ഈ രണ്ടു രാജകുമാരികളെ തിരുമനസ്സിലെ കുടുംബത്തിലേയ്ക്കു ദത്തവകാശമാക്കിയിരിക്കുന്ന വിവരത്തെ പരസ്യമായി പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുന്ന അടിയന്തരം കാണാനായി ഇന്നു ഞങ്ങൾ തിരുമനസ്സിലെ സഭയ്ക്കു വന്നിരിക്കുന്നു.

ഞാൻ തിരുമനസ്സിലെ രാജസഭനത്തിലേക്കായി ബ്രിട്ടീഷ് ഗവണ്മെൻറ് നിയമിച്ചുയച്ചിരിക്കുന്ന പ്രതിനിധിയാകയാൽ ഈ ശുഭസന്ദർഭത്തിൽ തിരുമനസ്സിലേക്കും ആററിങ്ങൽ മുത്തതമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലേയ്ക്കും ബ്രിട്ടീഷ് ഗവണ്മെൻറിലെ റൊദ്ദമായ അഭിനന്ദനങ്ങളേയും ക്ഷേമാശംസകളേയും തരുന്നതിന്നു ഞാൻ ആജ്ഞാപനായിരിക്കുന്നുവെന്നും തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് ഇന്നു നടത്തിച്ച ദത്തെടുപ്പിനെ ഉൻപ്യാ ഗവണ്മെൻറിൽ നിന്നും അനുമതിച്ചു സ്ഥിരപ്പെടുത്തുമെന്നു തിരുമനസ്സിനെ ധരിപ്പിക്കുന്നതിന്നു ഞാൻ അധികൃതനായിരിക്കുന്നു എന്നും പ്രസ്താവിക്കുന്നത് ചുറൻറ പ്രഥമകൃത്യമാകുന്നു.

മഹാരാജാവേ! പുരാതനമായ ഈ തിരുവിതാംകോട്ട സംസ്ഥാനം ഈ പതിനഞ്ചുകൊല്ലങ്ങളായി തിരുമനസ്സിലെ വിഭവകവത്തും ഫലപ്രദവും ദയാവത്തുമായ ഭരണത്തിൽ ഇരിക്കുകയാകുന്നു. തിരുമനസ്സിലെ രാജഭരണത്തിൻറെ പ്രധാന ലക്ഷ്യമായിരിക്കുന്ന ദീർഘദൂരനവോദ്യമായ സമീകൃതകാരിത്വത്തിന് അനുകൂലമായിട്ടാകുന്നു ഈ ദത്തടിയന്ത്രത്തെ കല്പിച്ചു പ്രത്യക്ഷമായി ഇപ്പോൾ നടത്തുകയും തന്നിമിത്തം തിരുമനസ്സുകൊണ്ടും ഈ രാജകുടുംബത്തിലെ രണ്ടു രാജകുമാരന്മാരും പൂർണ്ണ ധൈര്യവനോദിതമായ കായബലത്തോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന കാലത്തുതന്നെ തിരുവിതാംകോട്ടസംസ്ഥാനത്തിലെ ഭരണത്തിനായി അതർക്കിതയായ രാജപരമ്പരയെ സംഭരിക്കയും ചെയ്യണമെന്നു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു തീർച്ചപ്പെടുത്തിയത്. തിരുമന

സ്സിലെ വിവേകവത്തായ ഈ ജീവ്യാലോചന സഫലമാകട്ടെ. തിരുവിതാംകൂട്ട രാജവംശത്തിൽ പുരുഷസന്തതി ഇല്ലാതെ യായി വരുന്നതിനു മേലാൽ ഒരിക്കലും ഇടയില്ലാതെ വരത്തക്ക വിധത്തിലും ഈ രാജവംശത്തിൽ ഭരണമുണ്ടെന്നതിനുള്ള ആവശ്യകത മേലാൽ ഒരിക്കലും നേരിടാത്തവിധത്തിലും തിരുമനസ്സിലെ രാജകുടുംബത്തിന്റെ ബഹുമാനമായ തശസ്സിനെ നിലനിർത്തിക്കൊണ്ടു പോക്കുന്നവരായ കുഞ്ഞുങ്ങളുടെ മാതാക്കളായി ഈ രണ്ടു രാജകുമാരികളും ഭവിക്കുന്നതിനെ കാണുന്നതിനു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു ദീർഘമായുഷ്ണാനായി ജീവിച്ചിരിക്കണമെന്നു ഞാൻ ഈശ്വരനെ പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു."

ഇതിനു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു കല്പിച്ചു പിതാവിനെ ചേർത്തിരിക്കുന്നതിനു മറുപടി ദിവാൻ വായിച്ചു.

"മിസ്റ്റർ മെക്കൻസി! എന്റെ കുടുംബത്തിനു സന്താനം ഇല്ലാത്തതു വരുത്തണം എന്നുള്ള എന്റെ ആഗ്രഹത്തെ മദ്രാസ ഗവണ്മെൻറിൽനിന്നും, ഇൻഡ്യാ ഗവണ്മെൻറിൽനിന്നും ഭയാപൂർവ്വം ഉടൻതന്നെ സാധിച്ചിട്ടുതിനായി ഞാൻ എത്രമാത്രം ശ്രദ്ധയോടെ കൃത്യത്തോടുകൂടിയിരിക്കുന്നു എന്നും നിങ്ങൾ ഇപ്പോൾ പറയുന്നതും വളരെ സൗകര്യമായും ഉള്ള വിധത്തിൽ ആഗവണ്മെൻറിന്റെ ദ്രവപ്രത്യയത്തെക്കുറിച്ചു എന്തോടു പ്രസ്താവിച്ചു കേട്ടാൽ ഞാൻ എത്രത്തോളം സന്തുഷ്ടനായിരിക്കുന്നു എന്നും നിങ്ങളോടു ഉറപ്പു പറഞ്ഞതീരുന്നില്ലല്ലോ. ഇപ്പോൾ നിങ്ങൾ എന്നിരിക്കുന്നതായ ആ ഗവണ്മെൻറിന്റെ അത്യന്തം ഭയാസൂചകമായ അഭിനിർദ്ദനങ്ങൾക്കും ഗുണാശംസകൾക്കും അതായി ഞാൻ ഹർദ്ദമായ കൃതജ്ഞതയ്ക്കു വശംവദനായിരിക്കുന്നു. ഞാൻ ഈ ഭയാനൂഷണമായ പ്രവൃത്തിയെ അധികമായി വില വാരിക്കയും എന്റെ നേർക്കു അപകടം പ്രത്യേകമായുള്ള ഭാവനയുടേയും ആദരത്തിന്റേയും എന്റെ ഹൃദയത്തിനുള്ള പരമ്പരയെന്നായ രാജഭക്തിയിൽ സാമ്രാട്ടിനുള്ള

വിശ്വാസത്തിന്റേയും എന്റെ വംശത്തിന്റെ ബഹുമാനിയേയും സുപ്രതിഷ്ഠിതമായ ഗൗരവത്തേയും പരിപാലിക്കുന്നതിനുള്ള ആഗ്രഹത്തിന്റേയും ലക്ഷ്യമാണെന്നു ഗണിക്കയും ചെയ്യുന്നു. എനിക്കും ജനററിങ്ങൾ മുത്തത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിന്റേക്കും ബ്രിട്ടീഷ് ഗവണ്മെന്റിന്റെ നേക്കു അംഗാധവും ദ്രവ്യവും സ്ഥായിയും ആയ ഭക്തിയും സ്നേഹവും ഉണ്ടെന്നു ഉറപ്പു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു ഞങ്ങൾ ഇക്കാര്യത്തിൽ കൃതജ്ഞന്മാരായിരിക്കുന്നു എന്നുള്ള നന്മതിനെ ആലോചനാസഭയിൽ ബഹുമാനപ്പെട്ട മദ്രാസ് ഗവണ്ണർ അവർകളേയും ഇൻഡ്യാൻ ഗവണ്മെന്റിനേയും നിങ്ങൾ തെയ്യപ്പെടുത്തണമെന്നു ഞാൻ നിങ്ങളോടു അപേക്ഷിക്കുന്നു.

മിസ്റ്റർ മെക്കൻസി! നിങ്ങൾക്കു പ്രത്യേകമായി എന്റെ നേക്കു സ്നേഹബഹുമാനങ്ങൾ ഉള്ള വിവരത്തെ അറിയാവുന്ന സ്നേഹപുരസ്സരം പ്രസ്താവിച്ചതിനും നിങ്ങൾ ഗുണാശംസ ചെയ്തതിനും ആയിട്ടു ഞാൻ നിങ്ങളുടെ നേക്കു അത്യന്തം കൃതജ്ഞന്മാരായിരിക്കുന്നു. എന്റെ കുടുംബത്തിന്നു സന്താനത്തുളളതു നീശ്ചയമാക്കണമെന്നുള്ള എന്റെ അഭിലാഷത്തെ സാധിപ്പിക്കുന്ന വിഷയത്തിൽ നിങ്ങളുടെ നിഷ്പക്ഷമായ ആനുകൂല്യത്തേയും റൊർട്ടമായ സഹായത്തേയും കുറിച്ചു എനിക്കു പൂർണ്ണബോധം ഉണ്ടു്. അതിലേയ്ക്കായി എനിക്കു വേണ്ടിയും ജനററിങ്ങൾ മുത്തത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിന്റേക്കു വേണ്ടിയും ഉള്ള മനഃപൂർവ്വമായ കൃതജ്ഞതാബോധത്തെ പ്രകടിപ്പിക്കുന്നതിന്നു ഞാൻ ഈ അവസരത്തെ ഉപയോഗിച്ചു കൊള്ളുന്നു.

ഈ പുരാതന രാജകുടുംബം സുപ്രതിഷ്ഠിതമായും ശാശ്വതമായുമിരിക്കണമെന്നുള്ള നിങ്ങളുടെ ദയോപ്തമായ അഭിലാഷത്തിൽ ഞാൻ നിങ്ങളോടു യോജിക്കുന്നതോടുകൂടി മേലധികാരിയായ ഗവണ്മെന്റിന്റെ നേക്കു എന്റെ കുടുംബത്തിലേക്കു വേദി സന്താനങ്ങൾക്കല്ലാതെ ഭക്തിവിശ്വാസം അനു

നമായി വർത്തിക്കയും അത് ഈ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ പ്രതി
ഷ്ഠയും ശ്രേയസ്സിനും മുഖ്യമേതുഭൂതമായ മൈത്രിയേയും അ
വലംബത്തേയും അവർക്കു എന്നത്തേക്കും സിദ്ധിപ്പിക്കയും ചെയ്
യുമെന്നു ഞാൻ ആശംസിക്കുന്നു."

പിന്നീടു സഭാവാസികൾക്കു പതിവുപോലെ അത്തരം
വെററിലപാക്കും കൊടുക്കപ്പെട്ടു.

രാജശ്രീ രസിധൻറു സായുധർക്കൾ കൂടിക്കാഴ്ചയ്ക്കുമായി
നിന്നുപോയി. അപ്പോൾ പതിവുപോലെ പട്ടാളക്കാർ അമാ
രംചെയ്തു. പതിവുപോലെ ചീരങ്കിവെടിപടും വയ്ക്കപ്പെട്ടു.

പിന്നീടു കല്പിച്ചു മായിൽനിന്നു തിരിഞ്ഞു കൊട്ടാരത്തി
ലേയ്ക്കു എഴുന്നള്ളി; മാളികയിൽ തെക്കോലത്തത്തിൽ എഴുന്ന
ള്ളിയപ്പോൾ പട്ടാളക്കാർ പതിവുപോലെ അമാരംചെയ്തു.

കൂടിക്കാഴ്ച കഴിഞ്ഞതിന്റെ ശേഷം ക്ഷണിച്ചു വരുത്ത
പ്പെട്ട സുഹൃദ്യന്മാർ പോയതിൽ പിന്നീടു ചെൺവഴിത്തമ്പ
രാക്കന്മാരെ പട്ടണപ്രഭുശമായി ശ്രീപാദം കൊട്ടാരത്തി
ലേയ്ക്കു എഴുന്നള്ളിച്ചു. അപ്പോൾ രാജാക്കന്മാരിൽനിന്നു സീനി
യർ നോറീയ് അമീസരുടെ വരുത്തിൽ പട്ടാളവും അർക്ക
മ്പടിയാണി എഴുന്നള്ളത്തോടുകൂടിപ്പോയി."

തങ്ങളുടെ അഭിപ്രായംപോലെതന്നെ ദത്തു മഠമു
മായി നടന്നു പുനരുകണ്ഠ് നാട്ടുനീങ്ങിയ അന്തിക്കൽ മുത്ത
ത്തമ്പുരാൻ തിരുമേനിയ്ക്കും, രാജാക്കേരളവർമ്മ സി. എസ്സ്.
ചെ്യ. വലിയകോമിത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലേക്കും, അശ്വ
തിതിതന്നാൾ ഇളയകൊച്ചുതമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലേക്കും
ഉണ്ടായ ചാരിതാത്ഥ്യം അവർണ്ണനീയമായിരുന്നു.

ഒത്തേടുത്ത കൊച്ചുശിരമേനികളെ യഥാഭോഗ്യം വള
ർത്തി പഠിപ്പിച്ചു ശഠിപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടു വരേണ്ടതിനുള്ള ഭാരം
റാണി ലക്ഷ്മീഭായി സി. ചെ്യ. തിരുമേനിയെക്കൊണ്ടു കൈയേറ്റു.

ഈ തിരുമനസ്സിലെ അനിതരസാധാരണങ്ങളായ ഗുണഗണങ്ങളെപ്പറ്റി കേട്ടിട്ടില്ലാത്തവർ ഭക്ഷിണ ഇൻഡ്യയിൽ അധികംപേർ ഉണ്ടെന്നു തോന്നുന്നില്ല. അന്നത്തെ പശ്ചാത്താഴ്വരയായിരുന്ന രാമവർമ്മതമ്പുരാൻ ഈ തിരുമേനിയെപ്പറ്റി ഒരു എഴുത്തിൽ ഇപ്രകാരം ശ്ലാഘിച്ചു എഴുതിയിരുന്നു:—

“.....നമ്മുടെ ഈ ഇൻഡ്യാമഹാരാജ്യത്തിൽ അന്നു വധി രാജാക്കന്മാർ ഉണ്ടു്. എന്നാൽ അവർക്കുള്ള ഉന്നതസ്ഥാനം, സമ്പത്തു് ഇവയെ ഒഴിച്ചുവെച്ചാൽ പിന്നെ അവരുടെ സ്ഥിതിയെന്തു്? ഈ സ്ഥാനമാനങ്ങൾ മുതലായവ അവരിൽ നിന്നു വേർതിരിച്ചു നോക്കുന്നതായാൽ അവരിൽ അധികം പേരും നിഷ്കാരക്ഷികളായി ഗൃഹപ്രായകളായിരിക്കും. എന്നാൽ നമ്മുടെ മഹാരാജാവിന്നു അങ്ങിനെ അല്ല. അവിടുന്ന് എല്ലാപേക്കും ഒരു മാതൃകയായി സ്ഥിരീകരിക്കാവുന്ന ഒരു മഹാരാജാക്കൻ ആണ്. നമ്മുടെ നാട്ടിലെ ആചാരങ്ങളാൽ പുറമെ അന്യസ്ഥലങ്ങളിലേക്കു പോകുന്നതിന്നോ, സ്വാതന്ത്ര്യമായി ഓരോന്നു പ്രവർത്തിക്കുന്നതിന്നോ, അവിടുത്തേയ്ക്കു സാധിക്കുന്നില്ല. അതിനാലത്രെ അവിടുത്തെ ശരിയായ യോഗ്യത പുറത്തു അധികം പ്രചാരപ്പെടാതെയിരിക്കുന്നതു്. അവിടുന്ന് യൂറോപ്പിലെ ഏതെങ്കിലും ഒരു പരിഷ്കൃതരാജ്യത്തിൽ ജനിച്ചിട്ടുവെ എന്നു വരികിൽ നിശ്ചയമായും അവിടുത്തെ ചൊതി ഭൂലോകമൊട്ടുക്കു പരന്നിരിക്കുമായിരുന്നു...”

ഈ തിരുമേനിയുടെ യോഗ്യതകളെപ്പറ്റി നല്ല അറിവുണ്ടായിരുന്ന ബ്രിട്ടീഷ് ഗവണ്മെണ്ടുതിരുമനസ്സിലേക്കു ഏറ്റവും ബഹുമാനസൂചകമായ സി. ഐ. എന്ന സ്ഥാനം നൽകി. ഇങ്ങനെ ഏറ്റവും കീർത്തികേട്ടിരുന്ന റാണി ലക്ഷ്മീഭായി സി. ഐ. തിരുമനസ്സിലെമേൽനോട്ടത്തിൽ ദത്തെടുക്കപ്പെട്ട രണ്ടു കൊച്ചുതമ്പുരാട്ടിമാരും വളർന്നുവന്നു. എന്നാൽ ലക്ഷ്മീറാണി സി. ഐ. തിരുമനസ്സിലേക്കു ശരീരസുഖം കുറവായിരുന്നതിനാൽ

നാൽ സന്തോഷപ്രദമായ ഈ കൃത്യം വേണ്ടപോലെ നിർവ്വഹിക്കുവാൻ അവിടുത്തേക്കു സാധിക്കാതെ വന്നപ്പോൾ, അതിനാൽ അവിടുത്തൻ പ്രിയതമനായിരുന്ന രാജാ കേരളവർമ്മ സി. എസ്സ്. ഐ. വലിയകോയിത്തമ്പുരാൻ തിരുമേനിയെ ഈ ചുമതലയുള്ള ജോലി ഏല്പിച്ചു. വലിയ കോയിത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടാകട്ടെ ഏതർത്ഥസംബന്ധമായ ഭാരം മുഴുവൻ സശ്രദ്ധം കൈയേറ്റു. അധികം താമസിയാതെ കൊച്ചുതമ്പുരാട്ടിമാരുടെ വിദ്യാഭ്യാസത്തിന്നു വേണ്ട ചുറ്റുപാടുകൾ ചെയ്തു.

൧൦൯൩-ാം കൊല്ലവർഷം രാജകുടുംബത്തിനടുത്തു ആചാര്യൻ വെട്ടുമായിരുന്നു. ൧൦൯൩ കന്നി ൨൫-ാംനു അശ്വതിതിരുനാൾ മാർത്താണ്ഡവർമ്മ ബി. എ. കൊച്ചുതമ്പുരാൻ, ൧൦൯൩ ഇടവം ൨൨-ാംനു ചത്തരംതിരുനാൾ ഇളയമഹാരാജാവു, ൧൦൯൩ മിഥുനം ൨-ാംനു നാണിലക്ഷ്മീഭായി സി. ഐ. ആററിക്കൽ മുത്തമ്പുരാൻ എന്നീ മൂന്നു തിരുമേനികളും നാട്ടുനീങ്ങി. ഈമൂന്നു അപ്രതീക്ഷിതങ്ങളായ അത്യാഹിതങ്ങളും രാജകുടുംബത്തെയും രാജ്യത്തെയും അളവറ ദുഃഖസാഗരത്തിൽ പതിപ്പിച്ചു. ലക്ഷ്മീനാണി സി. ഐ. ആററിക്കൽ മുത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലെ കാലശേഷം ഇളയതമ്പുരാനായിരുന്ന നമ്മുടെ കഥനായിരുന്ന സേതുലക്ഷ്മീഭായി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു ആററിക്കൽ മുത്തമ്പുരാൻ, സേതുപാർവ്വതീഭായി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു ആററിക്കൽ ഇളയതമ്പുരാൻ ഈ കലക്രമാഗതങ്ങളായ സ്ഥാനപദവികളെ യഥാക്രമം ആരോഹണം ചെയ്തു. അപ്പോൾ രാജകുടുംബത്തിൽ ശ്രീമൂലം തിരുനാൾ മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടും, സേതുലക്ഷ്മീഭായി ആററിക്കൽ മുത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടും, സേതുപാർവ്വതീഭായി ആററിക്കൽ ഇളയതമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടും മാത്രമേ ഉണ്ടായിരുന്നൊള്ളു. അതിനാൽ ഒരു കാലത്തു സേതുലക്ഷ്മീഭായി തിരുമനസ്സിലേയ്ക്കും രാജ്യഭാരം വഹിക്കാൻ ഇടവന്നേയ്ക്കും എന്നു വിചാരിച്ചു തിരുമനസ്സിലെ വിദ്യാഭ്യാസത്തിൽ മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു പ്രത്യേക നിഷ്ഠ

പിന്നീട് ചെയ്തിട്ടു. ആദ്യമായിത്തന്നെ രാജാ കേരളവർമ്മ സി. എസ്. ഐ. വലിയകോയിത്തമ്പുരാൻ തിരുമേനിയെ രണ്ടുരാണിമാരുടെയും രക്ഷാകർത്താവായി നിയമിച്ചു. പിന്നീട് ആ തിരുമേനികളെ കാരോ വിഷയങ്ങൾ പഠിപ്പിക്കാൻ ഉചിതമായ കാരോ അദ്ധ്യാപകന്മാരെയും നിയമിച്ചു.

ഒരു നല്ല സംസ്കൃതപണ്ഡിതനും പണ്ടു പണ്ടു രാജാ കടുംബത്തിലേയ്ക്കു ഗുരുസ്ഥാനമുള്ള ഒരുതമ്പാട്ടിലെ അച്ഛനും ആയ കരുണാകരപ്പിഷാരതിയാശാൻ ആയിരുന്നു തിരുമേനിക്കളെ മലയാളവും സംസ്കൃതവുംപഠിപ്പിച്ചത്. ൧൭൭൭-൧൭൮൦-ഈ കാലഘട്ടത്തിൽ ഇംഗ്ലീഷ് പഠിത്തവും ആരംഭിച്ചു. ഇംഗ്ലീഷ് പള്ളിവാഴയന്നയ്ക്കു വാദ്ധ്യായായി നിയമിച്ചത് ശ്രീപാദം കായ്ക്കാരായി പ്രസിദ്ധിനേടിയിട്ടുള്ള ഹരി ഹരയ്യരുടെ പുത്രനായ വെങ്കിടേശപരയ്യർ ബി. എ. യെ ആയിരുന്നു. സുശീലനും, പണ്ഡിതനും ആയിരുന്ന ഇദ്ദേഹം തിരുമേനികളുടെ വിദ്യാഭ്യാസവിഷയത്തിൽ വേണ്ട നിഷ്പഷ്ടചെയ്തു. ആദ്യം ഏകദേശം പ്ലൂട്ടോസക്കാലം ഇംഗ്ലീഷും കണക്കുംമാത്രം പഠിപ്പിച്ചു. ഇതു ദിവസംപ്രതി മൂന്നു മണിക്കൂർ നേരത്തേക്കു മാത്രമായിരുന്നു. എന്നാൽ പിന്നീട് ക്രമേണ അദ്ധ്യയനസമയം കൂട്ടി ഭൂമിശാസ്ത്രം, ചരിത്രം മുതലായ വിഷയങ്ങളേയും പഠിപ്പിച്ചു. സേതുലക്ഷ്മിഭായി തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് ആദ്യംമുറച്ചു തന്നെപഠിത്തത്തിൽ വളരെ ജാഗ്രത കാണിച്ചുവന്നു. അവിടുത്തെ സ്മരണശക്തിപ്രകാരവും വിസ്മയനീയമായിരുന്നു. അവിടുത്തെ പള്ളിവാഴയന വാദ്ധ്യായാർക്കു യാതൊരുവിധമായ ശ്രമമോ ഉപദ്രവമോ ഉണ്ടാക്കിയിരുന്നില്ല. അതിനാൽ തിരുമനസ്സിലെപ്പറ്റി അവർക്കുല്ലാവർക്കും ഏറ്റവും തൃപ്തിയായിരുന്നു. എന്നാൽ അനദ്ധ്യായദിനങ്ങളുടെ കായ്ക്കത്തിൽ അവിടുത്തേക്കു വലിയ നിർബന്ധം ആയിരുന്നു. ആ ദിവസങ്ങളിൽ ഏതൊക്കെ പഠിക്കണമെന്നോ എഴുതണമെന്നോ വാദ്ധ്യായാർ ആരെങ്കിലും പറയുകയാണെങ്കിൽ അവിടുത്തെ വിധമെല്ലാം

മാറ്റം. അത് പഠിക്കാനുള്ള മടികൊണ്ടല്ല, ഒഴിവുദിവസങ്ങൾ അവിടുന്ന് മുൻകൂട്ടി നോക്കിവെച്ചു ആ ദിവസങ്ങളിൽ ഓരോ ബാലസാധാരണങ്ങളായ ലീലകളിൽ ആസക്തയായിരിക്കും. അങ്ങനെ കല്പിച്ചു മുൻകൂട്ടി നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്ന കാര്യപരിപാടി ഭേദപ്പെടുപോകുന്നത് തിരുമനസ്സിലേക്കു അഭിമതമായിരുന്നില്ല. അതിനാൽ ഒഴിവുദിവസങ്ങളിൽ വാല്യുന്മാർ എന്തെങ്കിലും അറിയിക്കുന്നത് വളരെ അലോചിച്ചു മാത്രമേ പതിപ്പുണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. ഇതിൽനിന്നു തിരുമനസ്സിലെ കൃത്യനിഷ്ഠ വെളിവാകുന്നു.

ഇംഗ്ലീഷ് പള്ളിവാഴനയ്ക്കു ഒരു മദാമ്മയെക്കൂടി നിയമിച്ചാൽ നന്നായിരിക്കും എന്നു രക്ഷാധികാരിയായ വലിയകോയിത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് എഴുതിയയച്ചതനുസരിച്ചു മിസ്സ് വാട്സ് മദാമ്മയെ കൂടെ തിരുമനസ്സിലെ ചുട്ടറായി മറയാജ്ഞാത തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് കല്പിച്ചുനിയമിച്ചു. മിസ്സ് വാട്സിനു ഗറൽസ് കാളേജിൽകൂടി അദ്ധ്യാപകവൃത്തിയുണ്ടായിരുന്നതിനാൽ ആഴ്ചയിൽ മൂന്നു മണിക്കൂർനേരം മാത്രമേ അവർ പഠിപ്പിച്ചുവന്നുള്ളൂ. ഇങ്ങനെ ഏകദേശം നാലുകൊല്ലം കഴിഞ്ഞശേഷം സംഗീതം, തന്ത്രികം, ചിത്രമെഴുത്തു മുതലായ വിഷയങ്ങൾകൂടി തിരുമേനിയെ പഠിപ്പിക്കാൻ വേണ്ട ഏർപ്പാടുചെയ്തു. ഇവയ്ക്കു അധികസമയം വ്യയം ചെയ്യുവാൻ തിരുമനസ്സിലേയ്ക്കു സാധിച്ചില്ല. എന്നു വരികിലും ലണ്ടനിലെ സംഗീതപരീക്ഷയിൽ ഏറ്റവും പ്രശംസനീയമാംവണ്ണം സേതുലക്ഷ്മീഭായി തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് വിജയം പ്രാപിച്ചു എന്നുള്ളത് പ്രസ്താവയോഗ്യമാണ്.

ഇതിനിടയ്ക്കു സേതുലക്ഷ്മീഭായി തിരുമനസ്സിലേക്കുപള്ളി കെട്ടിനുള്ളകാലം അടുത്തുവന്നതിനാൽ അവിടുത്തേക്കു അനുരൂപനായ ഒരു വരനെ അന്വേഷിക്കാനുള്ള അലോചന അധികാരകേന്ദ്രങ്ങളിൽ ആരംഭിക്കപ്പെട്ടു. അന്നത്തെ ദിവാൻ വി. പി. മാധവരായർ സി. ഐ. ഇ. അവർകളും, രാജാ കേര

ഉപമ് സി. എസ്സ്. ഐ. വലിയകോയിത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടും കൂടി ആലോചിച്ച് മൂത്തതമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലെ അഭിപ്രായത്തിനു യോജിച്ചവിധത്തിൽ വലിയകോയിത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലെ രണ്ടാമത്തെ ഭാഗിനേയനായ മഹാമഹിമ ശ്രീ രാമവർമ്മ കോയിത്തമ്പുരാൻ തിരുമേനിയെ വന്നായി തിരഞ്ഞെടുത്തു. അവിടുത്തേക്ക് അപ്പോൾ പതിനേഴ്തിരുവയസ്സ് മാത്രമേ പ്രായമായിരുന്നുള്ളൂ. എന്നുവരികിലും ആകാശസുഷുപ്തം, കുശാഗ്രബുദ്ധി, അയ്യപ്പത, അഭിഗമ്യത, മനസ്സംസ്കാരം, ഹൃദയചിശാലത മുതലായ എല്ലാ സ്പഷ്ടഗുണങ്ങളായ മനുഷ്യബുദ്ധികൾക്കും അവിടുന്ന് വിളനിലമായിരുന്നു. അവിടുത്തെ പൂവികന്മാർ പരപ്പനാട്ടുരാജാക്കന്മാരായിരുന്നു. നന്നന്മാരാണ് റിപ്പസുൽത്താൻ മലയാളരാജ്യത്തെ ആക്രമിച്ച സമയം റിപ്പവിനെ ഭയപ്പെട്ടു പരപ്പനാട്ടു രാജാക്കന്മാരും ചെത്തിവുണ്ടായിരുന്ന മൂന്നു തമ്പുരാക്കന്മാരും അഞ്ചു തമ്പുരാട്ടിമാരും അവിടംപിട്ടു കാടി തിരുവിതാംകൂറിൽപെന്ന് അന്നു നാട്ടുവാണിരുന്ന ധർമ്മരാജാവെന്ന ബിരുദത്താൽ സുപ്രസിദ്ധനായ കാത്തികുതിരനാൾ രാമവർമ്മ മഹാരാജാവിനെ അഭയോപാപിച്ചു. മഹാരാജാവു അവരെ കരുണാപുരസ്സരം സ്വീകരിച്ചു ലക്ഷിക്കുകയും, രാമയ്യൻദളവാ 'തെക്കുംകൂർ രാജാവിന്റെ പക്കൽനിന്ന് പിടിച്ചെടുത്ത ചങ്ങനാശേരിനീരാഴിക്കൊട്ടാരം അവർക്കു താമസിക്കാനായി വിട്ടുകൊടുക്കുകയും, അവരുടെ ചെലവിലേക്കു വേണ്ട വകകൾ അനുവദിക്കുകയും ചെയ്തു. ഇങ്ങനെ ചങ്ങനാശേരിയിൽ വന്നു താമസിച്ച തമ്പുരാട്ടിമാരിൽ ഇളയ തമ്പുരാട്ടിയുടെ മൂത്തപുത്രൻ ആയിരുന്നു ക്രി. ൧൪൭൦ മുതൽ ൧൪൮൩-വരെ ഈ രാജ്യം ഭരിച്ചിരുന്ന ലക്ഷ്മീനാണി തിരുമനസ്സിലെ ഭർത്താവായ രാജരാജവർമ്മകോയിത്തമ്പുരാൻ. ഈലക്ഷ്മീനാണിയുടെ തിരുനാമസ്മാരകമായിട്ടാണ് ചങ്ങനാശേരി കൊട്ടാരത്തിനു "ലക്ഷ്മീപുരത്തുകൊട്ടാരം" എന്ന പേർ ഇന്നും വിളങ്ങിവരുന്നത്. ഈ തമ്പുരാന്റെ മരുമകനായ രാജരാജവർമ്മ കോയിത്തമ്പുരാന്റെ മരുമകനായിരുന്നു രാജാ കേരളവർമ്മ

സി. എസ്സ്. ഐ. വലിയകോയിത്തമ്പുരാൻ. അവിടുത്തെ രണ്ടാമത്തെ മരുമകനാണ് രാമവർമ്മകോയിത്തമ്പുരാൻ.

മലബാർ ഡിസ്ട്രിക്റ്റിലെ രാജാക്കന്മാരിൽ എട്ടാമത്തെ സ്ഥാനമാണ് ഇപ്പോൾ ബ്രിട്ടീഷ് ഗവണ്മെന്റ് പരപ്പുനാട്ടു വലിയരാജാവിനു കൊടുത്തിരിക്കുന്നത്. ഈ രാജകുടുംബത്തേക്ക് ഇന്നും ബ്രിട്ടീഷ് ഗവണ്മെന്റിൽനിന്ന് ഒരു വലിയ സംഖ്യ മാലിഖാൻ കിട്ടിവരുന്നുണ്ട്. ചങ്ങനാശേരി പൂവ്കുടുംബത്തിൽനിന്നു ഒരുശാഖക്കാർ അരിപ്പാട്ടു അന്നന്തപുരത്തുവന്നു രാമസിദ്ധവർമ്മ. ഇങ്ങനെ പുരാതനവും ചരിത്രപ്രസിദ്ധവുമായ ഒരു രാജകുടുംബത്തിലെ അംഗമാണ് നമ്മുടെ സേതുലക്ഷ്മീഭായി തിരുമനസ്സിലേക്കു തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ടവൻ.

വൻ നിശ്ചിതനായതോടുകൂടി പള്ളിക്കെട്ടിനുവേണ്ടുന്ന ഒരുക്കങ്ങൾ ആരംഭിച്ചു. കീഴ്പതിവനുസരിച്ചു സകലവിധത്തിലുള്ള ആഘോഷങ്ങളോടുകൂടി ൧൯൧൧-മേടം ൨൨-ാംനു പള്ളിക്കെട്ട് ഏറ്റവും ഭംഗിയായും മംഗളമായും നടന്നു.

പള്ളിക്കെട്ടു സംബന്ധിച്ചു നടന്ന ആഘോഷങ്ങൾ മുതലായവയുടെ കാര്യപരിചാടി രാജാ ചേർക്കുന്നു:—

ശനിയാഴ്ച (൧൯൧൧ മേടം ൨൨-ാംനു)

ആറിക്കൽ മൂത്തതമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് തിരുവനന്തപുരത്തെ എല്ലാ പ്രധാനക്ഷേത്രങ്ങളിലും എഴുന്നള്ളി സ്വാമിഭരണം കഴിച്ചു.

ഞായറാഴ്ച (൧൯൧൧ മേടം ൨൩-ാംനു)

ഈ ശുഭദിനത്തിലായിരുന്നു പള്ളിക്കെട്ടു നടന്നത്. അന്നേദിവസം രാവിലെ ആറു മണിക്കു മാപ്പിള പുറപ്പെട്ടു നടന്നു. മഹാമഹിമശ്രീ രാമവർമ്മകോയിത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് രാവിലെ ആറുമണിക്ക് ദിവാൻജി മുതലായ

ഹിന്ദു ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ, പട്ടാളം, തുറപ്പ്, ബാൻക്, റെസി
 ഷാർ, പട്ടാക്കാർ മുതലായവരുടെ അകമ്പടിയോടുകൂടി ശ്രീക
 ണ്ണേശ്വരത്തുനിന്നും പട്ടണപ്രദക്ഷിണമായി ആനപ്പറത്തു
 എഴുന്നള്ളത്തു പുറപ്പെട്ടു വെട്ടിമുറിച്ചു കോട്ടവാതൽവഴികോട്ട
 യ്ക്കകത്തു കയറി തെക്കേത്തെരുവിൽ കൂടിയും, പടിഞ്ഞാറേ
 തെരുവിൽകൂടിയും ചെന്ന് എട്ടുമണിക്കു മുമ്പായി തേവാരത്തു
 കോയിക്കൽ കൊട്ടാരത്തിൽ എഴുന്നള്ളി. അവിടെ പതിവുള്ള
 വൈദികകർമ്മങ്ങൾ എല്ലാം കഴിഞ്ഞു ഘർ-മണിക്കുള്ള ശുഭ
 മുഹൂർത്തത്തിൽ ശ്രീമൂലംതിരുനാൾ മഹാരാജാവു തിരുമന
 സ്സിലെ സാന്നിധ്യത്തോടുകൂടി പള്ളിക്കെട്ട് കഴിച്ചു. ആ ശുഭാ
 വസരത്തിൽ പട്ടാളക്കാർ അണിവെടിവെയ്ക്കുകയും പീരങ്കി
 പട്ടാളക്കാർ ൨൧ ആചാരവെടി വെയ്ക്കുകയും ചെയ്തു.

മുഹൂർത്താനന്തരം കോയിത്തമ്പലക്കന്മാർ, രാജാക്കന്മാർ
 ബ്രാഹ്മണർ മുതലായവരെല്ലാം വളരെകേമമായി സമൃദ്ധമായി
 തന്നെ സാഗുക്കൾക്കും ഭക്ഷണം കൊടുക്കപ്പെട്ടു. സന്ധ്യയ്ക്കു ഞ്
 മണിമുതൽ യാത്രകളി ഉണ്ടായിരുന്നു. അതിനും മഹാരാജാവു
 തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു എഴുന്നള്ളിയിരുന്നു. യാത്രകളിക്ക് തമ്പുരാ
 കന്മാർ, തമ്പിമാർ, നമ്പൂരിമാർ, സ്ഥാനികൾ, ഹോത്രപാത്രോ
 അതിനുമേലോ ശമ്പളമുള്ള സക്കാർ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ ഇവർ
 എല്ലാവരും പട്ടു പൊലിച്ചു. പള്ളിക്കെട്ടു സംബന്ധിച്ചു ഏഴ്
 ദിവസം ബ്രാഹ്മണർക്കു അഗ്രശാലയിൽ വെച്ചും തമ്പുരാക്കന്മാർക്കു
 മറ്റും തേവാരത്തുകോയിക്കൽ വെച്ചും സമൃദ്ധമായി ഉണ്ടായിരുന്നു. ഈ
 ഏഴ് ദിവസവും രാവിലെ പകലും സംഗീതം മുതലായ വിനോദ
 ങ്ങൾ ഉണ്ടായിരുന്നു.

തിങ്കളാഴ്ച (൨൫-ാം-നു)

വൈകുന്നേരം നാലുമണിക്കു റസിഡണ്ടു സാജൻ, സ്ഥ
 ലത്തെ യൂറോപ്യൻ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ അവരുടെ മദാമ്മമാർ മുത
 ലായവരും പള്ളിക്കെട്ടു സംബന്ധിച്ചു പാതലിൽവന്നു. മഹാ

രാജാവും തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് അവരെ എല്ലാവരെയും യഥോ-
ചിതം സ്വീകരിച്ചു അവയെല്ലാം അത്തർ, പനിനീർ, പൂച്ചെ-
ണ്ടു്, ഹാരം മുതലായവ കൊടുത്തു. ആ സമയം ഒരു പാട്ടുക-
ച്ചേരിയും, ബാൻറും ഉണ്ടായിരുന്നു. റസിഡണ്ടു് സായുധ-
കൾ വന്ന സമയവും, യാത്ര പറഞ്ഞു പോയ സമയവും കൊ-
ട്ടാരം ഗാട്ടു് പട്ടാളക്കാർ സായിന് ആചാരം ചെയ്തു.

ചൊവ്വാഴ്ച (൨൩-൧൦൩)

ഇന്നേദിവസം പതിവുള്ള സദ്യമളം വിനോദങ്ങളും
മാത്രമേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ.

ബുധനാഴ്ച (൨൪-൧൦൩)

ഇന്നേദിവസം രാത്രി ൮ മണിക്ക് ബ്രാഹ്മണ ഉദ്യോഗ-
സ്ഥന്മാർ പത്മവിലാസത്തു വച്ചു പ്രത്യേകം ഒരു സദ്യഉണ്ടാ-
യിരുന്നു.

വ്യാഴാഴ്ച (൨൫-൧൦൩)

ഇന്നേദിവസം ഉച്ചയ്ക്കു് രാമനാഥത്തിൽവച്ചു പോലീസു-
ക്കാർക്കും പട്ടാളക്കാർക്കും ഒരു സദ്യ ഉണ്ടായിരുന്നു.

വെള്ളിയാഴ്ച (൨൯-൧൦൩)

ഇന്നേദിവസം ഉച്ചയ്ക്കു് രാമനാഥത്തിൽവച്ചു പിറക-
ക്കാർക്കും സദ്യനടന്നു. രാത്രി എട്ടുമണിക്ക് തമ്പിമാർക്കും നായർ
ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർക്കും പത്മവിലാസത്തുവെച്ചും ഒരു സദ്യനടന്നു.

രവീനാഴ്ച (൩൦-൧൦൩)

ഇന്നാണു് പട്ടണപ്രവേശം. വൈകിട്ടു് അഞ്ചുമണിക്ക്
സേതുലക്ഷ്മീഭായി ആററിങ്ങൽ മുത്തത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊ-
ണ്ടു് ശ്രീകണ്ഠേശ്വരത്തിനു സമീപം പുത്തനായി വെട്ടിച്ചി-
ട്ടുള്ള പണ്ടാരക്കോട്ടയിലെ കുളത്തിൽ നീരാട്ടകളിയും കഴി

ഞതു പട്ടണപ്രവേശമായി എഴുന്നള്ളത്തു പുറപ്പെട്ടു. മൂത്തതമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് ഒരു പല്ലക്കിലും കോയിത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് അമ്പാരിവച്ചു ഒരു ആനയിലും ആണു് എഴുന്നള്ളിയതു്. അകമ്പടി ആയി ഭിവാൻജി മുതലായ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരും, പട്ടാളം, ബാൻറു, തുറപ്പു, ഹരിക്കാർ, പട്ടക്കാർ പോലീസുകാർ മുതലായവരും എല്ലാം ഉണ്ടായിരുന്നു. പട്ടണപ്രവേശം തെക്കേത്തെരുവിൽ വന്ന ഉടൻ വലിയകൊട്ടാരത്തിൽ തിരുമേനികൾ ഇറങ്ങി ശ്രീമൂലം തിരുനാൾ മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിലെ മൂലം കാണിച്ചശേഷം തെക്കേത്തെരുവു മാളികയിൽനിന്നുകൊണ്ടു് അതിനു് എതിരെ ഉള്ള മൈതാനത്തിൽ ഏല്പാടുചെയ്തിരുന്ന വെടിപ്പെട്ടു തൂക്കുണ്ടുപാളു. കുറച്ചു കഴിഞ്ഞു തിരിയെ പട്ടണപ്രവേശമായിത്തന്നെ തേവാരത്തുകോയിക്കലേക്കു എഴുന്നള്ളി.

തിങ്കളാഴ്ച (ഇടവം ൧-ാംനം)

ഇന്നേദിവസം തേവാരത്തുകോയിക്കൽവച്ചു റസിഡണ്ടു മുതലായ ധർമ്മാർക്കും മദ്രാസ് മഹാർക്കും തീൻ ഉണ്ടായിരുന്നു. അന്നത്തെ വിരുന്നസൽക്കാരം വളരെ കേമമായിരുന്നു. തീൻ കഴിഞ്ഞു മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടും, സേതു ലക്ഷ്മി ഭായി ആററിങ്ങൽ മൂത്തതമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടും വിരുന്നിന്നു വന്നിരുന്ന സായ്പന്മാർ, മദ്രാസ് മാർ ഇവരോടുകൂടി വലിയകൊട്ടാരത്തിൽ പഴയ ഡർബാർ ഹാളിൽ എഴുന്നള്ളി തെക്കേത്തെരുവു മൈതാനത്തുവച്ചുനടന്ന വെടിപ്പെട്ടു സന്ദർശിച്ചു. വെടിപ്പെട്ടു കഴിഞ്ഞു സായ്പന്മാരും മദ്രാസ് മാർക്കും പിരിഞ്ഞു.

ഇങ്ങനെ പള്ളിക്കെട്ടു സംബന്ധിച്ചുള്ള ആരോപണങ്ങൾ അവസാനിച്ചു.

ആററിങ്ങൽ മൂത്തതമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലെ പള്ളിക്കെട്ടുകഴിക്കുന്ന കോയിത്തമ്പുരാനു “വലിയകോയിത്തമ്പുരാൻ”

എന്നസ്ഥാനം ഉണ്ട്. എന്നാൽ രാമവർമ്മ കോയിത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലെ മാതൃലനായ കേരളവർമ്മ സി. എസ്സ്. ഐ. വലിയകോയിത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് ജീവിച്ചിരിക്കുന്ന കാലത്തോളം ആ സ്ഥാനം ആ തിരുമേനിയിൽതന്നെ വീളങ്ങളെ എന്ന് നിശ്ചയിച്ച് അവിടുന്ന് “രാമവർമ്മ കോയിത്തമ്പുരാൻ” എന്നുള്ള പേർ മാത്രം വഹിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അമ്മാവൻ നാട്ടുനീങ്ങിയതിനുമേൽ മാത്രമാണ് “വലിയകോയിത്തമ്പുരാൻ” എന്ന സ്ഥാനപ്പേർ അവിടുന്ന് സ്വീകരിച്ചത്.

രാമവർമ്മ വലിയകോയിത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് മഹാബലിശാലിയും സംസ്കൃതം, മലയാളം, ഇംഗ്ലീഷ് എന്നീ ഭാഷകളിൽ അനിതാസാധാരണമായ വൈദഗ്ദ്ധ്യം സ്വന്തമാക്കിയിട്ടുള്ള ഒരു മഹാശയനും ആണ്. അമ്മാവനെപ്പോലെതന്നെ കുതിരസ്സവാരിയിലും മൃഗയാചിനോദത്തിലും അവിടുത്തേയ്ക്കു അത്ഭുതം അഭിരുചിയും സാമത്രിയും ഉണ്ടെന്നുള്ളതു സുപ്രസിദ്ധമാണ്. പൂജപ്പുര സേതൻമണ്ട് കൊട്ടാരത്തിന്റെ മുൻവശത്തുള്ള മുറിയിൽ തിരുമനസ്സിലെ ആലോചനാഭത്തിന്റെ അനന്തസുഖങ്ങളായ അനവധി വകുപ്പങ്ങൾ കാണാവുന്നതാണ്. തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് തിരുവിതാംകൂർ വനങ്ങളിൽ ചെടിവെച്ചിട്ടുള്ള ചുരികളുടെയും കാട്ടുവേലത്തുള്ളടയുടെയും രാമകുറുപ്പ്, കഴിമുളയുടെ തോൽ, അമ്പലമുളയുടെ കൊമ്പ്, കാൽ മുതലായവ ഈ മുറിക്ക് അലങ്കാരങ്ങളായി പാർവ്വതീഭജനം.

കുതിരസ്സവാരിയിലും രാമവർമ്മകോയിത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് ഏറ്റവും സമർത്ഥനാണ്. പട്ടാളം കമാൻഡ് ചെയ്ത അപ്പൻ അയിരുന്ന കണ്ണൽ ഫാൺസ് ധാരാളം തിരുമേനിക്കു കുതിരസ്സവാരി സംബന്ധിച്ച പരിഷ്കൃതരീതിയിലുള്ള ഓരോ ചംക്രമണക്രമങ്ങൾ പഠിപ്പിച്ചത്. കുതിരസ്സവാരിക്കു തിരുമനസ്സിലേക്കുള്ള സാമത്രിയെപ്പറ്റി ഗ്ലാമറിച്ച് കണ്ണൽ ഫാൺസ് മാത്രമല്ല മഹാനേടം ധാരാളം പാഞ്ഞു കേട്ടിട്ടുണ്ട്.

പള്ളിക്കൂടത്തിൽ എഴുന്നള്ളി അധികമായി പഠിച്ച ശീലിച്ചില്ലെങ്കിലും നാട്ടുനീങ്ങിയ പലിയ കോയിത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലെപ്പോലെതന്നെ മഹാമഹിമശ്രീ രാമവർമ്മ വലിയ കോയിത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടും നിരന്തരവും നിസ്തുലവുമായ സ്വപ്രയത്നത്താൽ ഇംഗ്ലീഷഭാഷയിൽ അനന്യ സാധ്യമായ നിപുണത സമ്പാദിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ഇങ്ങനെ എല്ലാവിധത്തിലും ഭാഗ്യ പരിപൂർണ്ണനായ ഭക്താവോടു കൂടി സേതുലക്ഷ്മീദായി ആററിങ്ങൽ മുത്തത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് പള്ളിക്കൂട്ട കഴിഞ്ഞശേഷം തേവാരത്തു കോയിക്കൽ താമസിച്ചുവന്നു. ഈ രണ്ടു തിരുമേനികൾക്കും പുസ്തകവായനയിൽ അധികമായ അഭിരുചി മൂണ്ടായിരുന്നതിനാൽ അനവധി പുസ്തകങ്ങൾ വരുത്തി വായിച്ചുവന്നു. തിരുമേനികളുടെ പുസ്തകശാലയിൽ അവിടുന്ന് വായിക്കുന്ന പുസ്തകങ്ങൾ മാത്രമേ സൂക്ഷിച്ചുവയ്ക്കുകയുള്ളൂ എന്ന ഒരു നിർബന്ധം ഉണ്ട്. ഇപ്പോൾ അവിടെയുള്ള പുസ്തകങ്ങൾ എണ്ണിയാൽ ഏകദേശം ആയിരത്തിൽ കുറയാതെ ചാന്നാം. ഇടവിടാതെയുള്ള പുസ്തകവായനയുടെ ഫലമായി രണ്ടു തിരുമേനികളും ഇംഗ്ലീഷിൽ നല്ല പാണ്ഡിത്യം സമ്പാദിച്ചിട്ടുണ്ട്. ദേശചരിത്രം, ജീവചരിത്രം, ദേശസഞ്ചാരം ഇത്യാദി വിഷയങ്ങൾ സംബന്ധിച്ചുള്ള പുസ്തകങ്ങൾ വായിക്കുന്നതിലാണ് ആററിങ്ങൽ മുത്തത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലേക്കു അധികം താല്പര്യമുള്ളത്. തിരുമേനികൾ എഴുതിട്ടുള്ള കാരോ പുഴുത്തുകളും നോട്ടുകളും കണ്ടിട്ടുള്ളവർ തിരുമേനികൾക്കു ഇംഗ്ലീഷഭാഷയിലുള്ള പാണ്ഡിത്യത്തെപ്പറ്റി അത്യധികം ഊഹിച്ചു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

ലക്ഷ്മീറാണി സി ഐ. ആററിങ്ങൽ മുത്തത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് ശക്തമായൊരു നാട്ടുനീങ്ങിയ കാലത്തിൽ നമ്മുടെ സേതുലക്ഷ്മീദായി തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് മൈനറായിരുന്നതിനാൽ അവിടുത്തേക്കു ആററിങ്ങൽ മുത്തത്തമ്പുരാൻ എന്ന

സ്ഥാനം നല്കി എന്നല്ലാതെ ശ്രീപാദംവക വസ്തുക്കളുടെ ഭരണം വിട്ടുകൊടുത്തിരുന്നില്ല. ആ വക ഭരണം ശ്രീമൂലം തിരുനാട് മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിലെ കല്പനപ്രകാരം ഗവണ്മെണ്ടു തന്നെ നേരിട്ടു നടത്തിവന്നു. എന്നാൽ റാണി സേതുലക്ഷ്മീദായി തിരുമനസ്സിലേക്കു ചുവരിതവയസ്സുതികഞ്ഞ ഉടൻ തന്നെ മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിലെ കല്പനപ്രകാരം (ശ്രീപാദംവക) ആററിങ്ങൽ ഭരണം മുഴുവൻ തിരുമേനിയെ ഏല്പിക്കുകയുണ്ടായി.

ആററിങ്ങൽരാജ്യം അതിപുരാതനമാണ്. ൧൩-ാം നൂറ്റാണ്ടിൽ ആററിങ്ങൽരാജ്യം ഭരിച്ചിരുന്ന മൂത്ത റാണിക്ക് ചേണാട്ടരാജ്യത്തിന്റെ മേൽകോയ്മസ്ഥാനം കൂടി ഉണ്ടായിരുന്നതായി കാണുന്നുണ്ട്. ക്രി. ൧൫൭൧—൧൫൯൩-വരെ ആററിങ്ങൽ രാജ്യം ഭരിച്ചിരുന്ന റാണി തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് വളരെ സാമന്ത്രിയും ഭരണശക്തിയുമുള്ള ഒരു സ്ത്രീയായിരുന്നു. അക്കാലത്ത് ആ റാണിയുടെ സൈന്യത്തിൽ 30,000 പേർവരെ ഉണ്ടായിരുന്നതായി ദേശസഞ്ചാരികൾ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ക്രി. ൧൩൭൭—൧൩൮൨-വരെ തിരുവിതാംകൂർരാജ്യം ഭരിച്ചിരുന്നത് അന്നത്തെ ആററിങ്ങൽ മൂത്തതവുരാനായ ഉമയമ്മറാണി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടായിരുന്നു. അവിടുന്ന് അന്നു തിരുവിതാംകൂർരാജ്യവും ആററിങ്ങൽരാജ്യവും ഒന്നായി ഭരിച്ചു എന്നാൽ ക്രി. ൧൩൮൨-ൽ അവിടുത്തെ പുത്രൻ രവിവർമ്മരാജാവു തിരുമനസ്സിലേയ്ക്കു ൧൩ തിരുവയസ്സു തികയുകയാലും റാണി തിരുമനസ്സിലേക്കു ദേഹത്തിനു നല്ല സുഖമില്ലാതെ യാകയാലും തിരുവിതാംകൂർ രാജ്യഭാരം പുത്രനെ ഏല്പിച്ചു എന്നാൽ ആററിങ്ങൽ രാജ്യത്തിന്റെ ഭരണം റാണി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടുതന്നെ നടത്തിവന്നു. ഈ ആററിങ്ങൽറാണി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടാണ് ക്രി. ൧൩൮൨-ൽ ആററിങ്ങൽ ദേശത്തിൽ

ഉൾപ്പെട്ട അഞ്ചുതെങ്ങു എന്നസ്ഥലം¹ ഇംഗ്ലീഷ് കാർ വിട്ടു കൊടുത്തത്. ഇവിടെ ഇംഗ്ലീഷ് കാർ ആദ്യം കച്ചവടത്തിനായി ഒരു പണ്ടുകൾക്കു കെട്ടി. പിന്നീട് അവിടെ ഒരു ചെറിയ കോട്ട കെട്ടി കച്ചവടം ഉറപ്പിച്ചു. പഴയകാലത്തു അഞ്ചുതെങ്ങിൽകോട്ട ഇംഗ്ലീഷ് കാരുടെ ഒരു പ്രധാന കോട്ടയായിരുന്നു. കണ്ണാട്ടിങ്കു യുദ്ധകാലത്തു ഈ കോട്ട ഇംഗ്ലീഷ് കാരുടെ യുദ്ധസാമാനങ്ങൾ മുതലായവ സൂക്ഷിക്കുന്നതിനു വളരെ പ്രയോജനപ്പെട്ടു. ചരിത്രപ്രസിദ്ധിയുള്ള ഈ കോട്ട ഇപ്പോഴും അഞ്ചുതെങ്ങിൽ ഉണ്ട്.

ക്രി ൧൭൨൯-ൽ അന്നത്തെ ആററിങ്ങൽ മുത്തരവുശാൻ തിരുമനസ്സിലെ പുത്രനായ മാത്താണധവമ്മ മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് തിരുവിതാംകൂർ രാജഭരണം കൈയേറ്റു. അവിടുന്നു എടുവീട്ടിൽപിള്ളമാരെയും മറ്റും അമച്വരത്തിയശേഷം തിരുവിതാംകൂർ രാജ്യത്തെ വിസ്തീർണ്ണമാക്കുവാൻ ആരംഭിച്ചു. ആദ്യമായി തിരുവിതാംകൂറിനോടു ചേർത്തതു അവിടുത്തെ അമ്മയുടെ രാജ്യമായ ആററിങ്ങൽ രാജ്യത്തെ ആയിരുന്നു. ഇങ്ങനെചെയ്തതു ചില പ്രത്യേകകാരകളിൽ മേൽ ഒരു ഉടമ്പടിപ്രകാരമാണ്. ഈ ഉടമ്പടി ഒരു വെള്ളിത്തകിട്ടിൽ ആണു പുഴുതിയിരുന്നതും. ഈ വെള്ളിത്തകിട്ട് വലിയ കൊട്ടാരത്തിൽ ഉണ്ടായിരുന്നു. എന്നാൽ ഒരുശില കഷ്ടമായി രാജാവി തിരുമനസ്സിലെ കാലത്തു രാജാവകാശി എന്നും പറഞ്ഞു തക്കം പുറപ്പെടുവിച്ചു കൊണ്ടുവന്നമാവേലിക്കു രാജാവു ഇതിനെ നശിപ്പിച്ചുകളഞ്ഞു എന്നാണു ചെറുതിറ്റം. ആററിങ്ങൽ രാജ്യത്തെ തിരുവിതാംകൂറിനോടു ചേർത്തതു ചില പ്രത്യേക വ്യവസ്ഥകളിൽ ആണെന്നു പ്രസ്താവിച്ചുവല്ലോ. ആ ഉടമ്പടി അനുസരിച്ചു തിരുവിതാംകൂർ മഹാരാജാവു ആററിങ്ങൽ രാജ്യത്തിന്റെ ഭരണംകൂടി നടത്തിക്കൊള്ളണം എന്നും, എന്നാൽ ആററിങ്ങൽ രാജ്യംവക മുതലൊക്കെ മുഴുവൻ ആററിങ്ങൽ മുത്തരവുശാൻ തിരുമനസ്സുകൊ

ണ്ടു് അവിടുത്തെ സ്വന്ത ആവശ്യത്തിലേക്കായി എടുത്തുകൊള്ളാം എന്നും, ആററിങ്ങൽ തമ്പുരാട്ടിമാരുടെ സന്താനങ്ങൾ മാത്രമേ തിരുവിതാംകൂർ രാജ്യം ഭരിക്കാച്ചു എന്നും മറുമായിരുന്നു ആ വ്യവസ്ഥകൾ. ഇങ്ങനെ അന്നത്തെ ആററിങ്ങൽ മൂത്തതമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് അവിടുത്തെ രാജ്യത്തെ തിരുവിതാംകൂറിനോടു ചേക്കാൻ സമ്മതിച്ചതു് അവിടുത്തെ മകന്റെ (മഹാരാജാവിന്റെ) ആഗ്രഹംകൊണ്ടും അവിടുത്തെ പുത്രവാത്സല്യം കൊണ്ടും ആയിരുന്നു. അങ്ങിനെ സർവ്വാധികാരത്തോടുകൂടിയ ഒരു സ്വതന്ത്രരാജ്യമായിരുന്ന ആററിങ്ങൽ ചില പ്രത്യേക കാരണങ്ങളാൽ ഒരു ഇടവകപോലെ ആയിത്തീർന്നു. എന്നു വരികിലും ഇന്നും ആററിങ്ങൽ വക മുതലെടുപ്പിന്റെ കൈകാര്യകർത്തൃത്വം മുഴുവൻ ആററിങ്ങൽ മൂത്തതമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലെ അധീനതയിൽ തന്നെ നിലകൊള്ളുന്നു. രാജ്യാധികാരം ഇല്ലെന്നല്ലാതെ സമാനമാനങ്ങൾക്കും ബഹുമാനങ്ങൾക്കും ആററിങ്ങൽ മൂത്തതമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലേയ്ക്കു് ഒരു കുറവും ഇല്ല. ബ്രിട്ടീഷ് റവന്യൂണ്ടു് ഇന്നും ആററിങ്ങൽ മൂത്തതമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിനെ രാജ്യം ഭരിക്കുന്ന മാറ്റുള്ള രാജാക്കന്മാരെപ്പോലെതന്നെ ശരിച്ചു കരീത്ത മുതലായതു് അയയ്ക്കുന്നുണ്ടു്.

“ആററിങ്ങൽരാജ്യ”ത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ട ഇപ്പോൾ ശ്രീപാദം വകയെന്നു പറയുന്ന ദേശങ്ങൾ “ഇടയ്ക്കാട്ട്, ഇളമ്പ, മുദാക്കൽ, ആലംകോട്ട്, അമ്പനവൻചേരി, ആററിങ്ങൽ, കീഴാററിങ്ങൽ” ഈ പകുതികളാണു്. “ഈ ദേശങ്ങളുടെ ഭരണം സേതുലക്ഷ്മീദായി ആററിങ്ങൽ മൂത്തതമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് കൈയേറ്റപ്പോൾ അതിന്റെ സമ്പ്രദായം അകപ്പാടെ ഒന്നുമാറി. പ്രകൃത്യാതന്നെ കരുണാനിധിയായ തിരുമനസ്സിന്നു് കഷ്ടമാവാതെ സർക്കുങ്ങൾ നേരിട്ടുമേട്ടു് അമ്പയ്ക്കു വേണ്ടുന്ന പരിഹാരങ്ങൾ ഉടനടൻ ചെയ്തുകൂടി. ദേവസ്വം മുതലായ കാര്യങ്ങൾ നേരിട്ടു് അന്വേഷിച്ചു് അന്നവധി

അടിമതികളും അക്രമങ്ങളും നിറുത്തൽ ചെയ്തു. ഇങ്ങനെ ജാഗ്രതയോടുകൂടി അവിടുന്ന് ശ്രീപാദംവക കാര്യങ്ങൾ അന്വേഷിച്ചു തുടങ്ങിയപ്പോൾ ജനങ്ങൾക്കു ഒരു വലിയ രക്ഷ ആകുകയും, ജനങ്ങൾ എല്ലാം തിരുമനസ്സിലെ ഭരണ നൈപുണ്യത്തെ പ്രശംസിക്കുകയും ചെയ്തു.

൧൯൧൪ സെപ്റ്റംബർ ൨൨-ാംനു മഹാരാണി തിരുമനസ്സിലേക്കും, തിരുമനസ്സിലെ വരുന്ന രാമവർമ്മ കോയിത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലേക്കും ഏറ്റവും സങ്കടകരമായ ഒരു സംഭവം ഉണ്ടായി. അതായതു രാജാ കേരളവർമ്മ സി. എസ്. എച്ച്. വലിയകോയിത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലെ അവിചാരിതമായ ദേഹവിശ്വാസമായിരുന്നു. മഹാകവി സാവ്ഭൈരവൻ സർവ്വതന്ത്രസ്വതന്ത്രനും തിരുവിതാംകൂറിലും കേരളത്തിനുമെമ്പലും ഭാരതഭൂമിക്കുപോലും ഒരു അത്യുജ്വലമായ അഭിമാനസ്തംഭമായിരുന്ന ആ മഹാനുഭാവൻ—രാണിമാരുടെ രക്ഷാധികാരി, രാമവർമ്മകോയിത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലെ മാതൃലൻ—വാല്കുളഭരയിൽ എത്തിയിരുന്നു എങ്കിലും അക്കാലത്തും അരോഗ്യശാസ്ത്രനായിരുന്നു. അവിടുന്ന് ആണ്ടുതോറും സ്വാമിദർശനത്തിനായി വൈക്കത്തു എഴുന്നള്ളുന്ന പരിചയമായിരുന്നു. ആ പരിചയസമിച്ച് ൧൯൦൦-ാണ്ടു ചിങ്ങത്തിലും അഞ്ചാഴ്ചെഴുന്നള്ളി. സ്വാമിദർശനം കഴിഞ്ഞു കന്നി ൨-ാംനു അരിപ്പാട്ടെത്തി. അവിടെ രണ്ടുദിവസം താമസിച്ചു തിന്നശേഷം കന്നി ൨-ാംനു പ്രിയഭാഗിനേയനായിരുന്ന എ. ആർ. രാജരാജവർമ്മകോയിത്തമ്പുരാൻ എം. ഏ. എം. ആർ. എ. എസ്സ്. അവർകളോടുകൂടി മോട്ടാർമാർഗ്ഗം തിരുവനന്തപുരത്തേക്കു പുറപ്പെട്ടു. എന്നാൽ കേരളീയരുടെ ഭാഗ്യദോഷത്താൽ മോട്ടാർവണ്ടി കായകളത്തിനു സമീപത്തുവെച്ചു മറിയുകയും തിരുമനസ്സിലേക്കു ചില പരക്കുകൾ പററുകയും ചെയ്തു. ഉടനേതന്നെ തിരുമേനിയെ ഒരു മഞ്ചലിൽ കയറ്റി മാവേലിക്കരയ്ക്കു കൊണ്ടുപോകയും അവിടെ വേണ്ടുവണ്ണം

ശുശ്രൂഷിക്കുകയും ചെയ്തു. എന്നാൽ അവിടുത്തെ അലസ്യത്തിനു കുറവൊന്നും ഉണ്ടായില്ല. “അലോഹനീയാ കമലാസനാജ്ഞാ” എന്നാണല്ലോ അർഹ്വവാക്യം. മണി ന-ാം-൯ ആദിച്ഛജ്ഞാതിസ്സ” യശോമാത്രശേഷമായി പഠിണമിച്ചു.

ഈ ദുഃഖം ഏകദേശം ശമിച്ചു തുടങ്ങി എന്നായപ്പോൾ തിരുമേനികൾക്കു വേറൊരു വലിയ ദുഃഖം ഉണ്ടായി. അതു ആററിങ്ങൽ മൂത്തതമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലെ പ്രിയമാതാവിന്റെ അകാലനിയ്കാണമായിരുന്നു. എട്ട് അപത്യങ്ങളുടെ മാതാവായിരുന്ന ഈ അമ്മ തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് അവിടുത്തെ രഹ-മത്തെ തിരുവയസ്സിൽ തിരുവനന്തപുരത്തു പൂജപ്പുര കൊട്ടാരത്തിൽവെച്ചു ഹർഹർ ജനവരി പ-ാം-൯ തീപ്പെട്ടു. സുഖക്കേടു വിശേഷിച്ചൊന്നും ഇല്ലായിരുന്നു താനും, ചെട്ടെന്നു രക്തം തലയിൽ കയറിയതിനാലുള്ള അലസ്യമെന്നാണു ഡാക്ടർമാർ അഭിപ്രായപ്പെട്ടത്. തിരുവനന്തപുരത്തെ പ്രസിദ്ധ വൈദ്യന്മാർ എല്ലാം നല്ലവണ്ണം ചികിത്സിച്ചിട്ടും അവരുടെ പ്രയത്നം ഫലോന്മുഖമായില്ല. മീനം ആരംഭിച്ചു് രഹ മണിക്കുറിയുള്ളിൽ അവിടുന്ന് നാട്ടുനീങ്ങി. പ്രിയമാതാവിന്റെ ദേഹവിയോഗാനന്തരം തിരുമനസ്സിലെ സഹോദരീസഹോദരന്മാരെ സംരക്ഷിക്കേണ്ടുന്നതിനുള്ള ഭാരം കൂടി കല്പിച്ചുതന്നെ വഹിക്കേണ്ടിവന്നു. ആ ഭാരം അവിടുന്ന് എത്ര നിഷ്ഠുഷ്ഠയോടുകൂടിയാണ് വഹിക്കുന്നത് എന്നുള്ളതു് എല്ലാവർക്കും അറിവുള്ളതാണല്ലോ.

തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് പേനാർകാലങ്ങളിൽ സുഖമെടുക്കാനായി ഓരോ ആണ്ടിൽ ഓരോസുഖവാസസ്ഥലങ്ങളിൽ പുഴുനുള്ളിത്താമസിക്കുക പതിവാണ്. ചില കൊല്ലം പൊന്മുടി, ചിലകൊല്ലം പീരുമേട്, ചിലകൊല്ലം ദേവികുളം, ചിലപ്പോൾ വർക്കല എന്നിങ്ങനെ സൗകര്യപോലെ പുഴുനുള്ളിയിരുന്നു. എന്നാൽ ക്രി. ൧൯൨൦-ൽ അവിടുന്ന് തിരുവിതാംകൂറി

നവെളിയിൽ കൊടൈക്കനാൽ എന്ന സ്ഥലത്തേക്കു എഴുന്നള്ളി. അവിടെ എഴുന്നള്ളിയതു തിരുനെൽവേലി, മധുര മുതലായ സ്ഥലങ്ങളിൽക്കൂടി ആയിരുന്നു. മധുരവരെ ഭയിനിലും അവിടെനിന്നു കൊടൈക്കനാൽവരെ കാനിലും ആണ് എഴുന്നള്ളിയത്. കൊടൈക്കനാൽ എന്ന സ്ഥലത്തു ഏകദേശം നാലുമാസംവരെ താമസിച്ചശേഷം ഘോഷ മിഥുനം പൂ-ാം-ന-കല്പിച്ചു തിരിയെ എഴുന്നള്ളി.

ഘോഷ-മാണ്ടു് ധനു ചുറ്റ-ാം-ന- ഈ നാട്ടുകാക്കാകമാനം സന്തോഷകരമായ ഒരു സംഭവം ഉണ്ടായി. അതായതു സേതു ലക്ഷ്മീഭായി ആററിങ്ങൽ മുത്തരമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലേക്കു ഒരു സന്താനം ഉണ്ടായി എന്നുള്ളതാണ്. ആ അവസരത്തിൽ: —

“ചെന്താർമാനിനിയെ നമ്പോലെവിലസും

ശ്രീവഞ്ചിരാജത്തിങ്ക നൽ-

സന്താനം സരസം ജനിച്ചതുവശാ-

ലീവഞ്ചി ഭ്രമണ്ഡലേ;

സന്താപം സകലം ശമിച്ചു നയനേ

സന്തോഷബാഹ്വം പരം

ചിന്താതാമരമിരിപ്പതില്ലതുമമാം

മുത്താൻ പൃഥ്വീശനും.

പ്രാലയഭാസകലപോലെ പരം തെളിഞ്ഞീ-

ക്കാലേ മഹീശസുതയിങ്ങു വിളങ്ങിടുന്നു;

മാലേശിടാതെ മകളൊത്തു മഹാപ്രഭോദ-

ത്താലേ ധരേശപരീയമത്ര ലസിച്ചിടുന്നു.

മനോഹല്ലാം പുകഴ്ത്തും മഹിതഗുണമഴി-

ന്നോരവഞ്ചീശ മോദാൽ

പൊന്നോമൽപ്പത്രിയോടൊത്തധികതരസുഖം

പൂണ്ടു നൂറാണ്ടുവാഴാൻ

ഒന്നോക്കേണം ദയാബീഡേ! വരമതിനു കവാ-
നേക്കുവാൻ ലോകരെല്ലാം
നിന്നോട് തിരിച്ചിട്ടുണ്ടു നിരുപമകരുണാ
പുഞ്ജമേ കണ്ടെന്നാലാ!”

എന്നിങ്ങനെ ജനങ്ങളുടെ മഹാഉൾക്കാലം സർവ്വ
കേൾക്കപ്പെട്ടു.

ഈ സംഭവം ശ്രീമൂലം തിരുനാൾ മഹാരാജാവിനു തിരു
മേനിയേയും ആനന്ദഭരിതനാക്കി തീർത്തു. മഹാരാജാവിനു തിരു
മനസ്സിലേക്കു സേതുലക്ഷ്മീഭായി അററിങ്ങൽ മൂത്തതമ്പുരാൻ
തിരുമനസ്സിലേക്കുറിച്ചു തുലോം വാസല്യമുണ്ടായിരുന്നു. എ
ന്നാൽ അത്രയും കാലമായിട്ടും അവിടുത്തേക്കു കണ്ണുങ്ങൾ
ഉണ്ടായില്ലെല്ലാ എന്നു വിചാരിച്ചു മനസ്സാപപ്പെട്ടുകൊണ്ടി
രുന്ന കാലത്താണ് ഈ സന്ദർശനം ഉണ്ടായതായി അറിവാൻ
ഇടവന്നത്. അതിനാൽ അവിടുത്തേക്കുണ്ടായ അഹർഘാതം
അപരിമിതമായിരുന്നു. ഉടൻതന്നെ കീഴ്ത്തിവന്നുസരിച്ചു
പഞ്ചസാര ചാക്കുചാക്കായി വണ്ടിയിൽ കയറ്റി പുല്ലാ
വക്കും കൊടുപ്പിച്ചു കൂടാതെ സർവ്വാണി മുതലായതും കല്പിച്ചു
കൊടുപ്പിച്ചു.

ആ ആണ്ടു ഇടവമാസത്തിൽ ഈ കൊച്ചുതമ്പുരാട്ടി
യുടെ ചോറുണമുതേത്ത ശ്രീമൂലം തിരുനാൾ മഹാരാജാവിനു
തിരുമനസ്സിലെ പ്രത്യേക ജാഗ്രതയിൽ ഏറ്റവും ഭംഗിയായി
നടന്നു. അന്നേദിവസം കൊച്ചുതമ്പുരാട്ടി തിരുമനസ്സിലേക്കു
കല്പിച്ചു നിശ്ചയിച്ച തിരുനാമം “ലളിതാംബാഭായി” എന്നാ
യിരുന്നു. സാധാരണമായി തിരുവിതാംകൂർ രാജകുടുംബത്തിൽ
തമ്പുരാട്ടിമാർക്കു “ലക്ഷ്മീഭായി, പാർവ്വതീഭായി, ത്രിശൂലഭായി”
എന്നീ തിരുനാമങ്ങൾ ആണു കൊടുത്തുവരാറുള്ളതു്.
എന്നാൽ നമ്മുടെ കൊച്ചുതമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലേക്കു
അററിങ്ങൽ മൂത്തതമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലെ പ്രാർത്ഥന അനു
സരിച്ചു ലളിതാംബാഭായി എന്നതിരുനാമം കല്പിച്ചുകൊടുത്തു.

ശ്രീമൂലംതിരുനാൾ തിരുമനസ്സിലേക്കു അവിടുത്തെ പ്രിയഭാഗിനേയിയായ മൂത്തതമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലേയും അവിടുത്തെ പ്രിയസന്താനത്തേയും കണ്ടു സന്തോഷിച്ചു അധികകാലം ജീവിച്ചിരിക്കുവാൻ ദൈവം അനുവദിച്ചില്ല. ഹൻൻ കർക്കമാസത്തിൽ അവിടുത്തേക്കു് അല്പമായ ആലമ്പ്യം ഉണ്ടാകയും ൨൩-ാംന-രാത്രി ൧൧൭൭ മണിക്കു അവിടുത്തു നാട്ടുനാങ്ങുകയും ചെയ്തു. ഏറ്റവും വ്യസനകരമായ ഈ സംഭവത്തെപ്പറ്റി ഹൻൻ-മാണത്തെ രാജ്യഭരണറിപ്പോർട്ടിൽ ഇപ്രകാരം രേഖപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു.

“ആണ്ടവസാനത്തിൽ തിരുപിതാക്കോട്ടു മഹാരാജാ ആണൊ റി കർണൽ സർ രാമവർമ്മാ ജി. സി. എസ്. ഐ. ജി. സി. ഐ. ഇ., മഹാരാജാ തിരുമനസ്സിലെ ശോചിതമായ നീർച്ചാണം സംഭവിച്ചു. ആ തിരുമേനി മുപ്പത്തിഒൻപതു കൊല്ലം എന്ന ദീർഘകാലം പ്രശസ്തമായി രാജ്യഭാരം ചെയ്തതിന്റെ ശേഷം ഹൻൻ ആഗസ്റ്റ് ൭-ാംന-ക്കു ഹൻൻ കർക്കമാ ൨-ാംന-രാത്രി മണി ൧൧ അടിച്ചു ൫൦ മിനിറ്റായപ്പോൾ ഇഹലോകവാസം വെടിഞ്ഞു. ആ തിരുമനസ്സിലെ തിരുവയസ്സിനു് അനുരൂപമായി അറുപത്തിയാറു പീഠകിവെടികൾ വടക്കേക്കോട്ടുവതലിൽ വെച്ചു മിനിറ്റിനു് ഒന്നുവീതം വയ്ക്കപ്പെട്ടു. തുറമുഖങ്ങളിൽ ഉള്ള കൊടികൾ ചാർച്ചയ്ക്കത്തിൽ തൂക്കപ്പെട്ടു. നാട്ടുനീങ്ങിയ തിരുമേനിയുടെ സ്മരണയ്ക്കു ഹൊമാന.ചിഹ്നമായി മൂന്നു ദിവസത്തേക്കു എല്ലാ കച്ചേരികളും സ്ഥാപനങ്ങളും അടയ്ക്കുകയും എല്ലാ കച്ചവടവും നിറുത്തി വയ്ക്കുകയും ചെയ്തു. പ്രേതസംസ്കാരം പിറേറദിവസം രാവിലെ നടത്തപ്പെട്ടു. വ്യസനമഗ്നമായ ഒരു മഹാരാജനസമൂഹം ആ സമയം സന്നിഹിതമായിരുന്നു. മഹാരാജാ ചക്രവർത്തി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടും ബഹുമാനപ്പെട്ട ഇൻഡ്യാ വൈസ്രോയിയും ഗവർണർ ജനറൽ അവർക്കും ബഹുമാനപ്പെട്ട മദ്രാസ് ഗവർണർ അവർക്കും അയച്ചതായ അനുശോചനലേഖന

ങ്ങൾ ഉൾപ്പെടെ ഭൂലോകത്തിൽ പ്രായേണ എല്ലാ ഭാഗത്തിൽ നിന്നും ആനശോചനലേഖനങ്ങൾ രാജകുടുംബത്തിനു കിട്ടി."

ഏകദേശം ൨൦ കൊല്ലത്തോളം കാലം നമ്മുടെ രീതിവിതാക്രമങ്ങളും ഏറ്റവും ശ്രാദ്ധനീയമാവണം ഭരിച്ചിരുന്ന ഈ രാജാവിന്നടുത്തുനിന്നു സേതുലക്ഷ്മീദായി ആററിങ്ങൽ മൂത്തതമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലേക്കുണ്ടായ സങ്കടം അതുവരെയായിരുന്നു. ഇളയ മഹാരാജാവായ ശ്രീചിത്തിരതിരുന്നാൾ തിരുമനസ്സിലേക്കു പ്രായപൂർത്തി വന്നിട്ടില്ലാത്തതിനാൽ മരുമക്കത്തായ നിയമപ്രകാരം രാജകുടുംബത്തിലെ മൂത്തമേൽനായ തിരുമനസ്സിലേക്കുതന്നെ രാജഭരണകേരളം അനുഭവിക്കേണ്ടിവരുമെല്ലൊ എന്നുള്ള ഭയമാണ് അവിടുത്തെ അന്ത്യധികം പീഡിപ്പിച്ചത്. എന്നു വരികിലും ചെയ്യുസമേതം രീതിമനസ്സിലെ ഭാരം മുഴുവൻ കുലദൈവമായ ശ്രീപത്മനാഭസ്വാമിയിൽ സമർപ്പിച്ചുകൊണ്ടും ശ്രീപത്മനാഭന്റെ സഹായത്തേയും അനുഗ്രഹത്തേയും പ്രാർത്ഥിച്ചുകൊണ്ടും ശ്രീപത്മനാഭസേവിനിയായ സേതുലക്ഷ്മീദായി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു തന്നാൽ കഴിയുന്നതുപോലെ വേണ്ടതു പ്രവർത്തിക്കാം എന്നു തന്നെ നിശ്ചയിച്ചു.

നാടുനീങ്ങിയ തിരുമനസ്സിലെ പുണ്യാഹ (പിണ്ഡ) മടിയന്തിരം കഴിഞ്ഞ ഉടൻ സ്ഥാനാരോഹണം ചെയ്യുന്നതിനുവേണ്ട ഏല്പാടുകൾ ചെയ്യപ്പെട്ടു. ൧൭൦൦ ചിങ്ങം ൧൭-ാംനു ആണ് ഇതിനു നിശ്ചയിച്ച ദിവസം. അന്നേ ദിവസം രാവിലെ കുടാറിലെഴുന്നള്ളത്തു കഴിഞ്ഞു സേതുലക്ഷ്മീദായി ആററിങ്ങൽ മൂത്തതമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് മഹാരാജാക്കന്മാർക്കുള്ള സകലവിധങ്ങളായ ആഡംബരങ്ങളോടും ദിവാൻ തുടങ്ങിയുള്ള ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരുടെ അകമ്പടിയോടും കൂടി ശ്രീപത്മനാഭസ്വാമി കോവിലിൽ എഴുന്നള്ളി സ്വാമിദർശനം,

കാണിക്ക, പടിയേറ്റം മുതലായതുകഴിച്ചു വലിയകൊട്ടാരത്തിൽ ചരിത്രപ്രസിദ്ധമായ ചൊക്കട്ടാൻമണ്ഡപത്തിൽ എഴുന്നള്ളി. അവിടെവെച്ച് മാമൂൽ അനുസരിച്ചു ചില ദാനങ്ങൾ എല്ലാം നടത്തിയതിനു ശേഷം ദിവാൻജി മുതലായവർക്കുള്ള നീട്ടുകൾ തുല്യം ചാത്തി. ആ സമയം സകല ഹിന്ദു ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരും അവിടെ ഹാജരായിരുന്നു. നീട്ടു തുല്യം ചാത്തിയ സമയം പട്ടാളക്കാർ ബഹുമാനസൂചകമായ അണിവെടിവെച്ചു. ദിവാൻജി അവർകൾക്കുള്ള നീട്ടിന്റെ പകുപ്പുതാഴെ ചേർക്കുന്നു:—

“നമ്പർ ൧.

൧൧൦൦-ചിങ്ങം ൧൭-ാംനു

നീട്ട്.

തിരുവനന്തപുരത്തു പെരുമാൾ ശ്രീപത്മനാഭവേലുമാൾ ക്ഷേത്രത്തിലും ശുചീന്ദ്രം ആദിയായ മറ്റു ക്ഷേത്രങ്ങളിലും പൂജ നിവേദ്യം ഉൾപ്പെട്ടവകയ്ക്കും അഗ്രശാല പക്കം തിങ്ങൾ ഈശ്വരസേവ മുതലായതിനും വകവെച്ചിരിക്കുന്നതിനുള്ള നെല്ലും പണവും അതാതുകാലങ്ങളിൽ കൊടുപ്പിച്ച് അടിയന്ത്രങ്ങൾക്കു ലോപവും നേരനീക്കവും വരാതെ വേണ്ടുംപ്രകാരം നടത്തിപ്പാൻ തക്കവണ്ണം ചട്ടംകെട്ടി അയവസ്ഥയ്ക്കു എഴുതിവരികയും വേണം.

എന്നും ഇക്കാര്യം ചൊല്ലി ൧൧൦൦-മാണ്ടുചിങ്ങമാസം ൧൭-ാംനു ദിവാൻ വെങ്കിട്ടരമണൻ രാമവൻ നീട്ട്.
എഴുതിവിട്ടു എന്നു തിരുവുള്ളമായ നീട്ട്.”

ഈ നീട്ട് ഏറ്റവും ഭക്തിബഹുമാനപുരസ്സരം ദിവാൻ മിസ്സർ രാമവയ്യാ കൈയിൽ വാങ്ങി. പിന്നെയും ഒന്നരണ്ടു

നീട്ടുകൾകൂടി തുല്യം ചാത്തിയതിനു ശേഷം തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് അനന്തവിലാസം കൊട്ടാരത്തിലേക്കു് എഴുന്നള്ളി.

അമൃതേത്തു കഴിഞ്ഞതിനു ശേഷം മൂലം കാണിക്കുന്നായി അനേകംപേർ വന്നിരുന്നു. മൂലം കാണിക്കാൻ വരുന്നവർ യഥാശക്തി തിരുമുൽക്കാഴ്ചയ്ക്കു ക എന്നൊരേപ്പാട്ടു തിരുവിതാംകൂറിൽ പണ്ടുപണ്ടേപതിച്ചുള്ളതാണു്. ചിലർ പവൻ, രൂപാ, പണം ഇവയും കാഴ്ചവയ്ക്കാറുണ്ടായിരുന്നു. എന്നാൽ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടാവട്ടെ തിരുവിതാംകൂർ രാജ്യഭാരം കൈയേറ്റ ഹ ഈ ഭിവസം ആട്ടുമായിച്ചെയ്ത പുതിയപരിഷ്കാരം “മൂലം കാണിക്കാൻ വരുന്നവർ യാതൊന്നും കൊണ്ടുപരാൻ പാടില്ല” എന്നുള്ളതായിരുന്നു. അതനുസരിച്ചു് അന്നുമുതൽ തിരുമനസ്സിലെ മൂലം കാണിക്കുവാൻ പോകുന്നവർ യാതൊന്നും തിരുമുമ്പിൽ കൊണ്ടുവെക്കു വയ്ക്കാറില്ല.

അന്നേദിവസം വൈകുന്നേരം ആയിരുന്നു തിരുമനസ്സിലെ സ്ഥാനാരോഹം സംബന്ധിച്ച ഡർബാർ. പഞ്ചമി ക്കു് ഡർബാർ കൂടുന്ന അവസരങ്ങളിൽ ക്ഷണമാസരിച്ചു വരുന്ന ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരിൽ ധ്യാമാക്കും അവരുടെ സ്രീകൾക്കും അല്ലാതെ മറ്റു നാട്ടുദ്യോഗസ്ഥന്മാക്കു് ഇരിപ്പു കൊടുക്കുക എന്നുള്ളതു് ഈ രാജ്യത്തെ മാമൂലല്ല ഇതു നിമിത്തം എന്തെല്ലാ ശീതരായ ജനപ്രമാണികൾക്കു് വലിയ അസ്വസ്ഥത വരുക്കുകയായി നില്ക്കുന്നുപോന്നിരുന്നു. ഈ വ്യത്യാസം അസംബന്ധവും അനുചിതവുമെന്നു ധരിച്ചു തിരുമനസ്സിലെ സിംഹാസനാരോഹണം സംബന്ധിച്ച ഡർബാർ മുതൽക്കു ക്ഷണപ്രകാരം വരുന്നതായ സകലക്കും (ധ്യാമാരാജാവും ശരി, നാട്ടുകാരായാലുംശരി) ഡർബാർ ഹാളിൽ ഇരിപ്പു കൊടുക്കണമെന്നു കല്പനകൊടുത്തു. ഈ ഡർബാർ സംബന്ധിച്ച വിവരങ്ങൾ ഫർവഹ സ്പെഷറററുമ്പർ ന്ന-അറിയതിയിലെ ഗവണ്മെന്ററസാറിൽ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിട്ടുള്ളതു താഴെ കാണുന്നു.

‘മൻവൽ സെപ്റ്റംബർ ൧-ാംനു മഹാരാജാവു തിരു മനസ്സിലെ സിംഹാസനാരോഹണവും വീജാർവ്വ തിരുമനസ്സായി ആററിക്കൽ മുത്തത്തമ്പലാൻ തിരുമനസ്സിലെ സ്ഥാനാരോഹണവും നടത്തുന്നതിനു നിശ്ചയിച്ചതിൻപ്രകാരം, അന്നേദിവസം വൈകുന്നേരം ൨ മണിക്കു തീരുവന്നതാലും പുത്തൻ കല്ലേരിയിലുള്ള ഡർബാർഹാളിൽ വെച്ച് ഒരു ഡർബാർ നടത്തുന്നതിനു മുത്തത്തമ്പലാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു കല്പന കൊടുത്തു.

ഡർബാർ ആരംഭിക്കുന്നതിനു മുൻപായി ഗവർണർജനറലിന്റെ എജൻറിന്റെ എസ്കോർട്ടും, (മദ്രാസ് റജിമെൻറിൽ ൩-ൽ ൨ വിഭാഗം) മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിലെ അംഗരക്ഷകന്മാരും, കൊടികളും ബാൻഡുസഹിതം ഒന്നും രണ്ടും നായർപട്ടാളങ്ങളും ൩-൩൫-ന് ഡർബാർ ഹാളിന്റെ മുൻ വശത്തുള്ള മൈതാനത്തുപന്ന യഥാസ്ഥാനം അണിനിരന്നു. നായർപട്ടാളം കമാൻഡൻറ് മേജർ ഏ. സി. താക്കുവൽ പ്യാ. സി. ഡർബാർഹാളിൽ പ്രത്യേകജോലിയിൽ ഏറ്റെടുത്തിരുന്നതന്നാൽ കവാട്ടു, ക്യാപ്റ്റൻ എച്ച്. പ്യാ. ചോബർ സിന്റെ ആജ്ഞയിൽ ആയിരുന്നു. ഒരു സമചതുരത്തിന്റെ മൂന്നുവശങ്ങളായി പട്ടാളക്കാരെ അണിനിരത്തി. ഗവർണർജനറലിന്റെ എജൻറിന്റെ എസ്കോർട്ട് വലത്തുവശത്തായിരുന്നു. അണിയുടെ പുറകിൽ മദ്ധ്യഭാഗത്തു ഡർബാർ ഹാളിനു നോബെൽഡുകാരെ നിറുത്തി. മുതൽപ്പട്ടാളത്തിലേയും രണ്ടാം പട്ടാളത്തിലേയും കൊടിക്കാർ അതതു പട്ടാളത്തിൽ ഡർബാർഹാളിനു അഭിമുഖമായുള്ള അണിയുടെ മദ്ധ്യഭാഗത്തു നിന്നിരുന്നു. പട്ടാളത്തിന്റേയും അംഗരക്ഷകന്മാരുടേയും കാരോ പ്രത്യേകവിഭാഗത്തെ ഡർബാർഹാളിന്റെ കല്പടകളുടേയും ഹാളിന്റെ മട്ടുപ്പാവിന്റെ മുൻവശത്തു പ്രത്യേകം തയ്യാറാക്കിയിരുന്ന പ്രസാഗമണ്ഡപത്തിലേക്കുള്ള വഴിയുടേയും ഇരുവശങ്ങളിലായി അണി നിരത്തിയിരുന്നു. ചീങ്കി പട്ടാ

ഇങ്ങനെ പുത്തൻകച്ചേരിയുടെ കിഴക്കുവശത്തുള്ള പോലീസ് കവാട്ടു മൈതാനത്തുനിറുത്തി.

സക്കാർവക ആനകളെ പുത്തൻകച്ചേരിയുടെ വേലിക്കകത്തു പട്ടാളത്തിന്റെ പുറകിലായി നിറുത്തിയിരുന്നു.

പ്രത്യേകജോലിക്കായി നിയോഗിച്ചിരുന്ന പോലീസുകാർ ആക്ടിംഗ് പോലീസുകമ്മീഷണർ മി: ആർ. കെ. കൃഷ്ണപിള്ളയുടെ ആജ്ഞപ്രകാരം ഉച്ചയ്ക്ക് ൧൨ മണിക്കു പുത്തൻകച്ചേരി വളപ്പിൽ പ്രവേശിച്ചു. കവാത്തിനുള്ള കളത്തിൽ നിന്നും പുത്തൻകച്ചേരിയിലേക്കുള്ള റോഡുകളിൽനിന്നും ആളുകളെ മാറ്റി ഒരു സംഘം പോലീസുകാർ സൂക്ഷിച്ചിരുന്നു. സ്വാധീന പരിപാലനത്തിനായി പുത്തൻ കച്ചേരി വളപ്പിനകത്തും പുറത്തും ആവശ്യമുള്ള സ്ഥലങ്ങളിൽ പോലീസുകാരെ നിറുത്തിയിട്ടുണ്ടായിരുന്നു.

പുത്തൻകച്ചേരിയുടെ പടിഞ്ഞാറുവശത്തു താഴെയുംമുകളിലും ഉള്ള വരാനുകളിൽ സൗകര്യമുള്ള സകല സ്ഥലങ്ങളിലും മൈതാനത്തു പട്ടാളങ്ങളുടെ വടക്കും തെക്കും വശങ്ങളിലായി കെട്ടിയിരുന്ന രണ്ടു വളപ്പുകളിലും പൊതുജനങ്ങൾക്കു പ്രവേശനം നൽകി.

ഡർബാർഹാളിൽ സിംഹാസനത്തിന്റെ സമീപത്തായി സാമ്രാജ്യക്കൊടിയും സ്ഥാപിച്ചിരുന്നു.

ആററിങ്ങൽ ഇളയതമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് ആററിങ്ങൽ കൊച്ചുതമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സോടുകൂടി ൩-൨൫-നു എഴുന്നള്ളി. ടിവാൻ തിരുമനസ്സിലെ എരിരേലും പട്ടാളക്കാർ പതിവിൻപ്രകാരമുള്ള ആചാരങ്ങൾ ചെയ്തും ചെയ്തു.

ആററിങ്ങൽ മുത്തുതമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു ൩-൫൦-ൽ ഡർബാർഹാളിൽ എഴുന്നള്ളിയപ്പോൾ ടിവാൻ തിരുമ

നസ്സിലെ എതിരേല്ക്കയും പട്ടാളക്കാർ പതിവുപോലെയുള്ള ആചാരങ്ങൾ ചെയ്തും ചെയ്തു.

മുനടിച്ചു ൫൫ മിന്നിട്ടായപ്പോൾ മഹാരാജാവിനെ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു ഡർബാർമാളിൽ എഴുന്നള്ളി. ദിവാൻ നായർ പട്ടാളം കമാൻഡൻറുംകൂടി തിരുമേനിയെ എതിരേറ്റു. തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് എഴുന്നള്ളിയപ്പോൾ ൨൧ ആചാരവെടിവെക്കുകയും പട്ടാളക്കാർ പതിവുപോലെയുള്ള ആചാരങ്ങൾ നടത്തുകയും ചെയ്തു.

മഹാരാജാവിനെ തിരുമനസ്സിലെ അംഗരക്ഷകന്മാരിൽ ഒരു വിഭാഗത്തിന്റെ അകമ്പടിയോടുകൂടി തിരുമനസ്സിലെ വണ്ടിയിൽ ഗവണ്ണർ ജനറലിന്റെ ഏജൻറു രാമനിക്കു വന്നപ്പോൾ കയ്യും പിറകിപ്പട്ടാളത്തിന്റെയും പട്ടാളക്കാരുടെയും പതിവുപോലെയുള്ള ആചാരങ്ങളോടുകൂടി സ്വീകരിക്കപ്പെടുകയും ചെയ്തു. വണ്ടിയിൽനിന്ന് ഇറങ്ങിയപ്പോൾ ദിവാൻ അയ്യപ്പൻ തന്റെ സ്വീകരിച്ച ഡർബാർമാളിന്റെ മദ്ധ്യഭാഗത്തേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി. അവിടെവെച്ചു മഹാരാജാവിനെ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു സ്വാഗതം പറഞ്ഞു അദ്ദേഹത്തെ യഥാസ്ഥാനം ഇരുത്തി സിംഹാസനത്തിന്റെ ഇടത്തുവശത്തു മഹാരാജാവിനെ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടും വലത്തുവശത്തു അററിക്കൊണ്ടും മുത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടും എഴുന്നള്ളിയിരുന്നു.

സ്വപ്നനേരത്തെ സംഭാഷണത്തിനു ശേഷം ഗവണ്ണർ ജനറലിന്റെ ഏജൻറും സഭന്യരും എഴുന്നോറുനിൽക്കുകയും ഏജൻറു മഹാരാജാവിനെ തിരുമനസ്സിലെ സിംഹാസനത്തിലേക്കു ആനയിച്ചു രാജമിഥനത്തിന്റെ ഒരുശാലും തുവർകൊണ്ടു അലംകൃതവും രത്നലചിതവും ആയ കിരീടത്തെ തിരുമനസ്സിലെ തൂക്കയിൽ സമർപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു കിരീടം വാങ്ങി ശിരസ്സിൽ ധരിച്ചിട്ട് സിംഹാസന

സ്ഥനായി. അപ്പോൾ ബാൻഡുകാർ തിരുവിതാംകൂർ ഭേദീയശാനം വായിക്കുകയും പീരങ്കി പട്ടാളക്കാർ ഇരുപത്തൊന്നു ആചാരവെടി വയ്ക്കുകയും ചെയ്തു.

അതിനുശേഷം ഏജൻറു സി. ഹാസനത്തിന്റെ വലത്തുവശത്തു റീജൻറിനായി ഇട്ടിരുന്ന കസേരയിലേക്കു ആററിങ്ങാർ മുത്തത്തമ്പുരാൻ തിരുമാസ്തിലെ ആനയിച്ചു. തിരുമാസ്തികൊണ്ട് അതിൽ എഴുന്നള്ളിച്ചിരുന്നു.

അനന്തരം ഗവണ്ണർ ജനറലിന്റെ ഏജൻറും സഭസ്വയം അവരവരുടെ സ്ഥാനങ്ങളിൽ വീണ്ടും ഇരുന്നു. അതിനുശേഷം ഗവണ്ണർ ജനറലിന്റെ ഏജൻറു. വീണ്ടും എഴുന്നോറു ബ്രിട്ടീഷ് ഗവണ്മെൻറിന്റെ പ്രതിനിധിയായി താഴെ കൊടുത്തിട്ടുള്ള വിളംബരം വായിച്ചു. ഈ അവസരത്തിൽ സഭസ്വർ എല്ലാപേരും എഴുന്നോറുനിന്നു.

“മൻറല സെപ്റ്റംബർ ൧-ാംനു തിരുവനന്തപുരം ഡർബാർ ഹാളിൽ വെച്ചു നടത്തിയ ഡർബാറിൽ, മദ്രാസ് സംസ്ഥാനങ്ങളിൽ ഗവർണർ ജനറലിന്റെ ഏജൻറായ സി. ഡബ്ബ്ളിയൂ. ഈ കാട്ടൺഏസ്റ്റഡന്റർ സി. ഐ. ഇ; ഐ. സി. എസ്സു. വായിച്ചു

വിളംബരം.

ശ്രീപത്മനാഭദാസ വഞ്ചിപാല സർ രാമവർമ്മ കുലശേഖരകീർത്തി മന്നേസുൽത്താൻ മഹാരാജരാജ രാമരാജവംശം ഷംഷെർജംഗ്, നൈററ് ഗ്രാൻഡ് കമാഡൻ ആഫ് ദി മോസ്റ്റ് ഏക്സലൻട്രെഡ് ആർഡർ ആഫ് ദി സ്റ്റാർ ആഫ് ഇൻഡ്യാ, നൈററ് ഗ്രാൻഡ് കമാൻഡർ ആഫ് ദി മോസ്റ്റ് എമിനൻറു ആർഡർ ആഫ് ദി ഇൻഡ്യൻ എമ്പയർ, മൂന്നാം

മദ്രാസ് റജിമെന്റു പത്താം ബറ്റാലിയൻ ആണാകുന്നത് തിരുവിതാംകൂർ മഹാരാജാവിനു തിരുമനസ്സിലെ കൊല്ലവർഷം ൧൦൯൯-മാണ്ടു കർക്കമാസം ൨൩-ാംനാളെ ചന്ദ്രമാസ ആഗസ്തമാസം ൧-ാംനാളെ നാട്ടുനീങ്ങിയിരിക്കുന്നതിനാലും,

ശ്രീപത്മനാഭഭാസ വഞ്ചിപ്പാല രാമവർമ്മ കുലശേഖര കീരീടപതി മനേസുൽത്താൻ മഹാരാജാജ്ഞാപതിയായ ബഹദൂർ ഷാഷെർജുഗ് മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിലെ നിയമപ്രകാരമുള്ള രാജാവകാശി ആയി ഇൻഡ്രാഗവണ്മെന്റ് അംഗീകരിച്ചിട്ടുള്ളതിനാലും, തിരുമനസ്സിലെ തിരുവിതാംകൂർ മഹാരാജാവായി ഇതിനാൽ പ്രഖ്യാപനം ചെയ്തിരിക്കുന്നു.

മേല്പറഞ്ഞ ശ്രീപത്മനാഭഭാസ വഞ്ചിപ്പാല രാമവർമ്മ കുലശേഖരകീരീടപതി മനേസുൽത്താൻ മഹാരാജാജ്ഞാപതിയായ ബഹദൂർ ഷാഷെർജുഗ് മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിലേക്കു ബാല്യപ്രായമായതിനാലും, രാജകുടുംബത്തിലെ മൂത്ത പെൺ വഴിത്തന്നുവന്നായ അററിങ്ങർ മൂത്തതമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലെ റീജൻറായി ഇൻഡ്രാഗവണ്മെന്റ് അംഗീകരിച്ചിരിക്കുന്നതിനാലും മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിലേക്കു പതിനെട്ടുവയസ്സു പൂർത്തിയാകയും ഭരണാധികാരങ്ങൾ യഥാക്രമം അവിടുത്തേക്കു ലഭിക്കുകയും ചെയ്യുന്നതുവരെ തിരുവിതാംകൂർ സംസ്ഥാനത്തെ ഭരിക്കുന്നതിനും അതിന്റെ ഭരണത്തെ നിയന്ത്രിക്കുന്നതിനും ശ്രീപത്മനാഭഭാസവിനി വഞ്ചിപ്പാലവർഗ്ഗത്തിൽ രാജാജ്ഞാപതി റാണീസേതുലക്ഷ്മീദായി മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിലെ റീജൻറായി ഞാൻ ഇതിനാൽ പ്രഖ്യാപനം ചെയ്യുന്നു. അപ്രകാരം സ്വീകരിച്ചു മൂത്തതമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലെ അനുസരിച്ചു നടക്കണമെന്നു തിരുവിതാംകൂർ സർക്കാരിന്റെ സകല പ്രജകളോടും ഇതിനാൽ ആജ്ഞാപിക്കുന്നു.

കൊല്ലവർഷം ആയിരത്തിത്തൊട്ടുറാമാണ്ടു ചിങ്ങമാസം

പതിനേഴാം തീയതിക്കു ക്രിസ്താബ്ദം ആയിരത്തിതൊള്ളായിരത്തി ഇരുപത്തിനാലാംവർഷം സെപ്റ്റംബർമാസം ഒന്നാംതീയതി ആയ ഇന്നേദിവസം തിരുവിതാംകൂറിൽ തിരുവനന്തപുരത്തുവെച്ചു എന്റെ കയ്യൊപ്പും മുദ്രയും വെച്ചുകൊടുത്തിരിക്കുന്നു.

ബഹുമാനപ്പെട്ട ഗവണ്ണർ ജനറൽ ഇൻ കൌൺസിലിന്റെ ഉത്തരവിൻപ്രകാരം മദ്രാസ് സംസ്ഥാനങ്ങളിൽ ഗവണ്ണർജനറലിന്റെ ഏജൻറ് സി. ഡബ്ളിയു. ഇം. കാട്ടൺ."

വിളംബരം വായിച്ചു കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ബാൻഡുകാർ ദേശീയഗാനം വായിക്കുകയും പതിമൂന്നു ആചാരവെടി വയ്ക്കുകയുംചെയ്തു. സദസ്യർ എല്ലാപേരും വീണ്ടും ഇരുന്നു.

ആചാരവെടിവെച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതിനിടയിൽ മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടും ഗവർണർജനറലിന്റെ ഏജൻറും പരസ്പരം പാരിതോഷികങ്ങൾ നൽകി. അതേസമയത്തുതന്നെ റീജൻറു തിരുമനസ്സിലെ രാജാധികാരം ഉപയോഗപ്പെടുത്തി തിരുവനന്തപുരം സെൻട്രൽ ജെയിലിൽ നിന്നു ൫൨-ം കോട്ടയത്തുള്ള ലാക്കപ്പിൽ നിന്നു ൨-ം ഇങ്ങനെ ൫൩ തടവുകാർക്കു മോചനം നൽകി. ഇവരിൽ ൨൦-പേർ വൈക്കത്തു നടക്കുന്ന സത്യാഗ്രഹപ്രസ്ഥാനം സംബന്ധിച്ച തടവിലാക്കപ്പെട്ടവരും ബാക്കിയുള്ളവരിൽ ൩-പേർ സ്ത്രീകളും ആയിരുന്നു.

അനന്തരം മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടും, റീജൻറു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടും, ഗവർണർ ജനറലിന്റെ ഏജൻറും, ടിവാൻ, നായർപട്ടാളം കമാൻഡൻറു, ഗവർണർജനറലിന്റെ അസിസ്റ്റൻറു, ഗവണ്മെൻറു ചീഫ്സെക്രട്ടറി, കൊട്ടാരം സഹായികാച്ചുക്കാർ ഇവരോടുകൂടി മൈതാനത്തിന് അഭിമുഖമായുള്ള പ്രസംഗമണ്ഡപത്തിലേയ്ക്കു പുറപ്പെട്ടു. സദസ്യർ എഴുന്നേറ്റുനിന്നിരുന്നു. അവിടെവെച്ചു പട്ടാള

കാതം സന്നിഹിതരായിരുന്ന ജനങ്ങളും കേൾക്കുന്നതിനായി ഏജൻറിന്റെയും റീജൻറു തിരുമനസ്സിലേയും വിളംബരങ്ങൾ (മലയാളത്തിൽ വായിച്ചു. ഏജൻറിന്റെ വിളംബരം ഗവണ്മെൻറു ചീഫ് സെക്രട്ടറി മി. ആർ. കൃഷ്ണപിള്ള വായിക്കുകയും പട്ടാളക്കാർ ആചാരം ചെയ്യുകയും ദേശീയ ഗാനം വായിക്കുകയും ചെയ്തു. റീജൻറു തിരുമനസ്സിലെ വിളംബരം കൊട്ടാരം സവാധികായ്ക്കാർ മി. ആർ. കൃഷ്ണപിള്ള വായിച്ചു. പട്ടാളക്കാർ ആചാരം ചെയ്തും ദേശീയ ഗാനം വായിക്കുകയും ചെയ്തു. മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിലേയും റീജൻറു തിരുമനസ്സിലേയും പട്ടാളക്കാർ ആപ്പുവിളിക്കുകയും ചെയ്തു.

റീജൻറു തിരുമനസ്സിലെ വിളംബരം താഴെ ചേർത്തിരിക്കുന്നു.

“ശ്രീപത്മനാഭസേവിനിവഞ്ചിധർമ്മവർഗ്ഗിനിരാജരാജേശ്വരി
രാണീസേതു ലക്ഷ്മീഭായി മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു്

൧൯൨൦ സെപ്റ്റംബർ മാസം ൧-ാംന-യ്ക്കു

൧൧൦൦-ാമാണ്ടു് ചിങ്ങമാസം പതിനേഴാം തീയതി

കല്പിച്ചു പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുന്ന

വിളംബരം.

സകലമാന ജനങ്ങളും അറിയേണ്ടതെന്നതാൽ:—
നമ്മുടെ മാതൃലനായിരുന്ന ശ്രീപത്മനാഭോസ വഞ്ചിപാല
സ്വർ. രാമവർമ്മ കുവശേഷംകിരീടപതി മന്നേസുൽത്താൻമഹാ
രാജരാജ രാമരാജവർമ്മൻ ഷംഷെർജംഗ്, നൈററ്റുഗ്രാൻഡ്
കമാൻഡർ ആഫ് ദി മോസ്റ്റ് എക്സാൾട്ടെഡ് ആർഡർ
ആഫ് ദി സ്റ്റാർ ആഫ് ഇൻഡ്യ, നൈററ്റ് ഗ്രാൻഡ് കമാൻ
ഡർ ആഫ് ദി മോസ്റ്റ് എമിനൻറ്റ് ആർഡർ ആഫ് ദി ഇൻ
ഡ്രൻ എംപയർ, മൂന്നാം മദ്രാസ് റജിമെൻറ്റ് പത്താംബററാ
ലിയൻ ആണെറെറി കണ്ണൽ, മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു്

മുൻപെ ആഗസ്റ്റ് മാസം ൧-ാംനെയ്യ് ൧൦൯൯-മാണ്ടു കർക്കി
 മംസം ൨൩-ാംനെയ്യ് നാട്ടുനീങ്ങിയിരിക്കുന്നതിനാലും,

ഈ സംസ്ഥാനത്തിലെ രാജാധികാരം ശ്രീപത്മനാഭ
 ഭാസവഞ്ചിപാല രാമവർമ്മ കുലശേഖര കിരീടപതി മന്നേ
 സുൽത്താൻ മഹാരാജരാജ രാമരാജബഹദൂർ ഷംഷെർ ജംഗ്
 മഹാരാജാവിന് ലബ്ധമായിരിക്കുന്നതിനാലും, കീഴ്നടപ്പനു
 സരിച്ചും ബ്രിട്ടീഷ് ഗവണ്മെന്റിന്റെ അംഗീകാരത്തോടുകൂ
 ടിയും അവിടുന്ന് മഹാരാജാവായി ഇന്നേ ദിവസം സ്ഥാനാ
 രോഹണം ചെയ്തിരിക്കുന്നതിനാലും,

ശ്രീപത്മനാഭഭാസ വഞ്ചിപാല രാമവർമ്മ കുലശേഖര
 കിരീടപതി മന്നേസുൽത്താൻ മഹാരാജരാജ രാമരാജബഹദൂർ
 ഷംഷെർ ജംഗ് മഹാരാജാവിന് ബാല്യപ്രായമായിരിക്കുന്ന
 തിനാലും അവിടുത്തേക്കു പതിനെട്ടു വയസ്സ് തികയുകയും ഭാ
 ണാധികാരങ്ങൾ യഥാക്രമം അവിടുത്തേക്കു സിദ്ധിക്കുകയും
 ചെയ്യുന്നതുവരെ ശ്രീപത്മനാഭസേവിനി വഞ്ചിധർമ്മവ
 ഭിനി രാജരാജേശ്വരി റാണീസേതു ലക്ഷ്മിഭായി മഹാരാജാ
 വായനാം കീഴ്നടപ്പനുസരിച്ചും ബ്രിട്ടീഷ് ഗവണ്മെന്റിന്റെ
 അംഗീകാരത്തോടുകൂടിയും ശ്രീപത്മനാഭഭാസ .വഞ്ചിപാല
 രാമവർമ്മ കുലശേഖര കിരീടപതി മന്നേസുൽത്താൻ മഹാരാ
 ജരാജ രാമരാജബഹദൂർ ഷംഷെർ ജംഗ് മഹാരാജാവിനു
 വേണ്ടി റീജൻറായി രാജ്യഭാരം കൈയേറ്റിരിക്കുന്നതാകുന്നു."

അനന്തരം മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടും, റീജൻറു
 തിരുമനസ്സുകൊണ്ടും ഗവർണ്ണർ ജനറലിന്റെ ഏജൻറും കൂടെ
 ഉണ്ടായിരുന്ന ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരെരുമിച്ചു ഡർബാർഹാളിലേ
 ക്കു മടങ്ങുകയും അവരവരുടെ സ്ഥാനങ്ങളിൽ ഉപവിഷ്ഠരാക
 യുംചെയ്തു.

ഗവർണ്ണർ ജനറലിന്റെ ഏജൻറു മഹാരാജാവു തിരുമ

നസ്സിലേയും റീജൻറു തിരുമനസ്സിലേയും സംബോധനയെ രാഷ്ട്രപ്പറയുന്നവിധം പ്രസംഗിച്ചു.

“തിരുമേനിമാരേ!

൧൭൭൦വുമേറിയ ഈ ശുഭമുഹൂർത്തത്തിൽ, രാജ്യാവകാശത്തേയും ഒരു റീജൻസിയുടെ രൂപീകരണത്തേയും അംഗീകരിക്കുന്നതായ വിളംബരത്തിൽ ആവശ്യമുള്ള ആചാരപരങ്ങളായ നിബന്ധനകളെ, തിരുവിതാംകൂറിന്റെ ഭാവിശ്രേയസ്സിൽ മേൽകോയ്മയുള്ള അപാരമായ ഔൽസുക്യത്തേയും തിരുവിതാംകൂർ ചരിത്രത്തിൽ ഇന്നേദിവസം ആരംഭിക്കുന്ന ഏതനാധ്യായം നാട്ടിന്റെ സാമ്പാദ്യീകവും സാമ്പത്തികവുമായ അഭിവൃദ്ധിയെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം ഇക്കഴിഞ്ഞതിനേക്കാൾ കൂടും അപ്രധാനമല്ലാത്ത ഒരു പ്രമാണമായിരിക്കുമെന്നുള്ള ശാശ്വതസന്ദേശം തിരുമേനിമാരെ അറിയിക്കുന്നതും കേന്ദ്രകൂടി സ്വതന്ത്രനിലയിലുള്ളതുമായ ഒരു സന്ദേശത്താൽ പൂർത്തിയാക്കേണ്ടതു ഗവർണർ ജനറലിന്റെ . ഏജൻറു നിലയിൽ എന്റെ കടമയാണെന്നു എനിക്കു തോന്നുന്നു.

പ്രായപൂർത്തിചെന്നിട്ടില്ലാത്ത മഹാരാജാവിനുവേണ്ടി രാജ്യഭരണ നടത്തുന്ന ആററിങ്ങൽ തമ്പുരാട്ടിയുടെ ഭരണാധികാരത്തിൽ രാജ്യത്തിന്റെ ഭാഗധേയത്തെ അല്പിക്കുമെന്നുള്ളതു വഞ്ചിരാജ്യചരിത്രത്തിൽ ഇദം പ്രഥമമായിട്ടുള്ളതല്ല. ചരിത്രം ആവർത്തിക്കുന്നു എന്നു നാം ഹരിച്ചിട്ടുള്ളതിനാൽ ഒരു ശതാബ്ദത്തിനു മുമ്പ് ൧൭൭൦ ലക്ഷ്മീഭായിയുടെയും ൧൭൭൦ റിപാർട്ടിഭായിയുടെയും കാലത്തുണ്ടായിരുന്ന ആ ശോഭനകാലം തിരുമനസ്സിലെ ഭരണകാലത്തു ആവർത്തിക്കുമെന്നു വിശ്വാസപൂർവ്വം നമുക്കു പ്രതീക്ഷിക്കാവുന്നതല്ലയോ? ഈ വിഷമ സന്ദർഭത്തിൽ തിരുവിതാംകൂർ രാജ്യം രാജ്യാധിപതയായ അനുഭാവംകൊണ്ടും അന്യരാജാമണിയം കൊണ്ടും തന്റെ ഭാവിപ്രജകളുടെ സ്നേഹബഹുമാനങ്ങൾക്കു പാത്രീഭ

വിചിത്രമായ ഒരു രീതിയിൽ അറിയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതും ഒരു വാസ്തവം തന്നെ.

രീതിയോ രീതിമേനി!

ജീവിതത്തിന്റെ മധ്യഭാഗത്ത് തന്നെ രാജ്യഭരണസംബന്ധമായ ചുമതലകൾ വഹിക്കാനിടയായതു തിരുമനസ്സിലെ ഭാഗ്യവിശേഷം തന്നെ. അവസാനകാലങ്ങളിൽ മാത്രം തിരുമനസ്സിലേക്കു ഇതുവരെ സിദ്ധിക്കാതിരുന്ന രാജ്യകാര്യത്തെപ്പറ്റിയൊരു സാധാരണയായ ബുദ്ധിവിശേഷത്താൽ അവിടുന്ന് വേഗത്തിൽ സമ്പാദിച്ചുകൊള്ളുമെന്നുള്ളതിന്നു സംശയമില്ല. നാട്ടുനീണ്ടിയ മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിലെ പരിപൂർണ്ണവിശ്വാസത്തിനു പാത്രീഭവിക്കാൻ ഭാഗ്യമുണ്ടായ കരാഗ്രബുദ്ധിയും സമർത്ഥമായ ഒരു ഭരണധൂർവ്വരനെ ആദ്യത്തെ ദിവാനായി ലഭിക്കുന്നതിനുള്ള ഗുണം തിരുമനസ്സിലേക്കു ലഭിച്ചിരിക്കുന്നു. അദ്ദേഹം തിരുമനസ്സിലെ വിശ്വാസത്തിനും പാത്രീഭവിക്കുമെന്നുള്ളതു നിശ്ചയംതന്നെ. ഏതാനും വർഷത്തേക്കു തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് ഇർവ്വയിലെ ഏതാനും ഉല്ക്കണ്ഠാജനങ്ങളായ നാട്ടുരാജ്യങ്ങളിൽ ഒന്നിന്റെ അവകാശപാരമ്പര്യങ്ങളുടെ ട്രസ്റ്റിയും രക്ഷാധികാരിയും ആയിരിക്കുന്നതാണ്. പുണ്യശ്ലോകനായ ശ്രീമൂലംതിരുനാൾ മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് ഉത്തമരീതിയിൽ സമാരംഭിച്ചിട്ടുള്ള മഹാനീയോദ്യമങ്ങളെ പരിപോഷിപ്പിക്കേണ്ടതു തിരുമനസ്സിലെ കർത്തവ്യമായിരിക്കുന്നു. തിരുവനന്തപുരം നഗരവാസികൾക്കു ഒരു വൈസ്രായിയെ, അതായതു കഴ്സൺപ്രഭുവിനെ മാത്രമേ സല്ക്കരിക്കാൻ ഭാഗ്യമുണ്ടായിട്ടുള്ളൂ. അദ്ദേഹം ബുദ്ധിപൂർവ്വം പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുള്ളതുപോലെ നാട്ടുനീണ്ടിയ മഹാരാജാവു യാഥാസ്ഥിതികന്മാരുടെ വികടനഗതിയെ അത്യന്തം പരിഷ്കൃതങ്ങളായ ആശയങ്ങളോടു സംയോജിപ്പിച്ചിരുന്നു. തിരുമനസ്സിലെ നേതൃത്വത്തിൽ അവിടുത്തെ പുഷ്പനീയനായ പൂർവ്വന്മാരിൽ ആരംഭിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള രാഷ്ട്രീയപരിഷ്കാരങ്ങൾ ദൃഢീകരിക്കപ്പെടുമെന്നുള്ളതു

നിസ്സംശയമാണെന്നു മാത്രമല്ല നാശകരമായ വെള്ളപ്പൊക്കമോ പ്രകൃതിവികാരത്താൽ ഉണ്ടാകുന്ന മറ്റു അത്യാഹിതങ്ങളോ നേരിടാത്തപക്ഷം സംസ്ഥാനത്തെ മുതലെടുപ്പിൽ അണ്ടുതോറുമുള്ള ക്രമമായ അഭിവൃദ്ധിക്കുണ്ടു വിദ്യാഭ്യാസം മുതലായി ദേശീയതാൽപ്പര്യത്തിനു വേണ്ട ഉദ്യമങ്ങൾക്കുള്ള ചെലവു ക്രമപ്രവൃദ്ധമായി തുടർന്നുകൊണ്ടു പോകാവുന്നതുമാണ്. പരിഷേദോപേക്ഷിച്ചുളായി തിരുമനസ്സിലേക്കു നേരിടുന്ന സകലവിധ തർക്കവിഷയങ്ങളിലും—പ്രാരംഭദശയിൽ അവയിൽ ചിലതു ഭയനകങ്ങളായി തോന്നിയേക്കാം—ആവശ്യപ്പെടുമ്പോഴെല്ലാം നിഷ്പക്ഷമായ ഉപദേശം നല്കുന്നതിനു ഞാൻ സന്നദ്ധനായിരിക്കും. എന്നാൽ, ആവശ്യപ്പെടാതെ ഒരു അഭിപ്രായം പറയുന്നതിനു ഞാൻ സദാ ഏറ്റവും വൈമനസ്സുമുള്ളവനാണെന്നും രാജകുടുംബത്തിന്റെ പാരമ്പര്യങ്ങൾക്കും രാജാവിന്റെ അധികാരങ്ങൾക്കും യാതൊരു ഹാനിയും നേരിടാതെ പരിപാലിക്കുന്നതിൽ തിരുമനസ്സിലെ പ്രജകൾ എന്നേക്കാൾ കൂടുതലായി നിഷ്പക്ഷതയുള്ളവരായിരിക്കയില്ലെന്നും ഞാൻ ഉറപ്പു പറഞ്ഞുകൊള്ളട്ടെ.

രാമചർമ്മമഹാരാജാവെ!

അവിടുന്ന് എത്രയും പ്രധാനമായ ഭാഗം വഹിച്ചു് ഈയിടെ നടത്തുന്ന എല്ലാ ക്രിയകളുടേയും പൂർണ്ണമായ അത്ഭുതം ഗ്രഹിക്കുന്നതിനു ഒരുപക്ഷെ തിരുമനസ്സിലേക്കു പ്രായമായിട്ടില്ലായിരിക്കാം. എന്നാൽ, പുരുഷപ്രായം തികഞ്ഞതിനുശേഷം കഴിഞ്ഞ മൂന്നാഴ്ചകളിലെ സംഭവങ്ങളെ ആലോചനാപൂർവ്വം ഓർമ്മിച്ചുനോക്കുമ്പോൾ ഒന്നാമതായി, ശ്രീപത്മനാഭസ്വാമിക്ഷേത്രത്തിൽവെച്ചു നടത്തിയ ആ ഹൗരവേദനിയ അനുഷ്ഠാനത്തിൽ അവിടുത്തെ പൂർവ്വീകനും ധീരനുമായ മാർത്താണ്ഡവർമ്മ മഹാരാജാവിന്റെ ഖഡ്ഗം അവിടുത്തേക്കു നൽകപ്പെട്ടതും, രണ്ടാമതായി, ഇന്നത്തെ ഡർബ്ബാറിൽവെച്ചു തിരുവിതാംകൂർ മഹാരാജാക്കന്മാരുടെ രത്നഖചിതമായ കിരീടം എന്റെപക്കൽ

നിന്നുവാങ്ങി അവിടുത്തെ യൂവരിംസ്സിൽ ധരിച്ചതിനുശേഷം തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് സിംഹാസനാരോഹണം ചെയ്തും പ്രത്യേകം ഓർമ്മിക്കമെന്നു ഞാൻ വിശ്വസിക്കുന്നു. ആദ്യത്തേതു തിരുമനസ്സിലെ ആത്മീയഭാവത്തിലും രണ്ടാമത്തേതു ഭൗതികഭാവത്തിലും അവിടുന്നു പ്രഥമമായി പ്രവേശിച്ചതിന്റെ ചിഹ്നങ്ങളത്രെ. ഈ രണ്ടു ഭാവങ്ങളേയും വിനിയോഗിക്കാൻ പരമാർത്ഥനായിത്തീരണമെന്നായിരിക്കണം ഇനിമേൽ തിരുമനസ്സിലെ ആകാംക്ഷ. ഇതു ലാഭ്യമായ ഒരു കാര്യമല്ല. നാട്ടുനീങ്ങിയ മഹാരാജാവിൽ പ്രത്യക്ഷമായി പ്രശോഭിച്ചിരുന്ന സ്വാഭാവികനാദീയത്തിന്റെയും, ഗ്രാമണപടുവായ ബുദ്ധിയുടേയും സ്ഥിരമായ ഭൂതബോധത്തിന്റേയും ലക്ഷണങ്ങൾ തിരുമനസ്സിൽ കാണുന്നുണ്ടെന്നുള്ളതു് എത്രയും ശ്രേഷ്ഠലക്ഷമായിരിക്കുന്നു എന്നു മാത്രമല്ല ദാവിയിൽ മഹാരാജാവായിരിക്കാനുള്ള യാതൊരു പുത്രന്റെയും മാതാപിതാ, ആ പുത്രനെക്കുറിച്ചു തിരുമനസ്സിലെ മാതാപിതാജ്ഞാനത്തോളം ഉൽകൃഷ്ടതയുള്ള മനോരമങ്ങൾ ഉണ്ടായിരുന്നിട്ടില്ലെന്നു ഞാൻ പറയുന്നതുകേവലം സ്തുതിവാക്യമല്ല. മാതാപിതാക്കന്മാരുടെ വാത്സല്യാതിരേകംകൊണ്ട് അവിടുത്തേയ്ക്കു നിരവധിഗുണങ്ങൾ ഉണ്ടായിട്ടുള്ളതു കൂടാതെ, നിഷ്പുളങ്കമായ രാജഭക്തികൊണ്ടും സാർവത്രികമായ സ്നേഹംകൊണ്ടും ലഭിക്കാവുന്ന സകല പ്രോത്സാഹനവും തിരുമനസ്സിലേക്കു അധീനമായിരിക്കുന്നു. തിരുമനസ്സിലേയ്ക്കു പൂർണ്ണമായ ഭരണാധികാരങ്ങൾ സിദ്ധിക്കുന്ന കാലത്തു, ബലാസ്തപസിന്റെ ചിത്രങ്ങളാൽ തന്റെ ബാല്യത്തിലെ മനോഹരരൂപം അനശ്വരമാക്കപ്പെട്ട സ്പെയിനിലെ ഡാൺകാർലോസ് ബാൽത്തസാറിനെപ്പറ്റി പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതു പോലെ “അദ്ദേഹം യഥാർത്ഥത്തിൽ ഒരു രാജാവും അദ്ദേഹത്തിന്റെ സകല വിചാരങ്ങളും രാജോചിതവുമാണു്.” എന്നു അവിടുത്തെ പുകഴ്ത്തു മാറാക്കട്ടെ.

ഞാൻ വിവരിക്കുന്നതിനുമുൻപായി, ഇവിടെ കൂടിയിരിക്കുന്നവർ മാത്രമല്ല, സംസ്ഥാനമൊട്ടുക്കുള്ള സകലജനങ്ങളും

സാമാന്യസംതൃപ്തിയോടുകൂടി സ്വീകരിച്ച് ഏറ്റവും സന്ദർഭോചിതമെന്നു കൊണ്ടാടുമെന്ന് എനിക്കു നിശ്ചയമുള്ള ഒരു സംഗതി സന്തോഷപൂർണ്ണരും പ്രസ്താവിച്ചുകൊള്ളുന്നു. രിതവിതാംകൂർ രാജകുടുംബത്തോടും, ഇന്നേദിവസം സമാരംഭിക്കുന്ന പുതിയ ഭരണത്തോടും തനിക്കുള്ള അപാരമായ സൗഹൃദത്തിന്റെ ചിഹ്നമായി ബഹുമാനപ്പെട്ട വൈസ്രായിഅവർകൾ, എന്റെ ശുപാർശപ്രകാരം റീജൻറു തിരുമനസ്സിലേക്കും അവിടുത്തെ സഹോദരിയായ അറീഷൽ ഇളയ തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലേക്കും വ്യക്തിപരമായ ഒരു ബഹുമാനമായി 'മഹാരാണി' എന്ന സ്ഥാനം നൽകുകയും, ഈ ബഹുമാനത്തിനാണു ഇന്നത്തെ ഡർബാറിൽ പരസ്യമായി പ്രസ്താവിക്കുന്നതിന്നു എന്നു അനുവദിക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു. ഇവിടെ കൂടിയിരിക്കുന്ന സകലർക്കുവേണ്ടി ഞങ്ങളുടെ ഹൃദയംഗമങ്ങളായ അനുഭോക്താക്കളെ അവിടുത്തെ അറിയിച്ചുകൊള്ളട്ടെ"

ഗവർണ്ണർ ജനറലിന്റെ ഏജൻറു പ്രസംഗം അവസാനിപ്പിച്ചപ്പോൾ മഹാരാണി റീജൻറുതിരുമനസ്സുകൊണ്ടു താഴെപ്പറയുന്നതിൻവണ്ണം പ്രസംഗിച്ചു.

"ചിസ്തർ കാട്ടൺ, മറ്റതികളെ, മാന്ത്വമാരെ!

ഇന്നത്തെ ക്രിയകളുടെകൂട്ടത്തിൽ ഒരു റീജൻസി ഏല്പിക്കുന്നതിനുള്ള ചോദ്യപ്രശ്നമായ ആവശ്യകത കരിക്കുവുമുണ്ടാകാതിരിക്കുകയും നാട്ടുനീങ്ങിയ മഹാരാജാവിന്നു തിരുമനസ്സിലെ ചുമതലയേറിയ ഭാരം കാലത്തിന്റെ പരിപാകദശയിൽ എന്റെ പ്രിയപ്പെട്ട സോദരീപുത്രനും യുവാവുമായ മഹാരാജാവിൽ നേരിട്ടു ലഭിക്കാൻതക്കവണ്ണം, ഏതാനും മാസങ്ങൾക്കു മുൻപുവരെ ആ തിരുമനസ്സിലേക്കു പ്രത്യേകമായി ഉണ്ടായിരുന്ന ആരോഗ്യാവസ്ഥ ഈശ്വരാനുഗ്രഹത്താൽ തുടർന്നുകൊണ്ടിരിക്കുകയും ചെയ്യേണ്ടിയിരുന്നു എന്നു ഞാൻ പരമാത്മമാ

യി ആകാംക്ഷിക്കുന്നു. എന്നാൽ ഈശ്വരക്ഷേപിതം അന്യഥാ ആയിത്തീരുകയും, എന്റെ അഭിവൃദ്ധിമാത്രമായ നാട്ടുനീങ്ങിയ മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിലെ നിപുണമായ വിനിയമത്താൽ, ഏകദേശം നാലുതു വർഷത്തോളം ഇൻഡ്യയിലെ ഒരു രാജ്യത്തിന് അസുലഭമായ ഐശ്വര്യസമാധാനങ്ങളെ അനുഭവിച്ചിട്ടുള്ള ഈ രാജ്യത്തിന്റെ ഭരണഭാരം ഞാൻ വഹിക്കേണ്ടതായി വരികയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു. ഞാൻ അനുയ്യിക്കേണ്ടതായ കൃത്യഭാരത്തിന്റെ വിപുലതയെപ്പറ്റി വിചാരിക്കുമ്പോൾ തപഃശീതമായി ഉൽക്കണ്ഠ പ്രാപിച്ചുവരുന്ന ഒരു രാജ്യത്തിന്റെ ആവശ്യങ്ങളെ നിവ്വഹിക്കാൻ എനിക്കുള്ള സാമർത്ഥ്യത്തെപ്പറ്റി അസാമാന്യമായ അവിശ്വാസമാണ് ഉണ്ടാകുന്നത്.

എന്നാൽ സംസ്കൃതചിത്തനും പണ്ഡിതനും ഇൻഡ്യൻ സിവിൽ സർവീസിൽ ച്യാതിസമ്പാദിച്ചു കഴിഞ്ഞിട്ടുള്ള ഉദ്യോഗസ്ഥനും, ചക്രവർത്തിമഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിലെ പ്രതിനിധിയായി എന്റെ രാജധാനിയിൽ വർത്തിക്കുന്ന യാളും ആയ മിസ്റ്റർ സി. ഡബ്ബ്ലിയു. ഇ കാട്ടൺ, സി.ഐ. ഇ. യുടെ സഹായവും ഉപദേശവും ശ്രമാവഹരമായ എന്റെ കർത്തവ്യാനുഷ്ഠാനത്തിൽ സർവ്വ പ്രതീക്ഷിക്കാമെന്നുള്ള ബോധം അത്യന്തം സന്തോഷപ്രദമായിട്ടുള്ളതാണ്. എന്നെപ്പറ്റി അദ്ദേഹം ചെയ്തിട്ടുള്ള പ്രശംസാപരമായ പ്രസ്താവത്തിനും എന്റെ ഭരണത്തിന്റെ വിജയസിദ്ധിയിൽ അദ്ദേഹം പ്രദർശിപ്പിച്ച അകൈതവമായ ആകാംക്ഷയ്ക്കും ഞാൻ ഹൃദയപൂർവ്വം വന്ദനം പറയുന്നു. അദ്ദേഹം നിദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ള ഉന്നതദർശനങ്ങൾക്കു അനുരൂപമായിവർത്തിക്കാൻ ഞാൻ നിവ്യാജം യത്നിക്കുന്നതാണെന്ന് അദ്ദേഹത്തോടു ഉറപ്പു പറയുന്നു. എന്റെ പൂർവ്വകയായ ആററിങ്ങൽ റാണിയിൽനിന്ന് ബഹുമാനപ്പെട്ട ഈസ്റ്റ് ഇൻഡ്യാകമ്പനിക്കാക്കു അഞ്ചുതെങ്ങിൽ ഒരു സ്ഥലം ലഭിച്ചതായകാലംമുതൽ എന്റെ കുടുംബവും ബ്രിട്ടീഷുകാരുടെ തമ്മിൽ നിലനിന്നുപോരുന്ന പരമ്പരാഗതമായ സൗഹൃദം

ത്തെ ധാനികൂടാതെ സംരക്ഷിക്കുന്നതിനു ഞാൻ സർവാത്മനാ പരിശ്രമിക്കുന്നതാണ്.

എന്നിൽ നിക്ഷിപ്തമായിരിക്കുന്ന പാവനകൃത്യത്തിന്റെ നിർവ്വഹണത്തിനായി എന്റെ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരും പ്രജകളും എന്നെ സർവാത്മനാ സഹായിക്കുമെന്നു ഞാൻ ഹൃദയപൂർവ്വം ആശിക്കുകയും അതിനു പ്രതിഫലമായി അവരുടെ ഭക്ഷ്യമത്തെ പുലർത്തുന്നതിൽ ഞാൻ അവികലശ്രദ്ധയോടുകൂടിയിരിക്കുന്നതാണെന്നു വാശാനും ചെയ്യുകയും ചെയ്യുന്നു. വിവേകിയും പരിപക്ഷബുദ്ധിയും, മിസ്റ്റർ കാട്ടൺ പ്രസ്താവിച്ചതുപോലെ നാട്ടുനീങ്ങിയ മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിലെ പരിപൂർണ്ണവിശ്വാസത്തിനു പാത്രീഭൂതനായ ദിവാൻ ബഹദൂർ ടി. രാഘവയ്യ, സി. എസ്സ്. ഐ. യെ എന്റെ ദിവാനായിലഭിച്ചതിൽ എനിക്കുള്ള സംതൃപ്തിയെ പ്രസ്താവിക്കേണ്ടതു് എന്റെ സന്തോഷാവഹമായ കർത്തവ്യാനുഷ്ഠാനമാകുന്നു. ഇക്കഴിഞ്ഞ ഭരണകാലത്തിൽ തിരുവിതാംകൂറിനു സിദ്ധിച്ചിട്ടുള്ള അതുതക്കമായ അഭിവൃദ്ധി ഈ സംസ്ഥാനത്തെ ഇൻഡ്യയിലെ ഇതരരാജ്യങ്ങളുടെ ഇടയിൽ അത്യുൽകൃഷ്ടമായ ഒരു സ്ഥാനത്തിൽ എത്തിച്ചിട്ടുണ്ട്. ശ്രീമൂലംതിരുനാൾ തിരുമനസ്സുക്കൊണ്ട് അവാചീനങ്ങളായ ഭരണാവശ്യങ്ങളാൽ നിർബ്ബന്ധിതങ്ങളായ പല സംഗതികളേയും സാധിക്കുകയോ പ്രതീക്ഷിക്കുകയോ ചെയ്തിട്ടുള്ളതിനാൽ അവിടുത്തെ ചുമട്ടുകൾക്കു പിന്തുടരുകയും എന്റെ പ്രജകളുടെ ഭൗതികവും സാമ്പാദ്യികവും ആയ ഭക്ഷ്യമത്തിന്റെ സംപ്രാപ്തിക്കുവേണ്ടി യത്നിക്കുകയും യഥാകാലം എന്റെ ഭാരത്തെ എന്റെ സോദരിപുത്രനെ ഏല്പിക്കുകയും മാത്രമേ ഞാൻ ചെയ്യേണ്ടതായുള്ളൂ. ഞാൻ വഹിക്കേണ്ടതെന്നു ജഗദീശ്വരൻ വിധിച്ചിട്ടുള്ള ഈ ഭാരത്തെ വഹിക്കുന്നതിനുള്ള ശേഷിയും അന്തഃകരണത്തെ അനുസരിച്ചും മനുഷ്യാഭിമാന പക്ഷപാതബുദ്ധിയോ കൂടാതെയും എന്റെ നവീനകൃത്യങ്ങളെ അനുവ്യിക്കുന്നതിനുള്ള ശക്തിയും എനിക്കു

നൽകുന്നതിനു ഞാൻ അദ്ദേഹത്തോടു അഭ്യർത്ഥിച്ചുകൊള്ളുന്നു. മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിലേയ്ക്കു ദീർഘായുസ്സും ആരോഗ്യവും ആനന്ദവും ഉണ്ടാകുമാറാകട്ടെ എന്നും ഞാൻ ഭക്തിപൂർവ്വം പ്രാർത്ഥിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

ബഹുമാനപ്പെട്ട വൈസ്രായി അവർകൾ എന്റെ സഹോദരിക്കും എനിക്കും മഹാരാണി എന്ന സ്ഥാനം നൽകിയിരിക്കുന്നു എന്നു നിങ്ങളുടെ പ്രസംഗാവസ്ഥാനത്തിൽ ചെയ്ത സന്തോഷപ്രദമായ പ്രഖ്യാപനം കേവലം അപ്രതീക്ഷിതമായിരുന്നു. നിങ്ങൾ മുഖാന്തരം ഞങ്ങൾക്കു നൽകപ്പെട്ട ഈ ഉൽകൃഷ്ടബഹുമതിയെപ്പറ്റി എനിക്കുള്ള കൃതജ്ഞതയേയും ആദരത്തേയും യഥോചിതം പ്രകടിപ്പിക്കുന്നതിനു തക്കതായ വാക്കുകൾ ലഭിക്കുന്നില്ലതന്നെ.”

മഹാരാണി റീജൻറു തിരുമനസ്സിലെ പ്രസംഗം അവസാനിച്ചതിനുശേഷം മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു ഗവണ്ണർ ജനറലിന്റെ ഏജൻറിനെ ഹാരമണിയിച്ചു. അനന്തരം ഗവണ്ണർ ജനറലിന്റെ ഏജൻറു മഹാരാണി റീജൻറു തിരുമനസ്സിനോടു യാത്രപറഞ്ഞു.

അനന്തരം മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു ഗവണ്ണർ ജനറലിന്റെ ഏജൻറിനെ ഡർബാർഹാളിന്റെ മധ്യഭാഗം വരെ ആനയിച്ചു. ഏജൻറു മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിനോടു യാത്രപറഞ്ഞു. അവിടെനിന്നു ദിവാൻ ഏജൻറിനെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ വണ്ടിവരെ കൊണ്ടാക്കുകയും പീരങ്കിപ്പട്ടാളക്കാരുടേയും മാറുപട്ടാളക്കാരുടേയും പതിവിൻപ്രകാരമുള്ള അചാരങ്ങളോടുകൂടി അദ്ദേഹം യാത്രതിരിക്കുകയും ചെയ്തു.

അതിനുശേഷം മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു ഡർബാർഹാളിൽനിന്നു തിരിച്ചെഴുന്നള്ളി. അപ്പോൾ ൨൧ ആചാ

രവെടി വയ്പ്പും പട്ടാളക്കാർ പതിവുപോലെ ആചാരം ചെയ്തതും ചെയ്തു. ബാൻഡുകാർ ദേശീയഗാനം വായിച്ചു.

മഹാരാണി റീജൻറു തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് ഉടൻതന്നെ ഡർബാർ ഹാളിൽനിന്നു തിരിച്ചെഴുന്നള്ളി. പട്ടാളക്കാർ ആചാരം ചെയ്യുകയും ബാൻഡുകാർ ദേശീയഗാനം വായിക്കുകയും ചെയ്തു.

അന്നത്തരം ഇളയമഹാരാജിതിരുമനസ്സുകൊണ്ട് ആററിങ്ങൽ കൊച്ചുതമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സോടൊന്നിച്ചു പട്ടാളക്കാരുടെ പതിവായുള്ള ആചാരങ്ങളോടുകൂടി ഡർബാർഹാളിൽനിന്നു തിരിച്ചെഴുന്നള്ളി.

സന്നിഹിതരായിരുന്ന ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരുടേയും അതിഥികളുടേയും കൂട്ടത്തിൽ വലിയകോയിൽത്തമ്പുരാനും കൊച്ചുകോയിൽത്തമ്പുരാനും, കൊല്ലങ്കോട്ടരാജാവും, നാട്ടുനീങ്ങിയ മഹാരാജാവിന്റേയും അതിനുമുമ്പിലത്തെ മഹാരാജാവിന്റേയും പുത്രന്മാരും, കിളിമാനൂരും വഞ്ഞിപ്പുഴയും ചീഫ് കളും ഇപ്പുള്ളിയും പൂഞ്ഞാറും ചീഫ് കളുടെ പ്രതിനിധികളും, കൊട്ടാരം ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരും, ഒന്നാംജഡ്ജിയും, ഫൈനക്കോർട്ടിലെ പൂണിജഡ്ജിമാരും, ഗവണ്മെൻറു ചീഫ് സെക്രട്ടറിയും, ഗവണ്മെൻറു ഫിനാൻഷ്യൽ സെക്രട്ടറിയും, ഗവണ്മെൻറു ലാ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരും, നിയമസഭാ മെമ്പർമാരും, മേജർ ഡിപ്പാർട്ട്മെന്റുകളുടെ മേലധികാരികളും, കൊല്ലം, കോട്ടയം, ചങ്ങനാശേരി ഈ സ്ഥലങ്ങളിലെ ബിഷപ്പന്മാരും, രണ്ടു മെട്രോപൊലിത്തന്മാരും, ആട്ട്സും സമിൻസും കാളേജുകളിലെ പ്രിൻസിപ്പാൾമാരും, സ്രീകർക്കള്ള കാളേജിലെ പ്രിൻസിപ്പാലും, പ്രൊഫസർമാരും, ടിവാൻ പോസ്റ്റാർമാരും, ഡിസ്ട്രിക്ട് ജഡ്ജിമാരും, എക്സിക്യൂട്ടീവ് ഇഞ്ചിനീയർമാരും, പ്രധാനപ്പെട്ട അടുത്തുൺ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരും, യൂറോപ്യന്മാരും ഇൻഡ്യാക്കാരും

ആയ മറ്റു മാന്യന്മാരും ഉണ്ടായിരുന്നു. സന്നിഹിതരായി
രുന്ന മാന്യപുരുഷന്മാരുടേയും സ്ത്രീകളുടേയും അകെ പുണ്ണം
൨൦൭ ആയിരുന്നു.....

ഈ ദിവസം മഹാരാണി തിരുമനസ്സിലേയ്ക്കു കിട്ടിയ അ
നുഭവമോദനക്കമ്പികൾ, എഴുത്തുകൾ ഇവയ്ക്കു കൈയും കണക്കു
മില്ലായിരുന്നു. ഈ സംഭവത്തെപ്പറ്റി തിരുവിതാംകൂറിലും,
കൊച്ചിയിലും, മദ്രാസിലും മറ്റുമുള്ള പത്രങ്ങളെല്ലാം ഏറ്റവും
ശ്രദ്ധമിച്ചു മുഖപ്രസംഗങ്ങൾ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയിരുന്നു.
ബോംബെ, കൽക്കട്ടാ, അലഹാബാദ് മുതലായ സ്ഥലങ്ങളിലെ
പത്രങ്ങളിലും ലണ്ടനിലെ ചില മാസികകളിലും മഹാ
രാണി തിരുമനസ്സിലെ ഗുണഗണങ്ങളെ വർണ്ണിച്ചു ലേഖന
ങ്ങൾ പ്രകാശിതങ്ങളായി. ചില പത്രഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ തിരുമ
നസ്സിലെ ചരയാപടവും ഉണ്ടായിരുന്നു. കോട്ടയത്തുനിന്നു
പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുന്ന മലയാളമനോരമ പത്രത്തിൽ ൧൮൦൦
ചിങ്ങം ൨൦-ാം നമ്പർ-ലെ മുഖപ്രസംഗത്തിൽ ഇപ്രകാരം പ്രസ്താ
വിച്ചിരുന്നു:—

സിംഹാസനാരോഹണം.

“തിരുവിതാംകൂർ രാജ്യത്തിന്റെ ആധുനികാഭ്യുദയ
സൗധത്തിന് അടിസ്ഥാനക്കല്ലിട്ട ശ്രീമൂലംതിരുനാൾ തിരു
മനസ്സിലേ തിരോധാനുമൂലം അനാഥമായി ഭവിച്ച രാജകീയ
സിംഹാസനത്തിൽ ശ്രീചിത്തിരതിരുനാൾ മഹാരാജാവു
തിരുമേനിയെ പ്രതിഷ്ഠാപനം ചെയ്യുന്നതും അവിടുത്തേക്കു
നിയമപ്രകാരമുള്ള പ്രായപൂർത്തി വരുന്നതുവരെ രാജഭരണം
നടത്തുന്നതിലേയ്ക്കു മഹാരാജകുടുംബത്തിലെ കാരണവത്തി
യായ ലക്ഷ്മീഭായിരാണി മഹാരാജാവു തിരുമേനിയെ രാജപ്ര
തിനിധിയായി അഭിഷേകം ചെയ്യുന്നതും സംബന്ധിച്ചുള്ള
ചടങ്ങുകളെല്ലാം ഏറ്റവും മംഗളകരമായി നിർവ്വഹിക്കപ്പെട്ടി
രിക്കുന്നു എന്നുള്ള സംഗതി അത്യന്തം ചാരിതാത്മ്യത്തോടുകൂടി
പ്രസ്താവിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

ബാലനായ രാമവർമ്മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു കീർടിയാണെന്നും, ആചാരോപചാരങ്ങൾ ആദിയായി സ്വയം നിർവ്വഹിക്കേണ്ട കൃത്യങ്ങളെല്ലാം അവിടുത്തെ പ്രായത്തെ അതിക്രമിച്ചുള്ള പാടവത്തോടും രമണീയത്വത്തോടുംകൂടി നിർവ്വഹിച്ചു എന്നുള്ളതു് സുസമ്മതമായ സംഗതിയാണു്. പൊളിറിക്കൽ ഏജൻറു് മിസ്റ്റർ കോട്ടൺ പ്രസ്താവിച്ചതുപോലെ പദ്ധ്യാധാരണത്തിന്റെയും മർദ്ദധാരണത്തിന്റെയും ആന്തരത്വം മുഴുവനായി അവിടുന്ന് ധരിച്ചിട്ടില്ലെന്നു വന്നേക്കാമെങ്കിലും അവിടുത്തെ മുൻഗാമിയായിരുന്ന തിരുമനസ്സിലേ പ്രത്യേകസ്വഭാവഗുണങ്ങളിൽ പ്രസ്താവിച്ചതായിരുന്ന നൈസർഗ്ഗികമാറിയുടെയും പ്രതിഭാശക്തിയുടെയും അന്യാദേശമായ കർത്തവ്യബോധത്തിന്റെയും പ്രാരംഭലക്ഷ്യങ്ങൾ ഇപ്പോൾത്തന്നെ രീതമേനിയിൽ കാണപ്പെടുന്നു എന്നുള്ളതു് ശോഭനമായ ഭാവിയുടെ ശുഭശങ്കനമായിരിക്കുന്നു.

മഹാരാജാക്കന്മാരുടെ കൈമാർദ്ദശയിൽ റാണിമാർ രാജ്യം ഭരിക്കുന്നതു തിരുവിതാംകൂർ ചരിത്രത്തിൽ നവാനായകരു സംഭവമല്ല. റാണിമഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിലെ ഹൃദയവിശ്വാസത്ത, ആത്മസംയമനം, സംസ്കാരം ആദിയായ സ്വഭാവഗുണങ്ങളേയും ഈ കാലത്തിനിടയിൽ അവിടുന്ന് ഈ രാജ്യവാസികളായ ഏല്പാവരുടേയും അകൈതവമായ സ്നേഹബഹുമാനാദികൾക്കു പാത്രീഭൂതമായിട്ടുണ്ടെന്നുള്ള വസ്തുതയും വിചാരിച്ചാൽ പൊളിറിക്കൽ ഏജൻറു പ്രസ്താവിച്ചതുപോലെ ഒരു വർഷത്തത്തിന്നു മുമ്പുണ്ടായിട്ടുള്ള റാണി നെൽരി ലക്ഷ്മീഭായി റാണി നെൽരിപാർവ്വതീഭായി എന്നീ രാജ്ഞിമാരുടെ ഭാണത്തിലുണ്ടായിട്ടുള്ള പ്രകാശമാനമായ കാലാവസ്ഥ തിരുമനസ്സിലേ ഭാണത്തിൽ അവർത്തിക്കപ്പെടുമെന്നു വിശ്വാസംപൂർവ്വം പ്രതീക്ഷിച്ചുപാൻ ഇടയുണ്ടു്. ശ്രീമൂലംതിരുനാൾ മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് സ്ഥാപിച്ചിട്ടുള്ള അസ്തിവാരങ്ങളിന്മേൽ റെവ്വുനിർമ്മാണം ചെയ്യുകയെന്നുള്ള റാണിമഹാരാജാവുതിരുമനസ്സിലെ കൃത്യം ഏറ്റവും ദുഷ്കരമായിട്ടുള്ളതുതന്നെയാണു്.

എങ്കിലും അവിടുന്ന് രാജ്യഭാരം കൈയേറ്റതിന്റെശേഷം ചെ
 യ്തിട്ടുള്ള ചില പ്രവൃത്തികൾ വളരെ ആശ്ചര്യനകങ്ങളായിരി
 ക്കുന്നു. കിരീടധാരണമഹോത്സവം ഇതിനുമുമ്പ് കൊണ്ടാടിട്ടു
 ള്ളതും കൊട്ടാരത്തോടു ചേർന്നു തെക്കേത്തെരുവിവുള്ള കൂടിക്കാഴ്ച
 മുറിയിലായിരുന്നു. എന്നാൽ ജനങ്ങളുടെ സൗകര്യത്തേയും
 മറ്റും വിചാരിച്ച് ഇപ്പോൾ ഡർബാർഹാളിലേക്കു മാറ്റിയത്
 വളരെ ഉചിതമായിരിക്കുന്നു. ഡർബാർഹാളിൽ എല്ലാവരും
 ഇരിക്കുന്നതിനനുവദിച്ചതും അവിടുന്ന് പ്രസംഗം ചെയ്യാനൊഴി
 നേറാപ്പോൾ പോലും അളകൾ ആസന്നസ്ഥരാകുന്നതിനനുവ
 ദിച്ചതും തിരുമനസ്സിലെ ഹൃദയവിശാലതയേയും അനന്ദഭാവ
 ത്തേയും പ്രത്യക്ഷപ്പെടുത്തുന്നു. ആ മഹാസഭയിൽ എഴുന്നേറ്റു
 നിന്ന പ്രൗഢരംഭീരമായ വിധത്തിൽ ഒരു പ്രസംഗം ചെയ്തതും
 വളരെ പ്രശംസാർഹമായിരിക്കുന്നു. സത്യാഗ്രഹത്തടവുകാരെ
 എല്ലാം വിമോചനം ചെയ്തതിൽനിന്നും അവരുടെ ആദർശങ്ങ
 ലോടു തിരുമനസ്സിലേക്ക് അനുരൂപമായില്ലാതില്ല എന്നു പ്രത്യ
 ക്ഷപ്പെടുന്നു. തിരുമേനിയെ മുഖം കാണിക്കാൻ ചെല്ലുന്നവർ
 പട്ടംമാറ്റം കഴിവച്ചിട്ടാവശ്യമില്ലെന്നുള്ളതായിട്ടുതായും അറി
 യുന്നു. ഇപ്രകാരമുള്ള വലി സംഗതികളിൽനിന്നും മാമുലിനെ
 അതിലൊന്നിച്ചും കാലോചിതങ്ങളും പ്രജാക്ഷേമങ്ങൾക്കുംകൂടെ
 പ്രവൃത്തികൾ ചെയ്യുന്നതിന് അവിടുന്ന് സന്നദ്ധനാണെന്നു
 പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നു. അവിടുത്തെ ഉത്തമാദർശങ്ങൾ സ്വപ്രജ
 കൾക്കും മാർഗ്ഗദർശകമായിരിക്കുന്നതാണ്. “യഥാദേവാ തഥാ
 ഭക്താ, യഥാരാജാ തഥാ പ്രജാഃ” എന്നുള്ള ആപ്തവാക്യങ്ങൾ
 സുപ്രസിദ്ധങ്ങളാണല്ലോ. ആകാരം ഭൂമിയോടു് അനുരൂപമാ
 യിരിക്കുമെന്നും നാഭോജികളുടെ ഊശപാദൻ ഒരു നാഭോജി
 യായിരിക്കുമെന്നും കച്ചവടക്കാരുടെ ഊശപാദൻ ഒരു കച്ചവട
 കാരനായിരിക്കുമെന്നും പ്രസിദ്ധവിജ്ഞാനിയായ എമഴ്സൻ
 പറയുന്നുണ്ട്. അതിനണ്ണം കൊട്ടാരവും കുടിലും അനാരൂപ
 പ്പെട്ടിരിക്കുന്നതും മഹാരാജാക്കന്മാരുടെ സ്വഭാവവിശേഷ
 ങ്ങളും ആദർശങ്ങളും പ്രജകളിലും പ്രചരിക്കുന്നതും ആണ്.

മഹാരാജാക്കന്മാർ സകലജാതിമതസ്ഥന്മാരെയും ഒരുപോലെ വിചാരിക്കയും അവരുടെ ചെറുശപത്ത്ത്തെ ലാക്കാക്കി പ്രവർത്തിക്കയും ഈശ്വരഭക്തിയും, സമഭാവനയും, മഹാമനസ്സുതയും ഉള്ളവരായിരിക്കയും ചെയ്താൽ പ്രജകൾ സഹോദരസ്നേഹത്തോടെ വർത്തിക്കയും, മതപ്രതിപത്തിയും, സന്മാർഗ്ഗനിഷ്ഠയും ഉള്ളവരായിരിക്കയും അങ്ങിനെ രാജ്യത്തു സമാധാനമുണ്ടാകയും ചെയ്യുന്നതാണ്. അതിനാൽ ഉത്തമഗുണസമ്പന്നനായ മഹാരാജാവിന്റെ സ്വഭാവഗുണങ്ങൾ സപ്രജകളുടെ ഇടയിലും വ്യാപിക്കയും രാജ്യത്തു സമാധാനവും പ്രജകൾക്കു ക്ഷേമവും ചെറുശപത്ത്സം ഉണ്ടാകയും നാനാജാതിമതസ്ഥരായ പ്രജാവിഭാഗങ്ങൾ മൈത്രിയിൽ വർത്തിക്കയും പൗരവകാശങ്ങൾക്കു പ്രജകൾ സമരം ചെയ്യേണ്ട ആവശ്യമില്ലാതെ ആയിത്തീരുകയും ചെയ്യുമെന്നു ന്യായമായി ആശിക്കാവുന്നതാണ്. ഇപ്രകാരമുള്ള പല കാരണങ്ങളാലും ഇപ്പോൾ ഉൽഭവം ചെയ്യപ്പെട്ടിട്ടുള്ള “തിരുവിതാംകൂർ ചരിത്രത്തിലെ പുതിയ അദ്ധ്യായം” കഴിഞ്ഞ അദ്ധ്യായത്തേ അപേക്ഷിച്ചു നന്മയിലും ചെറുശപത്ത്തിലും അധികം അഭിവൃദ്ധിപരമായി തീരമെന്നു പ്രതീക്ഷിക്കയും ശ്രീ ചിത്തിരതിരുനാൾ രാമവർമ്മമഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിലേക്കും രാജപ്രസിന്നിധിയായ ശ്രീപത്മനാഭസേവിനി, വഞ്ചിധർമ്മവർമ്മിനി, രാജരാജേശ്വരി, രാജി സേതുലക്ഷ്മീഭായി തിരുമനസ്സിലേക്കും ഒരിക്കൽക്കൂടി, സകല ഭാവി മഹാമുഖങ്ങളും ആശംസിക്കയും ചെയ്യുകൊള്ളുന്നു.”

തൃശ്ശിവപേരൂർനിന്നും പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുന്ന ലക്ഷ്മീഭായി എന്ന മാസികയിൽ താഴെ പറയുംപ്രകാരം എഴുതിയിരിക്കുന്നു.
മഹാരാജാവി

സേതു ലക്ഷ്മീഭായി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു്.

“മഹാരാജാവി സേതുലക്ഷ്മീഭായി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് ശ്രീ ചിത്തിരതിരുനാൾ മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിലേക്കു് പ്രായ

പൂർത്തി വരുന്നതുവരെ അവിടുത്തെ പ്രതിനിധി എന്ന നിലയിൽ ധർമ്മരാജ്യമായ ശ്രീവാഴ്ചകോടിന്റെ ഭരണാധികാരം യഥാവിധി നിർവ്വഹിച്ചിരിക്കുന്നതിൽ അപാരമായ സന്തോഷവും സമാധാനവും ഉണ്ടാകാത്തവർ തിരുവിതാംകൂർ ചരിത്രജ്ഞാനം ലേശംപോലുമുള്ളവരിൽ കാണുകയില്ലെന്നാണ് ഞങ്ങളുടെ ദൃഢമായ വിശ്വാസം.

‘മൂലം’ കഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ ‘പൂരാടം’ തന്നെയാണ് ഭേദമില്ലെന്ന സംഗതിയിൽ പക്ഷാന്തരത്തിനവകാശമില്ലല്ലോ. അൺവഴിത്തന്യരാക്കന്മാരുടെ അഭാവം ഇടയ്ക്കിടെ തിരുവിതാംകൂറിലെല്ലോലെ മറ്റൊരു രാജ്യത്തും ഉണ്ടാകാത്തതിനാലായിരിക്കാം അവിടുത്തെ പെൺവഴിത്തന്യരാക്കന്മാർ വൈദ്യശ്യാത്തിലും രാജഭരണതന്ത്രനൈപുണ്യത്തിലും ഉത്തരാജ്ഞിമാരെത്തന്നെവേണ്ട, മറ്റൊരാജാക്കന്മാരെക്കൂടിയും അതിശയിക്കത്തക്ക ബുദ്ധിവൈശദ്യമുള്ളവരായി അവതരിക്കുന്നതെന്നുമാറിക്കുന്നതിൽ അഞ്ചലമുണ്ടെന്നു തോന്നുന്നില്ല.

ഔദിത്യവർമ്മ മറ്റൊരാജാവിന്റെ വാഴ്ചകാലത്തു തിരുവിതാംകൂറിൽ അന്തഃപരിഭ്രമങ്ങളും ധാമന്യരാജാക്കന്മാരുടെ അക്രമങ്ങളും മതസംഘങ്ങളും കലശലായിത്തന്നെ എന്നു ചരിത്രം ഹേമാക്ഷിക്കുന്നുണ്ട്. ഇദ്ദേഹം പ്രജാക്ഷേമോൽസുകനല്ലാതിരുന്നതിനാൽ കൊല്ലവർഷം ൮൫൨-ൽ ഇദ്ദേഹത്തെ വിഷംകൊടുത്തു കൊന്നതായി പറഞ്ഞുപോരുന്നു. ഇങ്ങിനെയുള്ള ഒരു മറ്റൊരാജാവിന്റെ പിൻവാഴ്ചയാണ് ഉയേമ്മമഹാരാജ്ഞിക്കു സിദ്ധിച്ചതെങ്കിലും ആ മഹനിയുടെ ബുദ്ധിഭൗശലത്താലും ഭരണതന്ത്രത്താലും കലഹങ്ങൾക്കും അക്രമങ്ങൾക്കും രാജ്യത്തു അധിവസിപ്പാൻ അധികകാലം സാധിച്ചില്ല. ഇതിലും വിഷമമേറിയ മറ്റൊരു ഘട്ടത്തിലാണ് മറ്റൊരാജ്ഞിനും ലക്ഷ്മീഭായി തിരുമനസ്സിന്മേൽ സിംഹാസനാരോഹണം ചെയ്യേണ്ടിവന്നത്. ന്റെ -ാമാണ്ടിൽ രാമവർമ്മമറ്റൊരാജാവു നാട്ടുനീങ്ങുകയും

ബാലരാമവർമ്മമഹാരാജാവിന്നു മുമ്പു കിട്ടുകയും ചെയ്തു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കാലത്തു നാനാവിധങ്ങളായ ക്ഷോഭങ്ങളും ഇംഗ്ലീഷുകാരുമായി ചില കലഹങ്ങളും ഉണ്ടായി. ഈ ആചാരവ്യത്യാസത്തിൽ ലക്ഷ്മീഭായി തിരുമനസ്സിലെപ്പോലെ ഭാഗ്യവും യോഗ്യതയും വിവേകവും തികഞ്ഞിട്ടുള്ള ഒരാളല്ല ഭരണകർത്തൃത്വം വഹിച്ചിരുന്നതെങ്കിൽ ഈ ധർമ്മരാജ്യം ഇന്നു നിസ്സംശയം ബ്രിട്ടീഷുഗവൺമെന്റിന്റെ നേരിട്ടുള്ള ഭരണത്തിൽപ്പെട്ടുമായിരുന്നു. നൂപന-മാണ്ടുമുതൽ നാലുകൊല്ലത്തെ പ്രജാപാലനത്താൽ ക്ഷോഭങ്ങളും കലഹങ്ങളും തിരിഞ്ഞുനോക്കാതെ പമ്പകുടുംബവും യശസ്സും ഐശ്വര്യവും സമാധാനവും സന്തുഷ്ടിയും രാജ്യത്തു പൂർവ്വാധികം ശക്തിയോടുകൂടി തള്ളിക്കേറി സ്ഥലം പിടിക്കുകയും ചെയ്തു. തിരുവിതാംകൂർ രാജ്യം വാണ രാണിമാരിൽ ഒട്ടുപിലഞ്ഞയാളാണ് ശൗരിപാർവ്വതിഭായിതിരുമനസ്സുകൊണ്ട്. ഈ മനസ്സിനെയും ഭരണം അവസാനിച്ചത് കൊല്ലം ൧൦൦൨-മാണ്ടിലാണ്. തഞ്ചംനോക്കി വഞ്ചി വയ്ക്കുകയും, അമ്മര തെറ്റാതെ പിടിക്കുകയും ചെയ്തതിനാൽ തലതിരിയുകയാ, കോളിൽകുടുംബം, കുലക്കം തട്ടുകയോ ചെയ്യാതെ വഞ്ചിവാസികൾ യഥാസുഖം പ്രാപ്തസ്ഥാനം പ്രാപിച്ചിരുന്നു. രാജഭേരിച്ചിരുന്ന തിരുവിതാംകൂർമഹാരാണിമാരുടെ മാഹാത്മ്യം സൂചിപ്പിക്കാൻ വേണ്ടി മാത്രം ഇങ്ങിനെ രണ്ടുവാക്കു പറഞ്ഞതാണ്. ൧൦൧൨-മാണ്ടു നാട്ടുനീണ്ടിരുന്ന രാണി ലക്ഷ്മീഭായി സി. ഐ. തിരുമനസ്സിലെ വൈദ്യശ്യാടി ഗുണങ്ങൾ സുപ്രസിദ്ധങ്ങളാകയാൽ ഇവിടെ പ്രസ്താവിക്കാൻ വിചാരിക്കുന്നില്ല. തിരുമനസ്സിലെ ഗുണ പൗഷ്കല്യത്തിന്റെ നിദാനം അവിടുത്തെ പ്രാണപ്രിയനും, സകല കലാവല്ലഭനും കേരളകാളിദാസനെന്നു വിഖ്യാതനുമായിരുന്ന ശ്രീകേരളവർമ്മവലിയ കോയിത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലെ സാഹചര്യവും വിദഗ്ദ്ധനായ ഉപദേശാക്കളുടെ ശിക്ഷാസൈന്യവുമായി പരക്കെ അറിയാവുന്നതാണ്. കേരളവർമ്മവലിയ കോയിത്തമ്പുരാൻ തിരുമേനിയാൽ പുത്രീനിർവ്വീശേഷം വളർത്തപ്പെട്ട

മഹാനാണിമാരാണ് സേതു ലക്ഷ്മീഭായി ആറ്റിങ്ങൽ മുത്തത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടും സഹോദരി സേതുപാർവ്വീഭായി ഇളയതമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടും. ശ്രീമൂലം പൊന്നത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് സ്വന്തരൂപം നട്ടുപിടിപ്പിച്ച ഈ സന്താനവല്ലികൾ പൊഴിക്കുന്ന സൽഫലങ്ങൾ ഇതാ നാട്ടുകാർ അനുഭവിച്ചു തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നു.

“മാതൃകാവനിതമാക്കാരുരിലകുമായി” പരിലസിക്കുന്ന മഹാനാണി സേതുലക്ഷ്മീഭായി ആറ്റിങ്ങൽ മുത്തത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് മാതൃലനായ ശ്രീമൂലം പൊന്നത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലേ ഭരണയശസ്സേധത്തെ ഒന്നുകൂടി വെൺകളിയിട്ടുന്നതിനും മാതൃലോപദിഷ്ടവും സ്വതസ്സിദ്ധവുമായ രാജ്യഭരണതന്ത്രങ്ങൾ രാജഗുണാനുഗതനായ ശ്രീചിത്തിരതിരുനാൾ മഹാരാജാവുതിരുമനസ്സിലെ വാത്സല്യപൂർവ്വം അഭ്യസിപ്പിക്കുന്നതിനും പ്രായപൂർത്തിയെത്തുമ്പോൾ ഭാരതൻ ശ്രീരാമനെ രാജ്യഭാരം തിരിച്ചേല്പിച്ചുവണ്ണം ചെയ്ത് അവിടുത്തെ രാജ്യഭരണപാടവം കണ്ടുകൊണ്ടാനദിക്കുന്നതിനും പ്രശിഷ്ടനിലയിലും തൃപ്താഭം വദിക്കുന്ന കൊച്ചുതമ്പുരാക്കന്മാരെ അനുഗ്രഹിക്കുന്നതിനും അവിടുത്തെക്ക് ആയുരാരോഗ്യാദികളുരുളി ചിരകാലം പാലിച്ചുകൊള്ളേണമേ എന്നു ലക്ഷ്മീഭായി ശ്രീമഹാദേവനെ ഭക്തിയോടെ പ്രാർത്ഥിച്ചുകൊള്ളുന്നു.”

ഘർൺ-മാണ്ടു കടകമാസത്തിലെ ഭയങ്കരമായവെള്ളപ്പൊക്കം വിരുവിതാംകൂർ ജനങ്ങൾക്കു വളരെ കഷ്ടനഷ്ടങ്ങൾക്ക് ഇടയാക്കി. ഇവയെ പരിഹരിക്കുന്നതിന് മഹാനാണി തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് വളരെ നിഷ്പക്ഷം ചെയ്തു. ഗവണ്മെന്റിൽനിന്നും ഈ വകയ്ക്ക് ഒടുവളരെപ്പണം അനുവദിച്ചുകൊടുത്തതു കൂടാതെ തിരുമനസ്സിലെ സ്വന്തം വകയിൽനിന്നും കൂടിക്കുറവധി പണം സാധുക്കളുടെ സഹായത്തിനായി കല്പിച്ച് അയച്ചുകൊടുക്കുകയുണ്ടായി. കല്പനപ്രകാരം ചെയ്തു നിവാര

ണശ്രമങ്ങളേയും, പുനരുദ്ധാരണോദ്യമങ്ങളേയും പറ്റി ൧൧൦൦-ാ മാണ്ടത്തെ ശ്രീമൂലം പ്രജാസഭയിൽ ദിവാൻജി അവർകൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉപക്രമപ്രസംഗത്തിൽ വിവരമായി പ്രസ്താവിച്ചിരുന്നു. അതിൽനിന്ന് ഏതാനും ഭാഗം താഴെ ചേർക്കുന്നു:—

“ ൧൦൯൯-ലെ കാലാവധി അതികുറിയായിരുന്നതിനാൽ കർക്കമാസത്തിൽ അഭൂതപൂർവ്വമായ വെള്ളപ്പൊക്കമുണ്ടാകുകയും സംസ്ഥാനത്തിന്റെ മധ്യപ്രദേശങ്ങളിലും വടക്കൻപ്രദേശങ്ങളിലും അനല്ലമായ നാശം സംഭവിക്കുകയും ചെയ്തു. എല്ലാ നദികളിലും, വിശേഷിച്ചും കൊല്ലം, കോട്ടയം, ദേവികുളം ഈ ഡിവിഷനുകളിൽ ഉള്ളവയിൽ, വളരെ ദിവസങ്ങളിൽ തുടർച്ചയായി വെള്ളം പൊങ്ങി മലകളിൽനിന്നു സമുദ്രത്തിലേക്കുള്ള അവയുടെ ഒഴുക്കിൽ കുഴപ്പം ഉണ്ടാകുകയും, വസ്തുവകകൾക്കും, വിളവുകൾക്കും നാശമുണ്ടാക്കി. ജനങ്ങൾ വിശേഷിച്ചും പറമ്പൂർ, കുന്നത്തുനാട്, കുട്ടനാട് മുതലായ താഴ്വരപ്രദേശങ്ങളിലെ നിവാസികൾ ഏറ്റവും പരിതാപകരങ്ങളായ സങ്കടങ്ങൾക്കു ചുറ്റപ്പെട്ടതിൽ ഇരയായി തീർന്നു. സങ്കടം അനുഭവിക്കുന്നവരെ രക്ഷിക്കുന്നതിന്നു ഗവണ്മെന്റും പൊതുജനങ്ങളും ഉടൻതന്നെ വേണ്ട നടപടികൾ നൽകി.....
.....ഏകദേശം അരലക്ഷം രൂപ സൗജന്യമായ നിവാരണശ്രമങ്ങൾക്കായി സർക്കാർ ചെലവാവിൽ നിന്ന് ചെലവാക്കി. ഈ രാജ്യത്തും പുറമേയും ഉള്ള ഉദാരമതികളായ പൊതുജനങ്ങൾ നര, ൧൦൦ രൂപയിൽ കൂടുതലായ ഒരു സംഖ്യ സെൻട്രൽ ഫണ്ട് റീഫണ്ട് കമ്മിറ്റിക്കാറെ പൂർത്തിയാക്കി. ഉടൻതന്നെ സഹായത്തിനുവേണ്ടിയും പുനരുദ്ധാരണാവശ്യങ്ങൾക്കുവേണ്ടിയും ഈ തുകയെ കമ്മിറ്റിക്കാർ സ്തുത്യർഹമായും ഭംഗിയായും വിനിയോഗിച്ചു നിവാരണശ്രമങ്ങളുടേയും പുനരുദ്ധാരണോദ്യമങ്ങളുടേയും പ്രത്യേകമേൽനോട്ടത്തിനായി ഗവണ്മെന്റിൽനിന്നു ലാൻഡ് റവന്യൂ കമ്മീഷണറെ നിയോഗിക്കുകയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജോലിയില്ലാത്ത പ്രദേശങ്ങളിൽ നിവാരണജോ

ലിക്ടറുടങ്ങുന്നതിന് ചീഫ് പ്രൊസിക്യൂട്ടർ ജനറലിനെയും
 ക്ലർക്കും ചെയ്തു. സാധാരണക്കാരെ വിലക്കുതെയും മാറ്റുള്ളവർക്കു
 അനുവദിക്കുന്നതും പുരസ്കാരങ്ങളുള്ള സാധനങ്ങൾ വിതരണം
 ചെയ്യുന്നതിനു വന്നു ഡിപ്പാർട്ടുമെന്റിന്റെ ഏറ്റെടുത്തി.
 കണ്ടുകിട്ടിയവക ടെൻഡർ സെലക്ഷൻനിരക്കിൽ വില്പനയിൽ
 അനുവദിച്ചിരുന്നു. കൃഷി വായ്പ ഇനത്തിലുള്ളതുക ൧,൦൦,൦൦൦
 രൂപയിൽ നിന്ന് ൫,൫൦, ൦൦൦ രൂപ അതി വലുപ്പിക്കുകയും,
 അതിൽ ൫,൦൦,൦൦൦ രൂപ നാശം സംഭവിച്ച പ്രദേശങ്ങളിലുള്ള
 ജനങ്ങളെ സഹായിക്കുന്നതിനായി നീക്കിവെയ്ക്കുകയും ചെയ്തു.
 ഇതിൽ രണ്ടുലക്ഷം രൂപ പരസ്പരസഹായസംഗ്രഹങ്ങൾ വഴി
 വിതരണം ചെയ്യുന്നതിനും ജാഗ്രതയോടുകൂടിയും ശരിയായും
 വായ്പകൾ കൊടുക്കുന്നതിൽ സംഗ്രഹങ്ങളെ സഹായിക്കാൻ ഏ
 രാണം സ്പെഷ്യൽ ഇൻസ്പെക്ടർമാരെ തൽക്കാലത്തേക്കു നിയമി
 ക്കുന്നതിനും അനുവദിച്ചു. കരമിളവു ചട്ടങ്ങൾ പ്രകാരം മേല്പ
 തിരുവിതാംകൂറിലും ഉത്തരവിരുവിതാംകൂറിലും ഉള്ള ഭൂമികൾ
 ക്കു അ സെലക്ഷൻ അനുവദിക്കാൻ നിവൃത്തിയില്ലെ
 ക്കിലും, കൊല്ലം ഡിവിഷനിൽ ൭൦ പക്ഷതികളിലും കോട്ടയം
 ഡിവിഷനിൽ ൯൯ പക്ഷതികളിലും ഇക്കൊല്ലത്തെ കന്നിപ്പൂ
 വിളെ കരം പിരിവു നിർത്തിവച്ചതുകൊണ്ട് കൊല്ലം ഡിവിഷ
 നിൽ ൩൩ പക്ഷതികളിലും കോട്ടയം ഡിവിഷനിൽ ൮൩ പ
 ക്ഷതികളിലും കന്നിപ്പൂവിളെ കരം ഇളവു ചെയ്യണമെന്നും ഉദ്ദേ
 ശിക്കുന്നു. ചെങ്കോട്ടയും കരുനാഗപ്പള്ളിയും ഒഴികെ കൊല്ലം
 ഡിവിഷനിലുള്ള എല്ലാ താലൂക്കുകൾക്കും, തൊടുപുഴ ഒഴികെ
 കോട്ടയം ഡിവിഷനിലുള്ള എല്ലാ താലൂക്കുകൾക്കും മേല്പറഞ്ഞ
 വ്യവസ്ഥകൾ കൊണ്ടു ഗുണം സിദ്ധിക്കുന്നതാണ്. വെള്ള
 ചെറുക്കത്താൽ നശിപ്പിക്കപ്പെട്ട ഗതാഗതമാർഗ്ഗങ്ങൾ, പാല
 ങ്ങൾ, കൃഷി സേചനത്തിനും ജലനിശ്ചയത്തിനും ഉള്ള
 പണികൾ, ഇവയുടെ പുനരുദ്ധാരണത്തിനായി പൊതു മനു
 ത്തവകുപ്പിലേക്ക് ഇക്കൊല്ലത്തിൽ മൂന്നുലക്ഷം രൂപ കൂടുതൽ
 അനുവദിച്ചിട്ടുള്ളതും അവശ്യമുള്ള പുനരുദ്ധാരണവേലകൾ

നടത്തി തൊഴിലില്ലാത്തവർക്കു ജോലി ഉണ്ടാക്കി കൊടുക്കുന്നതിന്നു ഡിപ്പാർട്ടുമെന്റ് ഉൾജ്ജിതമായി പ്രവർത്തിച്ചിട്ടുള്ളതും ആകുന്നു.....ഇതിന്റെ ഫലമായി നാശം സംഭവിച്ച പ്രദേശങ്ങളിൽ ജനങ്ങളെ യഥാസ്ഥാനം ഉറപ്പിക്കുന്നതിനും സാധാരണ സ്ഥിതികൾ പുനഃസ്ഥാപിക്കുന്നതിനും പുത്രയും ആശ്ചര്യകരമായ വിധം എളുപ്പത്തിൽ സാധിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നുതന്നെ പറയാം.”

കരുണാനിധിയായ മഹാറാണി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു സാധുക്കൾക്കുവേണ്ടി ഇങ്ങനെയെല്ലാം അനേക സഹായങ്ങൾ ചെയ്തുകൊടുത്തിട്ടു.

ശ്രീമൂലം തിരുനാൾ തിരുമനസ്സിലെ കാലത്തു് ആരംഭിച്ച വൈക്കം സത്യാഗ്രഹം ആ തിരുമേനിയെ ഒട്ടേറെ സങ്കടപ്പെടുത്തി. എന്നാൽ അധഃകൃതവർഗ്ഗക്കാരുോടു് അളവറ അനുക്രമയുള്ള മഹാറാണി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് അവരുടെ കാര്യത്തിൽ ഗണനീയസഹായങ്ങൾ ചെയ്തു. ഇതിനെ സംബന്ധിച്ചു തിരുവിതാംകൂർ സന്ദർശിച്ചു മഹാറാണി തിരുമനസ്സിലെ മുഖംകാണിച്ചു മഹാത്മാഗാന്ധി തിരുമനസ്സിലെപ്പറ്റി വളരെ പ്രശംസിച്ചിട്ടുണ്ടു്. “യംഗ് ഇൻഡ്യാ” എന്ന പത്രത്തിൽ അദ്ദേഹം തിരുമനസ്സിലെക്കുറിച്ചു ഇപ്രകാരം എഴുതിയിരുന്നു: —

“.....

മഹാറാണി റീജൻറു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു്.

ഈ കുറിപ്പു നിരൂപണപരമായി എഴുതാൻ ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നില്ല. എന്തെന്നാൽ തിരുവിതാംകൂറിനെ പറ്റി എന്റെ മനസ്സിലുള്ള പടം വളരെ സന്തോഷകരമാണു്. മഹാറാണി റീജൻറുമായുണ്ടായ എന്റെ സന്ദർശനം ഹിതകരമായ കരുതലാണു് എന്റെ മനസ്സിലുണ്ടാക്കിയതു്. അമിതമായി

അലങ്കാരവസ്ത്രങ്ങളും വിഭൂഷണങ്ങളും ധരിച്ചിട്ടുള്ള ഒരു സ്ത്രീയ്ക്കുപകരം നൈസർഗ്ഗികമായ നന്മയും സൽസ്വഭാവവുമുള്ള ഒരു യൌവനയുക്തയായ സ്ത്രീയുടെ സന്നിധിയിലാണ് ഞാൻ അവിർഭവിച്ചത്. സൌന്ദര്യത്തിനുപേണ്ടി ഞങ്ങളെയൊ മോടിയുള്ള വസ്ത്രങ്ങളെയൊ അവർ അവലംബിച്ചിരുന്നില്ല. മഹാനാണിയുടെ ലഘുവായ വസ്ത്രാലംബരം പോലെതന്നെ അവർ സ്ഥിതിചെയ്തിരുന്ന മുറിയും ലഘുവായവിധം സജ്ജീകരിച്ചിരുന്നു. മഹാനാണിയുടെ അത്യാധികമായ അഡംബരവിഹീനത എന്റെ അസൂയയ്ക്കു പാത്രമായി അമൂല്യമായ അഡംബരഭൂഷണങ്ങൾ അണിയുന്ന രാജാക്കന്മാർക്കും ക്ഷേരന്മാർക്കും ഈ മഹാനാണി ഒരു മാതൃകയാകുന്നു.....”

ശ്രീമൂലംതിരുനാൾ മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിലെ പരിപൂർണ്ണവിശ്വാസത്തിനു പാത്രീഭൂതനായ ദിവാൻ ബാറട്ടർ ടി. രാമചന്ദ്രാ സി എസ്. ഐ. അവാർകൾ ഏകദേശം പത്തു മാസത്തോളം മഹാനാണി തിരുമനസ്സിലെ ദിവാനായിരുന്നു. പിന്നീട് അദ്ദേഹം ൧൧൦൦ ഇടവമാസം ൩-൦൩-൨൦ ഇവിടെനിന്നു പ്രമോഷനായി ബ്രിട്ടീഷ് സർവ്വീസിലേക്കു രിരിയെ പോയി. അതിന്റെശേഷം ഇടവം ൩-൦൩-൨൦ മുതൽ മിഥുനം ൧൦-൦൩-൨൦ വരെ ചീഫ് സെക്രട്ടറി ആർ. ക്ലസ്സറുള്ള ബി. ഏ. ബി. എൽ. ആക്ടീംഗ് ദിവാനായി രാജ്യകാര്യങ്ങൾ നടത്തി.

൧൧൦൦ മിഥുനം ൧൦-൦൩-൨൦ മുതൽ മിസ്റ്റർ മോറിസ് ഇ. വാട്സ്, ബി. എ. ബാർ അററുലായെ ദിവാനായി നിയമിച്ചു. എന്നാൽ ദേവസ്വം ഭരണം ഒരു കൃസ്തു ഗവർണ്ണറുടെ കീഴിൽ ഇരിക്കുന്നത് അനുചിതമാണ് എന്നു ഒരു അഭിപ്രായം ചില ഹരിന്ദുക്കളുടെ ഇടയിൽ ഉള്ളതായി അറിയുകയാൽ തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് ഉടൻതന്നെ അതിന് ഒരു നിവൃത്തി വരുത്തി ദേവസ്വംഭരണം ദിവാന്റെ പക്കൽനിന്നും എടുത്തു തിരുമനസ്സിലേക്ക് നേരിട്ട് ഉത്തരവാദിത്വമുള്ളതാക്കി കൂടു

തൽ അധികാരങ്ങളോടുകൂടി ഒരു കമ്മീഷണറെ ദേവസ്വം ഡിപ്പാർട്ട്മെൻറ് ഭരിക്കുവാൻ നിയമിച്ചു. ദിവാൻ മിസ്റ്റർ വാട്സിനു കല്പിച്ചുകൊടുത്ത നീട്ടിന്റെ പകുപ്പു താഴെ ചേർക്കുന്നു.—

“൧൧-ാമത്ത്.

൧൧൦൦-മിഥുനം ൧൦-ാംനു-

നീട്ട്.

നമ്മുടെ രാജ്യകാര്യാദികൾക്കെയും വിചാരിക്കുന്നതിനു ൧൧൦൦-മാണ്ടു മിഥുനമാസം ൧൦-ാംനു മുതൽക്കു ദിവാനായിട്ടു തന്നെ ആക്കുകകൊണ്ടു നാളുമുതൽ സംസ്ഥാനത്തെ മുതലെടുപ്പിനും ചെലവിനും കാര്യങ്ങൾ വിചാരിക്കുന്നതിനും ഇപ്പോൾ വച്ചിരിക്കുന്ന ചട്ടത്തിൻപ്രകാരവും മേലാൽ നാം നിശ്ചയിക്കുന്നതിനുള്ളതും വിചാരിച്ചു ഓരോ ഡിപ്പാർട്ട്മെൻറ്കളിലെയും ഉടമ തൻചെലവു മുതലായതിനു പതിവുപോലെയും വിശേഷാലമുള്ള ചെലവുകളും ചെയ്തിച്ചു ഇംഗ്ലീഷ്ഗവണ്മെൻറിലേയ്ക്കു ഇവിടെനിന്നു കൊടുപ്പാൻ പതിവു വച്ചിരിക്കുന്ന കിസ്തു കൂപ്പണവും തവണയ്ക്കു നീക്കം വരാതെ കൊടുപ്പിച്ചു മുതൽ ചെലവുവകയ്ക്കുള്ള കണക്കുകളും ഫ്ലീറ്റിങ്ങിനായി പണയമായി ഇരിപ്പുകളും ചുമതലയായി നോക്കി പതിവുചെലവുകൾ കൂടാതെ വിശേഷാൽവേണ്ട ചെലവുകൾക്കും പദ്ധതിക്കുമാമത്തു മുതലായതിനും വേണ്ട പണം നമ്മുടെ അനുവാദം വാങ്ങി ചെലവു ചെയ്തിച്ചു സാധാരണമായി രാജ്യകാര്യം വിചാരിക്കുന്നതിനു പതിവായി നടന്നുവരുന്ന ചട്ടങ്ങളിൽ നമ്മുടെ അനുവാദംകൂടാതെ യാതൊരു ഭേദങ്ങൾ വരുത്താതെയും ഏതെന്നായ ചട്ടങ്ങൾ ഏറ്റെടുത്താതെയും ഇരിക്കയും അങ്ങനെ വല്ലതും ഭേദപ്പെടുത്തേണ്ടതിനും പുത്തനായി ഏറ്റെടുത്തേണ്ടതിലേക്കും തക്കആവശ്യം വല്ലപ്പോഴും ഉണ്ടായാൽ അതിനു പതിവായ കാരണം നമ്മെ ബോധപ്പെടുത്തി അനുവാദമുണ്ടാകുന്നതിനുള്ള നടത്തിക്കയും ചെയ്തു നമുക്കും ബഹുമാനപ്പെട്ട ഇംഗ്ലീഷ്ഗവണ്മെൻറിലേയ്ക്കും നെടു

നാളായി നടന്നുവരുന്ന അന്യോന്യവിശ്വാസം മേലും അഭിവൃദ്ധിയായും രാജ്യം സുഭിക്ഷമായും ജനങ്ങൾക്കു ക്ഷേമം വലിച്ചും ധർമ്മവും ന്യായവും നടപ്പായും വരാൻതക്കവണ്ണം വിചാരിച്ചു എല്ലാ കാര്യങ്ങളും നമ്മെ ബോധിപ്പിച്ചു വെച്ചിരിക്കുന്ന ശമ്പളവും പറ്റി ദിവാൻഉദ്യോഗവും വിചാരിച്ചു നടന്നു കൊള്ളുകയും വേണം. എന്നും

ഇക്കാര്യംചൊല്ലി ൧൧൦൦-മാണ്ടു മിഥുനമാസം൧൦-ാംനാ-
ദിവാൻ മോദീസു ഇ. വാട്സിനു നീട്ട്
എഴുതിവിട്ടു എന്നു തിരുവുള്ളമായ നീട്ട്”

മിസ്റ്റർ വാട്സിനെ ദിവാനാക്കിയപ്പോൾ ചില യഥാസ്ഥിതന്മാർക്കു അതത്ര തചിച്ചില്ലെങ്കിലും പിന്നീടു സകല ജനങ്ങളും അതിൽ സന്തോഷിക്കുക തന്നെയാണു ചെയ്തത്. ഈ നിയമത്തെപ്പറ്റി “ഗജകേശരി”കോഴിക്കോട്ടു “മനോരമ” എന്നീപത്രങ്ങളിൽ എഴുതിയിരുന്ന മുഖപ്രസംഗത്തിൽ നിന്നും ഏതാനും ഭാഗങ്ങളെ താഴെ ചേർക്കുന്നു:—

“തിരുവിതാംകൂർ

മഹാനാണി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു രാജ്യഭരണം കൈയേറിട്ട് പുത്രയോ കുറച്ചുകാലമേ ആയിട്ടുള്ളുവെങ്കിലും അദ്ദേഹിടയ്ക്കു തിരുവിതാംകൂറിലെ ഭരണകാര്യത്തിൽ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു വരുത്തിയിരിക്കുന്ന ചില മാറ്റങ്ങൾ അവിടുത്തെ ഭരണതന്ത്രജ്ഞന്മാരെയും മതിയായ തെളിവുകളാകുന്നു. പ്രജകളിൽ സർവരുടെയും അനുകൂലം ഒരുപോലെ ഉണ്ടാകുന്ന വല്ല ഭരണപരിഷ്കാരവും വരുത്താൻ ലോകത്തിൽ യാതൊരു ഗവൺമെന്റും സാധിക്കുന്നതല്ല. തിരുവിതാംകൂർ പോലെ വിവിധ ജാതിമതസ്ഥന്മാരും അവരിൽ ഓരോരുത്തർക്കും അന്യോന്യവിരുദ്ധങ്ങളായ ആചാരങ്ങളും അവയെ പരിപാലിച്ചുപോരാനു

ഉള്ള അധികാരേയും ഓരോ സമുദായത്തിനും ഇതരസമുദായ
 ത്തിന്റെ ഉൽക്കർഷത്തിൽ അസൂയയും ഉള്ള ഒരു രാജ്യത്തിൽ
 സർവ്വസമ്മതമായ ഭരണപരിഷ്കാരം വരുത്തുന്നത് കേവലം അ
 സാധ്യമാണ്. ആ നിലയിൽ പ്രജകൾക്ക് ന്യായമായ അഭ്യ
 പത്തിന് ഇടവരുത്താതെയും പ്രജകളുടെ ന്യായമായ അഭി
 പ്രായത്തെ ബഹുമാനിച്ചും മഹാനാണി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു
 ധീരതയോടുകൂടി ഈ പരിഷ്കാരങ്ങൾ വരുത്തിയതിനെപ്പറ്റി
 ഞങ്ങൾ തിരുമനസ്സിനെ സവിന്യം അഭിനന്ദിക്കുന്നു. മി
 സ്റ്റർ വാട്സിനെ ദിവാനായി നിയമിച്ചതിൽ തിരുമനസ്സ്
 കൊണ്ടും കാലോചിതമായി രാജ്യത്തിൽ ഉണ്ടാകേണ്ടതായ ഭര
 ണപരിഷ്കാരത്തെ ദീർഘദർശനവൈഭവത്തോടുകൂടി കണ്ട
 റിഞ്ഞു പ്രചർത്തിച്ചിരിക്കുന്നുവെന്നു പ്രത്യക്ഷമാണ്. ഭരണാധി
 കാരത്തിൽ ഏറ്റവും ഉത്തരവാദിത്വമുള്ള ഒരു ഉദ്യോഗത്തി
 ന്നു എന്നെന്നും സവർണ്ണജാതിക്കാരിൽ വല്ലവരേയും മാത്രമേ
 നിയമിച്ചുകൂടാത്തുള്ള ആചാരത്തേയും, മാമൂലിനേയും അന്നു
 സരിക്കുന്ന രാജ്യത്തിൽ ചിലപ്രത്യേകജാതിക്കാർക്ക് ശവഞ്ച
 ങ്ങിനോടു, കൂറിലായും അവിശ്വാസവും സ്ഥിരപ്പെട്ടുകൊ
 ണ്ങിരിക്കയും തരം വരുമ്പോൾ അതു പ്രവൃത്തിമാറ്റത്തിൽ
 പ്രത്യക്ഷപ്പെടുകയും ചെയ്യുമെന്നുള്ളതിന്നു സംശയമില്ല. പുതി
 യശവഞ്ചങ്ങളിന്റെ നയം അതല്ലെന്നും പ്രജകളുടെ കൂറും
 വിശ്വാസവും സന്ധാദിപ്പാൻ മഹാനാണി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു
 ഒരുക്കമാണെന്നും കാണിപ്പാനാണ്, കാലപ്പഴക്കത്താൽ ഏക
 ദേശം സ്ഥിരതപ്രാപിച്ച ഈ മാമൂലിനെ അവിടുന്ന് ഭേദിപ്പി
 ച്ചത്. എന്നാൽ, ദിവാനായി നിയമിക്കുന്നത്, സാധിക്ക
 ന്നിടത്തോളം തിരുവിതാംകൂർകാരനെത്തന്നെയായിരിക്കണ
 മെന്നുള്ള വാദത്തിൽ അല്പം ന്യായമുണ്ടെന്നു അവിടുത്തേക്കു
 തോന്നി. തിരുമനസ്സിലേയും ന്യായവാദികളായ പ്രജകളു
 ടേയും ആഗ്രഹമനുസരിച്ചു, യോഗ്യനായ ഒരാളെ കണ്ടുകിട്ടിയ
 തു ഭാഗ്യമായി. ഒരു ക്രിസ്ത്യാനിയെ ദിവാനായി നിയമി
 ച്ചാൽ, ദേവസ്വം ഭരണത്തിന്നു ക്ഷപ്പംനേരിടുമെന്നായിരുന്നു

മഹാരാജകുടുംബം. മഹാരാജാവിന്റെ മനസ്സുകൊണ്ടു ആ ആക്ഷേപത്തിന്റെ മർദ്ദം കണ്ടറിഞ്ഞ് അതിനെ യുക്തിപൂർവ്വം തള്ളിച്ചിരിക്കുന്നു. ദേവസ്വം വകുപ്പിനെ പ്രത്യേകം ഒരു കമ്മീഷണറുടെ ഭരണത്തിൻ കീഴിലാക്കിയിരിക്കുന്നു.....”

“തിരുവിതാംകൂർ

മഹാരാജാവിന്റെ ഭരണനൈപുണ്യം.

രാജഭരണകാര്യത്തിൽ തിരുവിതാംകൂർ മഹാരാജാവിന്റെ അസാമാന്യമായ വൈദഗ്ദ്ധ്യം കാണിക്കുന്നുണ്ടെന്ന്, തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു തിരുവിതാംകൂർ രാജഭരണം കൈയേറ്റതിന്നു ശേഷം തിരുവിതാംകൂറിൽ നടന്നിട്ടുള്ള പ്രധാനമായ ഒന്നു രണ്ടു സംഗതികളേപ്പറ്റി നിസ്സങ്കുഷമായിട്ട് ഏതു വിധമാണ് മഹാരാജാവിന്റെ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു പര്യവസാനിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു ജനങ്ങൾ ജിജ്ഞാസയോടെ കാത്തിരുന്നു. മിസ്റ്റർ ഗാന്ധി തിരുവിതാംകൂറിൽ വരുമ്പോൾ വൈക്കം സത്യാഗ്രഹത്തിന് അതു നിമിത്തം ഒരു പുതിയ ജീവൻ ഉണ്ടാകുമെന്നും ഭരണാധികാരികൾക്ക് അതു നിമിത്തം പൂർവാധികമായ ബുദ്ധിമുട്ടുകൾ നേരിട്ടുവെന്നും മറ്റും ജനങ്ങൾ വിചാരിച്ചിരുന്നു. എന്നാൽ അതിന്റെ അവസാനം എന്തായിരുന്നു? റോമൻ സാമ്രാജ്യത്തിന്റെ സ്ഥാപകനായ ജൂലിയസ് സീസർ പരാക്രമങ്ങളെ സംബന്ധിച്ച ചരിത്രകാരന്മാർ വർണ്ണിക്കുമ്പോൾ ആ മഹാപുരുഷൻ ഓരോ രാജ്യങ്ങളിൽ ചെന്ന് അവരെ വശപ്പെടുത്തിയതിനെപ്പറ്റി ഇങ്ങിനെ പ്രസ്താവിക്കാറുണ്ട്:—“സീസർ വന്നു, സീസർ കണ്ടു, സീസർ വശപ്പെടുത്തി”. ഇങ്ങിനെ തന്നെയാണ് മഹാത്മാഗാന്ധിയെപ്പറ്റി ഇന്ത്യയിൽ പലരും പറയാറുള്ളത്. “ഗാന്ധി

വന്നു, ഗാന്ധി കണ്ടു, ഗാന്ധി ജയിച്ചു" എന്നിങ്ങനെ മഹാത്മാഗാന്ധിയുടെ ജനസ്വാധീനത്തെപ്പറ്റിയും മറ്റും ജനങ്ങൾ ധരിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതുപോലെ തിരുവിതാംകൂറിൽ വളരെ വിഷമത്തോടെ കിടന്നിരുന്ന "വൈക്കം സത്യാഗ്രഹത്തിൽ പ്രവേശിച്ചിട്ടുള്ളവർ, ഗാന്ധി അവർകൾ വന്നാൽ അവർ വിചാരിച്ചതുപോലെ കാര്യം കലാശിക്കുമെന്നായിരുന്നു കരുതിയിരുന്നത്." എന്നാൽ എന്താണങ്ങായത്? ഗാന്ധി വന്നു, ഗാന്ധികണ്ടു," പക്ഷെ "ഗാന്ധിയെ ജയിച്ചു." മഹാത്മാഗാന്ധി വന്ന ഉടനെ അദ്ദേഹവുമായി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു ഒരു കൂടിക്കാഴ്ച കഴിക്കുകയും അതിൽവെച്ചു കാര്യത്തിന്റെ സ്വഭാവം മുഴുവനും മഹാത്മാവിനെ പറഞ്ഞു മനസ്സിലാക്കുകയും മറ്റും ചെയ്തതോടുകൂടി വൈക്കം സത്യാഗ്രഹം കൊണ്ടു രാജഭരണകാര്യത്തിൽ വന്നിട്ടുള്ള കുഴപ്പങ്ങൾ നിശ്ശേഷം ഇല്ലാതായിത്തീർന്നു. അതിനുപേണ്ടി ഗവണ്മെണ്ടധികാരങ്ങളെ നടത്തുകയോ ഭരണയന്ത്രങ്ങളെ മുഹൂർത്തപയോഗിക്കുകയോ പേണ്ടിവന്നില്ല. അതിബുദ്ധിമാനായ മഹാത്മാഗാന്ധിക്കു മഹാരാജാവിന്റെ തിരുമനസ്സിലെ വാദങ്ങളെ കേട്ടപ്പോഴും തിരുമനസ്സിലെ മുഖത്തിൽനിന്നു കാര്യത്തിന്റെ സ്വഭാവം മുഴുവൻ മനസ്സിലായപ്പോഴും വൈക്കം സത്യാഗ്രഹത്തിന്റെ നിരന്തര കരുതത്തെപ്പറ്റി ബോധ്യപ്പെട്ടു. കാര്യത്തിന്റെ സ്വഭാവം മുഴുവൻ മനസ്സിലായാൽ മക്കുടമുഷ്ടിയോടുകൂടി അദ്ദേഹത്തെ നിലയെത്തന്നെ മുറുക്കപ്പിടിക്കുന്ന സ്വഭാവം മഹാത്മാവിനില്ല. മഹാരാജാവിന്റെ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു ബുദ്ധിപൂർവ്വമായി ചെയ്ത വാദങ്ങളുടെ ഫലമായി മഹാത്മാഗാന്ധി കീഴടങ്ങുകയും കാര്യം വളരെ ഭംഗിയായി കലാശിക്കുകയും ചെയ്തു. മഹാരാജാവിന്റെ തിരുമനസ്സിലെ സ്ഥാനത്തു് വേറെ ആരായിരുന്നാലും ഈ വിധം കാര്യം ഒരുങ്ങുമെന്ന് ഞങ്ങൾക്കു തോന്നുന്നില്ല. ഇതാണ് മഹാരാജാവിന്റെ സീമാതീതമായ ഭരണനൈപുണ്യത്തിന്റെ ഒരു ദൃഷ്ടാന്തം.

പിന്നെ ഒരു ദിവസം ജയിച്ചതിന്റെ നിയമനത്തെപ്പറ്റി

യാണ്. ദിവാൻ രാമവയ്യാ അവർക്കു വിരിയുന്ന ഒഴിവി
 ലേക്ക് ഒരു ദിവാനെ നിശ്ചയിക്കേണ്ട കാര്യം വന്നുചേർന്നു.
 പലരും പലതും ആലോചിക്കുകയും പറയുകയും ഉൾക്കൊ
 ക്കുകയും ചെയ്യവെങ്കിലും ആരും ആലോചിക്കാത്ത വഴിക്കാണ്
 നിയമനം പോയത്. ബിലാത്തിയിൽ പ്രാക്ടീസ്സ് ചെയ്യുന്ന
 ഖാരി സ്റ്റർമിസ്റ്റർ വാട്സ്, തിരുവിതാംകൂറിൽ ജൂനിയർ
 മജിസ്ട്രേറ്റിൽ പഠിച്ചു ഇന്ത്യാഗവണ്മെന്റിന്റെ കീഴിലും മറ്റും
 ഇദ്ദേഹങ്ങൾ നോക്കിയതിന്നു ശേഷമായിരുന്നു ബിലാത്തി
 യിൽ പോയി ഖാരിസ്റ്റർഭാഗം പഠിച്ചു അവിടെ പ്രാക്ടീസ്സ്
 തുടങ്ങിയതെങ്കിലും അദ്ദേഹത്തെപ്പറ്റി തിരുവിതാംകൂറിലും
 മറ്റും കേട്ടു പരിചയമുള്ളവർ അധികം ഉണ്ടോ എന്നു സംശ
 യമാണ്. ഇദ്ദേഹത്തെയാണ് മഹാരാജാവി തിരുമനസ്സുകൊ
 ണ്ടു ദിവാനായി നിയമിച്ചിട്ടുള്ളത്. ഈ നിയമനത്തിൽ
 ഹിന്ദുക്കൾ പലരും പലവിധമായ അക്ഷേപങ്ങളും ചെയ്തു.
 തിരുവിതാംകൂറിലുള്ള ഹിന്ദുക്ഷേത്രങ്ങളുടെ ഭരണവും മറ്റും
 ഒരു ക്രിസ്ത്യാനി ദിവാൻജിയുടെ കീഴിൽ വെയ്ക്കുന്നതിലാണ്
 ഹിന്ദുക്കൾക്കുള്ള പ്രധാനമായ അക്ഷേപം. ഇങ്ങിനെ ആ
 ക്ഷേപിച്ചുകൊണ്ട് ഒരു ദീർഘമായ ലേഖനം തങ്ങൾക്കയച്ചു
 ചിട്ടയിരുത്തുന്നതും തങ്ങൾ ഈ പംക്തികളിൽ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തി
 യിരുന്നു. ഹിന്ദുക്ഷേത്രങ്ങളുടെ ഭരണകാര്യങ്ങളെ നിർവ്വഹി
 ക്കുന്ന കൂട്ടത്തിൽ മഹാരാജാവിന്റെ എഴുന്നള്ളത്തോടുകൂടി
 ദിവാൻജി ക്ഷേത്രങ്ങളിൽ ഉണ്ടായിരിക്കണമെന്നും മറ്റുമുള്ള
 ചടങ്ങുകൾ പരമ്പരയായി നടന്നുവരുന്നുണ്ടെന്നും ആവകൃത്യ
 ങ്ങൾ നിർവ്വഹിക്കേണ്ടതിന്നു ഒരു ക്രിസ്ത്യാനി ദിവാനായാൽ
 ശരിയാവുകയില്ലെന്നും മറ്റുമായിരുന്നു ആ ലേഖനത്തിൽ അട
 ങ്ങിയിട്ടുള്ള സംഗതികൾ. മിസ്റ്റർ വാട്സിന്റെ നിയമനത്തിൽ
 കാര്യമായി ഇങ്ങിനെ ഒരു അക്ഷേപമല്ലാതെ വേറെ യാതൊ
 രും ഉണ്ടെന്നു തോന്നുന്നില്ല. എന്നാൽ ഈ അക്ഷേപങ്ങൾ
 കേവലം തള്ളത്തക്കതല്ലെന്നു കാണുകയാൽ മഹാരാജാവി തിരു
 മനസ്സിന്റെ കല്പനപ്രകാരം തന്റെ പ്രൈവറ്റ് സിക്രട്ടറി

ദിവാന്റെ നിയമനത്തെ സംബന്ധിച്ച് താഴെ പറയുന്ന വിളംബരം പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു:—

“അടുത്ത ഉദ്യോഗത്തിൽ നിന്നു പിരിയുന്ന ദിവാൻബരദൂർ ടി. രാമവയ്യാ സി. എസ്സ്. ഐ. അപർകറേഷൻ പകരം തിരുവിതാംകൂറിലെ ദിവാനായി മോറിസ്സ് വാട്സ് ബി. എ. ബാരിസ്റ്റർ അററിലാ-അപർകളെ മഹാരാണി റീജൻറു തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് നിയമിച്ചിരിക്കുന്നു. ഒരു കൃസ്തുമൻ ദിവാനിൽ ദേവസ്വപങ്ങളുടെ ഭരണത്തെ ഏല്പിക്കുവാൻ ഇടവരുന്നതിനെപ്പറ്റി ഏതാണ്ട് ഭയത്തോടുകൂടി നോക്കിക്കൊണ്ടുവന്ന ഹരിന്ദുക്കളുടെ മതസംബന്ധമായ മനക്ഷോഭങ്ങളെപ്പറ്റി ആലോചിച്ച് ദേവസ്വപങ്ങളുടെ ഭരണത്തെ ദിവാൻജിയുടെ കീഴിൽ നിന്നു വിട്ടെത്തി, ഒരു പ്രത്യേക കമ്മീഷണറുടെ കീഴിൽ വെക്കണമെന്നു മഹാരാജാവിൽനിന്നു മനസ്സുകൊണ്ടു നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നു. ഈ പുതിയ കമ്മീഷണർ മഹാരാജാവിനോടു മാത്രം ഉത്തരം പറയേണ്ടതാണെന്നും നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നു. ഒരു കൃസ്തുമൻ ദിവാന്റെ കീഴിൽ വെച്ചുകൊണ്ടു മതസ്ഥാപനങ്ങൾക്കു ആചാരസംബന്ധമായോ ധനസംബന്ധമായോ രല്ല കോട്ടവും തട്ടുവാനിടയുണ്ടെന്നു യഥാർത്ഥത്തിൽ ഭയപ്പെട്ടു ദിവാന്റെ നിയമനത്തിന്നു തടസ്ഥം പറഞ്ഞ ഹരിന്ദുക്കൾക്കു ഈ ഏല്പാട്ടു ബോദ്ധ്യമായിത്തീരുമെന്നു മഹാരാജാവിൽനിന്നു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു വിശ്വസിക്കുന്നു.”

ഈ വിളംബരം മഹാരാജാവിൽനിന്നു തിരുമനസ്സിന്റെ ബുദ്ധിസാമർത്ഥ്യത്തിന്നു ഒരു ഉത്തമദൃഷ്ടാന്തമാണ്. മതസംബന്ധമായ കാര്യങ്ങളോടുകൂടി ഫലിപ്പിക്കുന്നതിനേക്കാൾ, ഭരണകാര്യങ്ങളാലകൃതമായി നടത്തുന്നതിന്നു മതസംബന്ധമായ കാര്യങ്ങൾക്കു അതിന്നുതക്ക പ്രാപ്തിയുള്ള ഒരു ഉദ്യോഗസ്ഥനെ ദിവാന്റെ ഉത്തരവാദിത്വത്തിൽ നിന്നു വിട്ടെത്തി മഹാരാജാവിന്റെ ഉത്തരവാദിത്വത്തിൽനിന്നു മാത്രമായി വെക്കുന്നതാണ് അധികം നല്ല

തന്നെ രാജഭരണകാര്യങ്ങളിൽ കുറച്ചു പരിചയമുള്ള ഏവ
നും സമ്മതിക്കുന്നതായിരിക്കും. ഒരു കൃസ്തുമതാഭിവാദന നിയ
മിച്ചപ്പോഴെഴു ജനങ്ങൾ എന്തെല്ലാം ലഹളയാണ് കൂട്ടിയ
ത്! അധികവും ഹിന്ദുക്കളാൽ നിവസിച്ചുവരുന്ന ഇന്ത്യയുടെ
ഭരണം നടത്തുന്നത് കൃസ്തുമതവേദം അനുസരിച്ചാണ്. ഹൈന്ദവ
ബാലിശവെ നൈസാമഹാരാജാവിന്റെ പ്രജകളിൽ അധികം
പേരും ഹിന്ദുക്കളാണെന്നെങ്കിലും അവർക്കു മുഹമ്മദീയഭരണം കൊ
ണ്ടു വലിയ ആക്ഷേപമുള്ളതായി തോന്നിയില്ല. മതവും രാജ്യ
ഭരണവും കൂടി കൂട്ടിച്ചേർത്തു ലഹളകൾ കൂട്ടുന്നത് ഒരിക്കലും ന്യായ
മല്ല. അതു കാലസ്ഥിതിക്കു പറ്റിയിട്ടുള്ളതല്ല. ഇന്ത്യയിലെ
രാജഭരണം കൈയേറ്റൊടുത്തപ്പോൾ വിക്ടോറിയ മഹാരാജ്ഞി
മതകാര്യങ്ങളിൽ പ്രവേശിക്കുകയില്ലെന്നും മറ്റും വാഗ്ദത്തം
ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. നാനാജാരിമതസ്ഥന്മാരേയും കൂട്ടി ഭരിക്കേണ്ട
തായി വരുമ്പോൾ മതത്തെ ആസ്പദിക്കാതെ മറ്റുള്ള കാര്യങ്ങളെ
ഉള്ളപ്പറ്റി മാത്രം ആലോചിച്ചു മന്ത്രിമാരെ തിരഞ്ഞെടുക്കേണ്ട
താകുന്നു. പല സംഗതികളെക്കൊണ്ടും മിസ്റ്റർ വാട്സിന്റെ
നിയമനം വളരെ ഉചിതമായിട്ടുണ്ട്. മതസംബന്ധമായ ആ
ക്ഷേപം മഹാരാജ്ഞി ഇപ്പോൾ തീർക്കുകയും ചെയ്തു. ഇതുവരെ
കഴിഞ്ഞിട്ടില്ലാത്തതോളം കാര്യത്തിൽ മഹാരാജ്ഞി തീരുമാനം
കൊണ്ട് വിസ്മയകരമായ ഭരണപ്രാപ്തിയെ പ്രദർശിപ്പിച്ചിട്ടു
ണ്ടെന്നു ഞങ്ങൾ സന്തോഷപൂർവ്വം പ്രസ്താവിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

മഹാരാജ്ഞി തീരുമാനത്തിലെ ക്ഷണപ്രകാരം മദ്രാസ് ഗവ
ണ്മെന്റായ നോഷൻ പ്രഭുവും, പനിയും ൧൯൨൫ അക്ടോബർ
മാസത്തിൽ തിരുവിതാംകൂർ സന്ദർശിച്ചു വളരെ സന്തോഷിച്ചു.
മടങ്ങി അവർ കൊച്ചിയിൽ നിന്നും അക്ടോബർ ൧൫-ാം നു
പുറപ്പെട്ടു കോട്ടയം, പീരുമേട്, കൊല്ലം മുതലായ സ്ഥലങ്ങൾ
സന്ദർശിച്ചശേഷം ൧൯-ാം നു തിരുവനന്തപുരത്തു എത്തി.
മുന്തിരിമല തിരുവനന്തപുരത്തു താമസിച്ചശേഷം ൨൨-ാം നു
കന്യാകുമാരിയ്ക്കു പോകയും, അവിടെനിന്നു ൨൩-ാം തീയ

നെൽവേലിക്കു പോകയും ചെയ്തു. ഇത് ഒരു പ്രൈവറ്റ് സർവ്വീസ് ആയിരുന്നു.

൧൯൦൨-ാമാണ്ടു് തുലാമാസം ൩-ാംനു മഹാരാണിയിൽ മനസ്സുകൊണ്ടു് തിരുവയറുവാണു കാത്തിരിക്കുന്നതിനാലും പെൺ വഴി കൊച്ചുതമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു് തിരുവവതാരം ചെയ്തു. രാജകുടുംബത്തിൽ ഒരു പെൺവഴി തമ്പുരാൻകൂടി തിരുവവതാരം ചെയ്തു എന്നു കേട്ടപ്പോൾ തിരുമനസ്സിലെ പ്രഭുക്കൾക്കുണ്ടായ സന്തോഷം അളവറ്റതായിരുന്നു.

ഈ സംഭവത്തിനു ഏകദേശം എട്ടു മണിക്കൂറിനുമുമ്പു മാത്രം തിരുമനസ്സിലെ പ്രജകളുടെ യോഗക്ഷേമത്തെ ലക്ഷ്യം കരിച്ചു കല്പിച്ചുചെയ്ത ഒരു മുഖ്യസാഗതി കണ്ടുകൃഷി വസ്തുക്കളുടേയും ശ്രീപാദംവക വസ്തുക്കളുടേയും കരം നെല്ലായി കൊടുത്തുവന്നതിനു പകരം പണമായി കൊടുത്താൽ മതി എന്നു അനുവദിക്കുന്ന കല്പന തുല്യംചാത്തിയതായിരുന്നു. ഇതുകണ്ടു കൃഷി വസ്തുവനുഭവിക്കാൻ പുത്രന്മാരും രക്ഷ നൽകി എന്നു ഉള്ളതു പറഞ്ഞറിയിക്കാൻ പ്രയാസമാണു്.

ഈ ദ്വാപ്യകൃത്യത്തെപ്പറ്റി 'സ്വാതന്ത്ര്യകാഹളം' എന്ന പത്രത്തിൽ എഴുതിയിരുന്ന മുഖപ്രസംഗത്തിൽനിന്നു ഏതാനുംഭാഗം താഴെ ചേർക്കുന്നു:—

കണ്ടുകൃഷിക്കരം.

“കണ്ടുകൃഷി വസ്തുക്കളുടെ കരമൊടുക്കുസമ്പ്രദായങ്ങളിൽ കടിയാനവന്മാർക്കു് നേരിട്ടുകൊണ്ടിരുന്ന കഷ്ടനഷ്ടങ്ങൾക്കു് തീർപ്പു. നാലാമത്തെ പ്രജാസഭാസമ്മേളനം മുതൽ ഇതിനെപ്പറ്റി പല പ്രതിനിധികളും ഗവണ്മെൻറിനോടു സങ്കടമറിയിച്ചിട്ടുണ്ടു്. നിയമസഭയുടെ കഴിഞ്ഞ ചില യോഗങ്ങളിലും കണ്ടുകൃഷിക്കാർക്കും ഗവണ്മെൻറിന്റെ ഗാഢമായ ശ്രദ്ധയ്ക്കു്

ജിഷയിഭവിക്കുവാൻ ചില സാമാജികന്മാർ ശ്രദ്ധിച്ചിട്ടുള്ളതായി കാണുന്നു. പണ്ടുവരെയും ദേവസ്വപംപടയുമായ വസ്തുക്കളുടെ കരം നെല്ലായിരുന്നതിനെ ദേദപ്പെടുത്തുവാൻ ഉത്സാഹിച്ച ദിവാൻ മി: വി. പി. മാധവറാവുവിന്റെ കാലത്തും കണ്ടുകൃഷി വസ്തുക്കളുടെ കരം നെല്ലിൽനിന്നും പണമാക്കുവാൻ സാധിച്ചിട്ടില്ല. കണ്ടുകൃഷിവസ്തുക്കൾ രാജകുടുംബത്തിലെ സ്വന്തം വകയാകയാൽ മനറാക്കും അരിൽ കൈകടത്തി ഒരു ദേദഗതിവരുത്തുവാൻ പാടില്ലെന്നായിരുന്നു അന്നത്തെ രീതിമാനം. ഇപ്രകാരം കണ്ടുകൃഷിക്കാർക്കുള്ളിൽ കുടിയാനവന്മാർക്ക് അനുകൂലമല്ലാത്ത നിലയിൽ പണ്ടേപ്പോലെ നടന്നുവരുന്നതുകൊണ്ട് കുടിയാനവന്മാർക്ക് പലവിധ കഷ്ടപ്പാടും നേരിട്ടിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ ഈ കഷ്ടപ്പാടുകളെ പരിഹരിക്കത്തക്കവിധം മഹാരാണി റീജൻറു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു ഇപ്പോൾ കല്പിച്ച ചില വ്യവസ്ഥകൾ ചെയ്തിരിക്കുന്നതായി കാണുന്നതിൽ ഞങ്ങൾ വളരെ സന്തോഷിക്കുന്നു. പ്രജാവത്സലനും ഭരണധൂരന്ധരനുമായിരുന്ന നാട്ടുനീങ്ങിയ ശ്രീമൂലംതിരുനാൾ തിരുമനസ്സിലേയ്ക്കുപോലും ക്ഷിപ്രസാധ്യമാകാതിരുന്ന ഒരു സംഗതയാണ് മഹാരാണി റീജൻറു തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു ഇപ്പോൾനിഷ്പ്രയാസം സാധിച്ചിട്ടുള്ളത്. പ്രജകളുടെ ന്യായമായ സങ്കടങ്ങളേയും അപേക്ഷകളേയും ഗ്രഹിച്ച യഥാവസരം പരിഹാരമുണ്ടാക്കിക്കൊടുക്കുവാൻ തിരുമനസ്സിലേയ്ക്കുള്ള അന്യോദശമായ ഒരുജിതൃവും സന്നദ്ധസ്സും ഈ സംഗതിയിൽ വേണ്ടവണ്ണം തെളിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.....

കണ്ടുകൃഷി കുടിയാനവന്മാർക്കൊടുക്കേണ്ട വരി, ഞവര, ധർമ്മപ്പല്ല എന്നിങ്ങനെയുള്ള ഇനങ്ങൾകൂടി നിറുത്തൽചെയ്ത് ആ മാഗ്ഗത്തിലും ജനങ്ങളുടെ സങ്കടങ്ങളെ പരിഹരിക്കുവാൻ ഗവണ്മെൻറ് ശ്രമിച്ചതു ശ്ലാഘനീയമായിരിക്കുന്നു. ഈ വക സംഗതികളിൽ ജനാഭീഷ്ടമനുസരിച്ച രാജ്യക്ഷേമകരമായി സഭയെയും പ്രവർത്തിക്കുന്ന മഹാരാണി റീജൻറു തിരുമ

നസ്സിലെ ഗവൺമെന്റുനേയും തിരുമനസ്സിലെ ഗവൺമെന്റിന് സാധാരണയുക്തമായി പ്രവർത്തിക്കുന്ന ദിവാനു മി. എം. ഈ. വാട്ട്സിനേയും ഞങ്ങൾ സാക്ഷാൽ അഭിനന്ദിച്ചു കൊള്ളുന്നു കണ്ടുകൃഷി വസ്തുക്കൾ അനുഭവിക്കുന്ന കുടിയാനവന്മാരെല്ലാം അവരവരുടെ ദേശങ്ങളിൽ പൊതുയോഗങ്ങൾ വിളിച്ചുകൂടി ഈ കാര്യത്തിൽ തിരുമനസ്സിലെ ഗവൺമെന്റിനോടുള്ള ഭക്ത്യാദരങ്ങളെയും കൃതജ്ഞതകളെയും രേഖപ്പെടുത്തി തൃപ്താദങ്ങളിൽ സമർപ്പിക്കണമെന്നും ഇതിലേയ്ക്കു കുട്ടനാട്ടുകാർ പ്രത്യേകം ഉത്സാഹിക്കണമെന്നും ഞങ്ങൾക്കു ഗ്രഹമുണ്ട്. ശ്രീ കാർത്തികതിരുനാൾ കണ്ടത്താമനത്തമ്പുരാന്റെ തിരുവപതാം കാലത്തു നെൽക്കരം നിറുത്തൽ ചെയ്തപ്പൊഴുള്ള സന്തോഷവാർത്തകൾ ജനങ്ങളിൽ പതിയുവാൻ ഓർത്തു തിരുവിതാംകൂർ രാജ്യചരിത്രത്തിൽ ശാശ്വതമായി പ്രശോഭിക്കുന്ന കരളുറയമായിത്തീരണമെന്നുള്ളതിന് യാതൊരു സംശയവുമില്ല "

൧൯൦൨ മകരം ൨൨-നു ശ്രീമിത്തിരതിരുനാൾ മഹാരാജാവു തിരുമനസ്സിലെ തിരുമാടമ്പു അറിയന്തിരം ഏറ്റവും ആഹ്ലാദപൂർവ്വം നടത്തപ്പെട്ടു.

൧൯൦൭ നവംബർ മാസത്തിൽ മഹാരാണി തിരുമനസ്സിലെ ക്ഷണം അനുസരിച്ച് ഇൻസ്പെക്ടറുനാപതിയായ ഫീൽഡ് മാർഷൽ സർ. വില്യം ബെർഡ് വുഡ് ഡും മദ്രാസും തിരുവിതാംകൂർ സന്ദർശിച്ചു വളരെ സന്തോഷിച്ചു മടങ്ങി. ആ മഹാൻ അയച്ച ഒരു ഏഴിത്തിൽ മഹാരാണി തിരുമനസ്സിലെ ഗുണഗണങ്ങളെയും രാജ്യഭരണനൈപുണ്യത്തെയും പറ്റി വളരെ ശ്ലാഘിച്ചു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു രാജ്യഭാരം ഏറ്റവും ഇച്ഛാർത്ഥം നാലുകൊല്ലമേ ആകുന്നുള്ളു. എന്നു വരികിലും അതിനിടയിൽ നാലുതുകൊല്ലം കൊണ്ടു ചെയ്യാൻ സാധിക്കാത്തതായ അനു

വധി ഗുണങ്ങൾ തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് ഈ നാട്ടിലേക്കു ചെയ്തു കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

തിരുമനസ്സ് കൊണ്ടു ചെയ്തിട്ടുള്ള പ്രയോജനകരങ്ങളായ പരിഷ്കാരങ്ങളുടെ വിവരം ഈ കഴിഞ്ഞ ഏതാനും കൊല്ലങ്ങളിലെ രാജഭരണ റിപ്പോർട്ട് വായിച്ചു നോക്കിയാൽ അറിയാവുന്നതാണ്. അവയിൽ ചിലതു മാത്രം താഴെ വിവരിക്കാം. തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു രാജഭരണം ഏറ്റെടുത്ത് പിന്നീടു പ്രകൃതിദേവി അത്യന്തം ഔദാർദ്യവതിയായി തന്നെ ഇരിക്കുന്നു അതിനാൽ കൃഷി, കച്ചവടം മുതലായവയ്ക്കു അഭിവൃദ്ധിയുണ്ടായി വരുന്നു. ഒരു രാജ്യത്തിന്റെ ഭക്ഷ്യവും, ചെറുശമ്പളവും അതിന്റെ ധനസ്ഥിതിയെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കും എന്നുള്ളതു് ഒരു മുഖതത്വമാണ്. ശ്രീമൂലംതിരുനാൾ മഹാരാജാവു് തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു നാട്ടുനീങ്ങിയ ൧൯൯-ാമാണ്ടത്തെ രാജഭരണ റിപ്പോർട്ടിൽനിന്നു ആ ആണ്ടത്തെ വരവു ൧,൯൯, ൫൦൦, ൦൦൦ രൂപയും ചെലവു ൧,൯൫, ൩൦൦, ൦൦൦ രൂപയും ആണെന്നു കാണുന്നു. എന്നാൽ നമ്മുടെ മഹാരാജാവി തിരുമനസ്സിലെ ഭരണസാമർത്ഥ്യത്തിന്റെ ഫലമായി ഈ രാജ്യത്തെ വരവു ക്രമേണവർദ്ധിച്ചുവർദ്ധിച്ചുവന്നു ൧൯൦൨-ാമാണ്ടു് ൨,൩൦൦, ൦൦൦ രൂപയായിരിക്കുന്നു. തന്നാണ്ടത്തെ ചെലവു ൨,൦൦൦, ൦൦൦, രൂപയും നീക്കി ൧൯൦൨-ാമാണ്ടു അവസാനത്തിൽ ഏകദേശം ൩൦൦ ലക്ഷം രൂപാമിച്ചും ഉണ്ടെന്നു കേൾക്കുമ്പോൾ ആർക്കാണ് മഹാരാജാവി തിരുമനസ്സിലെ ഭരണ പാടവത്തെപ്പറ്റി ആശ്ചര്യവും ആനന്ദവും ഉണ്ടാകാത്തതു്. സാക്ഷാൽ മഹാലക്ഷ്മീദേവിയുടെ തിരുവവതാരംതന്നെയോ മഹാരാജാവി തിരുമേനി എന്നു തോന്നത്തക്ക നിലയിൽ അത്രസുഭിക്ഷമാകുന്നു ഇപ്പോൾ രാജ്യത്തിന്റെ കോശസ്ഥിതിയും പ്രജകളുടെ സാമ്പത്തികാവസ്ഥയും. കൃഷി, കച്ചവടം, കൈത്തൊഴിൽ ഇവയെ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്ന വിഷയത്തിലും, സാധുക്കളായ പുലയർ, യുദ്ധനിവൃത്തന്മാർ ഇവർക്കു ഭൂമിചരിച്ചുകൊടുക്കുന്ന വിഷയത്തിലും, തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു്

പ്രത്യേകനിഷ്ഠയും ചെയ്തു വേണ്ട നടപടികൾ നടത്തിച്ചു വരുന്നു.

“അഹിംസാപരമോധർമ്മഃ” എന്ന പ്രമാണത്തെ അടിസ്ഥാനമാക്കി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു ക്ഷേത്രങ്ങളിൽ ആട്ടു, കോഴി മുതലായ ജന്തുക്കളെ കൊല്ലുവാൻ പാടില്ലാ എന്നു വ്യവസ്ഥ ചെയ്തു. ഈ ശ്ലാഘനീയ പ്രവൃത്തിയെപ്പറ്റി അഭിനവീച്ച അനവധി എഴുത്തുകൾ കാരോ രാജ്യങ്ങളിൽനിന്നും തിരുമനസ്സിലേക്കു കിട്ടിയിട്ടുണ്ട്. ചേർത്തല ക്ഷേത്രത്തിൽ ആഭാസമായ പൂർണ്ണാട്ടു പാടാൻ പാടില്ല എന്നും തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് അനുക്രമം പുറത്തു വ്യവസ്ഥ ചെയ്തിട്ടുണ്ട്.

ശ്രീമൂലംതിരുനാൾ തിരുമനസ്സിലെ കാലത്തു ദേവസ്വങ്ങളെ റവന്യൂഡിപ്പാർട്ടുമെന്റിൽനിന്നും വേർതിരിച്ചു എന്നുവരികിലും റവന്യൂ ഡിപ്പാർട്ടുമെന്റിൽ ഹിന്ദുക്കളല്ലാത്തവരെ വലിയഉദ്യോഗങ്ങളിൽ നിയമിച്ചു വന്നിരുന്നില്ല; എന്നാൽ ആ മാമൂൽ മാറ്റി ഒരു കൃത്യസ്തപ്രാതിയെ ദിവാൻപേഷ്വാരായി നിയമിച്ചതും തിരുമനസ്സുകൊണ്ടാണ്. നമ്മുടെ മഹാരാണി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു രന്നെയൊന്നു ഡിവിഷൻ അസിസ്റ്റൻറു തുടങ്ങിയുള്ള വലിയ ഉദ്യോഗങ്ങൾ കൊടുത്തു ഈഴവസമുദായത്തെ പ്രോത്സാഹിപ്പിച്ചു വരുന്നു. നിയമനിർമ്മാണസഭയിൽ ആദ്യമായി ഒരു സ്ത്രീയെ സാമാജിക ആക്കിയതും അവിടുന്ന് തന്നെയല്ലാതെ മറ്റൊരുമല്ല.

ഈ പരിഷ്കാരങ്ങൾ എല്ലാം തിരുമനസ്സിലെ വിശാല മനസ്സത്തെയു പ്രത്യക്ഷപ്പെടുത്തുന്നതായി പരിവർത്തിക്കുന്നു.

വിദ്യാഭ്യാസപ്രചാരത്തിലും മറ്റും പ്രത്യേക താല്പര്യമുള്ള നമ്മുടെ തിരുമനസ്സി വിദ്യാഭ്യാസഡിപ്പാർട്ടുമെന്റിനു ആണ്ടുതോ

റും കൂടുതൽ പണം അനുവദിച്ചു കൊടുത്തു അനവധി പരിഷ്കാരങ്ങൾ ആ ഡിപ്പാർട്ട്മെന്റിൽ നടപ്പിൽ വരുത്തി.

ചേർത്ത മുൻകാലത്തു ഒരു പ്രധാനസ്ഥലവും ഇടക്കാലത്തു വടക്കൻഡിവിഷന്റെ തലസ്ഥാനവുമായിരുന്നു. അവിടെ ചെങ്ങമേരാൻ നല്ല റോഡില്ലാത്തതിനാൽ അവിടുത്തെ ജനങ്ങൾ കൊല്ലത്തോറും പ്രജാസഭയിലും മറ്റും പരാതികൾ പറഞ്ഞുപന്നിരുന്നു. എന്നാൽ അവരുടെ പരാതിക്കു ഒരു പരിഹാരം ഉണ്ടാക്കി ആലുപ്പുഴനിന്നും ചേർത്തലയ്ക്കു റോഡു വെട്ടി കൊടുപ്പിച്ചതു നമ്മുടെ മഹാറാണി തിരുമനസ്സിലെ രാജഭാരകാലത്താണ്. ഇപ്പോൾ കൊല്ലം മുതൽ ചേർത്തല വരെ യാതൊരു അസൗകര്യവുമില്ലാതെ വണ്ടിയിൽ യാത്ര ചെയ്യാവുന്നതാണ്. ഈ റോഡിനെ കൊച്ചി വരെ നീട്ടുന്നതിനും വേണ്ട ഏർപ്പാടുചെയ്യവരുന്നുണ്ട്. ഇതുപോലെ ജനോപകാരപ്രദമായ അനവധി റോഡുകൾ, തോടുകൾ മുതലായവയെല്ലാം വെട്ടിക്കുന്നതിനും, പഴയവയെ നന്നാക്കിക്കുന്നതിനും ആയി മഹാറാണി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു വളരെ പണം ആണ്ടുതോറും അനുവദിക്കുന്നുണ്ട്.

റയിൽവെ തിരുവനന്തപുരത്തു കടപ്പുറത്തുനിന്നും റെയ്ണിലേക്കു നീട്ടുന്നതിനും റെയ്ണിൽ ഒരു വലിയ സെൻട്രൽ സ്റ്റേഷൻ കെട്ടുന്നതിനും അനുവദിച്ചു വേണ്ട നടപടി നടന്നുവരുന്നു. നാഗർകോവിലേക്കു റയിൽവേ ലയിൻ നീട്ടുന്നതിനും, കൊല്ലത്തുനിന്നു വടക്കോട്ടു ഒരു ലയിൻ നടപ്പാക്കുന്നതിനും ആലോചനകൾ നടക്കുന്നുണ്ട്.

തിരുവനന്തപുരം റെയ്ണിൽ വൈദ്യുതപ്രകാശം നടപ്പിൽ വരുത്തുന്നതിനും അരുവിക്കര നിന്നു ജനങ്ങളുടെ ഉപയോഗത്തിനായി കുഴൽവഴി വെള്ളം കൊണ്ടുവരുന്നതിനും കല്പിച്ചുനുവദിച്ചതനുസരിച്ചു ജോലികൾ ആരംഭിച്ചിരിക്കുന്നു.

അശുപത്രികൾ ഇല്ലാത്ത ഓരോ സ്ഥലങ്ങളിൽ അവ ഏർപ്പെടുത്തുന്നതിനും ഇപ്പോൾ സ്ഥാപിച്ചിട്ടുള്ള ഓരോ അശുപത്രികൾക്കും മരുന്നുകൾ, മരോന്മാസാസാധനങ്ങൾ ഇവ വാങ്ങുന്നതിനും മറ്റുമായി തിരുമനസ്സുകൊണ്ടു കൊല്ലത്തോറും ഓരോ വലിയ തുക അനുവദിക്കാറുണ്ട്.

ഇങ്ങനെ ജനങ്ങളുടെ ക്ഷേമത്തിനും ഐശ്വര്യത്തിനും വേണ്ടി അനവരതം അനവധി സർവ്വവസായങ്ങളിൽ വ്യാപൃതയായിരിക്കുന്ന മഹാരാണി തിരുമേനിയെ കൃതജ്ഞതും കൃതകൃത്യമായ അവിടുത്തെ പ്രജകൾ ആചാലവൃദ്ധം—ജാതിമതഭേദമെന്നിയെ—വിപ്ലാതയായ വിക്ടോറിയ മഹാരാജ്ഞിക്കു തുല്യയായി വിചാരിച്ചു അവരുടെ ഹൃദയകമലങ്ങളിൽ പ്രതിഷ്ഠിച്ചു അരാധിച്ചുപോരുന്നു.

൧൯൦൨-മാണ്ടത്തെ ശ്രീമൂലംപ്രജാസഭയിൽ ദിവാൻജി അവർകൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉപക്രമപ്രസംഗത്തെ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞവസാനിപ്പിച്ചു:—

“എന്റെ പ്രസംഗത്തിൽ ഏറ്റവും സന്തോഷാചരമെന്ന് എനിക്ക് തോന്നുന്ന ഭാഗത്തിലേക്കു ഞാൻ ഇതാ പ്രവേശിക്കുന്നു. മഹാരാണിവിജൻറു തിരുമനസ്സിലേന്നേക്കു എനിക്കുള്ള നിസ്സീമമായ കടപ്പാടിനെ ഞാൻ പരസ്യമായി പ്രകാശിപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്നു. അനവധി വൈഷമ്യങ്ങളാൽ പീഡിതനായും പലവിധേനയുള്ള ചിന്താഭാരത്തിനധീനനായും ഇരുന്നതിനിടയിൽ, ന്യായമായ വിധത്തിൽ, കൃത്യനിഷ്ഠയോടുകൂടി നിങ്ങൾക്ക് അല്പമെങ്കിലും തൃപ്തികരമാം വണ്ണം രാജഭരണം നടത്തിക്കൊണ്ടു പോകുന്നതിന് എനിക്കു സാധിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ അതെല്ലാം ആ തിരുമനസ്സിലെ അനുഗ്രഹം ഒന്നുകൊണ്ടു മാത്രമാണ്. തിരുമനസ്സിലെ അമോഹമായ വിവേകത്തിനും പ്രശാന്തമായ മനോഭാവത്തിനും

തങ്ങൾ എത്രമാത്രം കടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു എന്നു ഈ രാജ്യത്തിലെ ലക്ഷോപലക്ഷം പ്രജകൾ അറിയുന്നില്ല. ഏതാളുടേതായ ഒരു മഹാമനസ്സിനി, ഒരു പരിപാവനാത്മായ്ക്ക്, ഈ രാജ്യത്തിന്റെ ഭാഗമായതെന്തെ നയിച്ചുകൊണ്ടുപോകുമ്പോൾ, അതിന്റെ ഭരണത്തിന് യാതൊരുവിധത്തിലുള്ള വൈകല്യങ്ങളും സംഭവിക്കുന്നതല്ല; അതിലെ പ്രജാസഞ്ചയത്തിന്റെ ക്ഷേമത്തിനു ഹാനികരമായി യാതൊന്നും തന്നെ പ്രവർത്തിക്കാൻ സാധിക്കുന്നതല്ല. ആ തിരുമനസ്സിലെ സന്നിധിയിൽ നാം അർപ്പണം ചെയ്യുന്ന ഉപഹാരം അപരിമിതമായ രാജഭക്തിയും അമഞ്ചലമായ വിശ്വാസവും അക്ഷയമായ കൃതജ്ഞതയും ആയിരിക്കട്ടെ.”

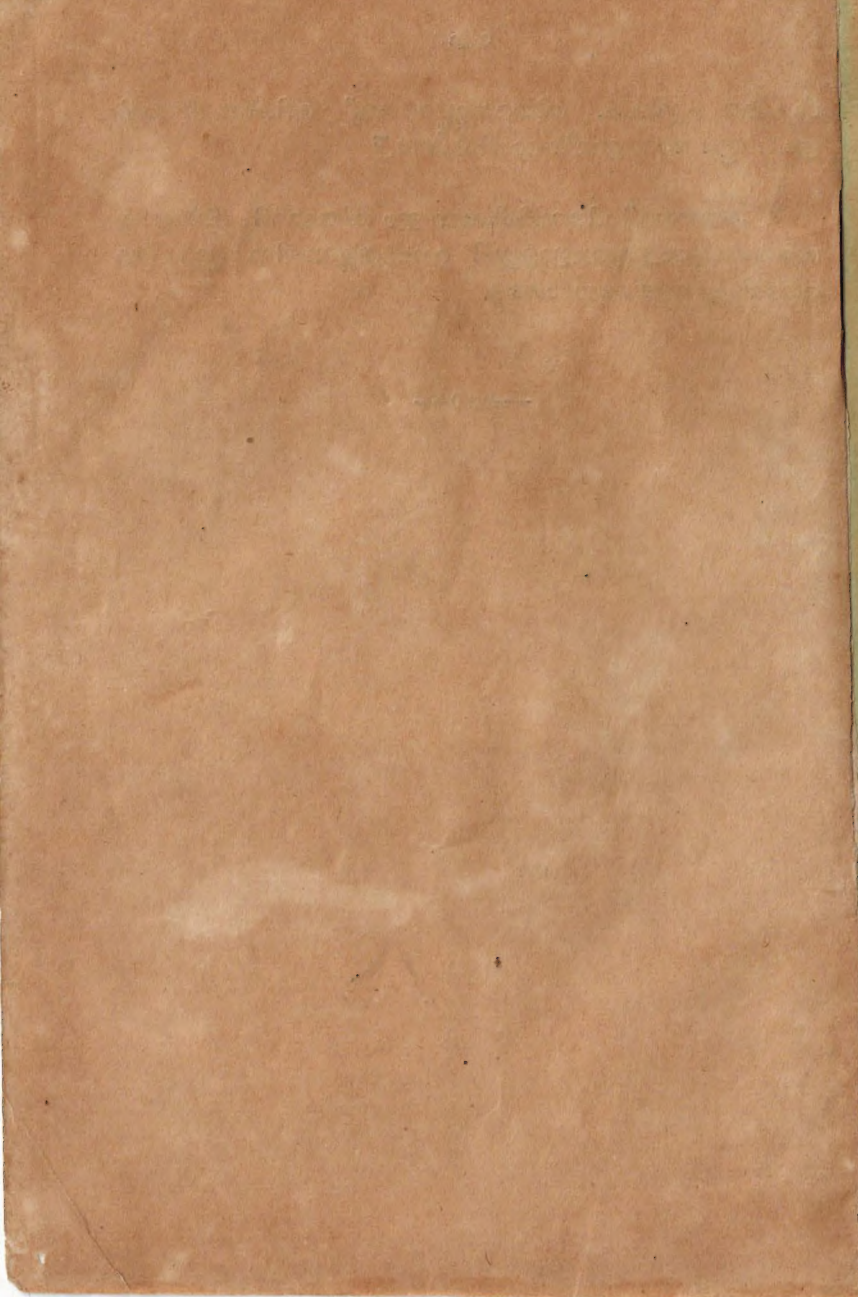
൧൯൦൩-ാമാണ്ടു നടന്ന ശ്രീമൂലം പ്രജാസഭയിലെ ഉപക്രമപ്രസംഗത്തിലും ദിവാൻജി അവർകൾ തിരുമേനിയെപ്പറ്റി വളരെ ശ്ലാഘിച്ചു പറയുകയുണ്ടായി. അതു ഇപ്രകാരം ആയിരുന്നു:—

“.....

.....ഇത്രയുംകൊണ്ട്, പ്രശാന്തമനീയമായ തിരുവിതാംകൂറിനെയും അതിന്റെ ഭരണത്തെയും കുറിച്ചു നാം സ്ഥൂലമായ ഒരു വിമർശനം ചെയ്യുകയില്ല. “വൃത്തങ്ങൾ എത്രതന്നെ ചെറുതായിരുന്നാലും അവയ്ക്കു രൂപസമ്പൂർണ്ണതയുണ്ടല്ലോ.” അങ്ങനെയുള്ള സംപൂർണ്ണത തിരുവിതാംകൂറിനും ഉണ്ടെന്നു ഞാനും അഭിമാനപൂർവ്വം വിചാരിച്ചുപോരുന്നത്. വിദ്വേഷം, ധൈര്യം, സൗജന്യം, സ്വപ്രജകളിൽ ഹൃദയംഗമായ വാത്സല്യം ഈ വിശിഷ്ടഗുണങ്ങളെ പ്രസരിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു നമ്മുടെ മഹാറാണി ഭരണകേന്ദ്രത്തിൽ അധിഷ്ഠിതയായിരിക്കുന്നു. തിരുമനസ്സിലെ മന്ത്രിയായ എനിക്ക് പ്രശാന്തമായ ആത്മജ്ഞതയെന്നയാണു് സർവ്വം നീതിധർമ്മങ്ങളിലേയ്ക്കു മാറ്റു

ശ്കമായ പ്രദീപം. തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് ഭരിക്കുന്നതിനാൽ
ഈ രാജ്യം അനുഗൃഹീതമായിരിക്കുന്നു.”

കരുണാനിധിയായിരിക്കുന്ന ഈ തിരുമേനി ദീർഘമായ
രാജാശ്വൈശ്വര്യങ്ങളോടുകൂടി വാണരജ്യത്തിനു ശ്രീപത്മ
നാഭൻ പ്രസാദിക്കുമാറാകട്ടെ.

BOOKS BY THE SAME AUTHOR.

ഇംഗ്ലീഷ് സ്കൂൾ.

ലിപ്പാർട്ടറി ക്ലാസിഫിക്കേഷൻ:—

രൂ. ച. കാ.

രാമയുൽക്കളവ.

0 7 2

തിരുവിതാംകൂർ ഭൂമിശാസ്ത്രം.

0 7 2

മദ്രാസ് ഭൂമിശാസ്ത്രം.

0 6 0

മലയാളം പള്ളിക്കൂടങ്ങളിൽ.

5-ാം ക്ലാസിഫിക്കേഷൻ:—

തിരുവിതാംകൂർ ചരിത്രം

0 14 0

4-ാം ക്ലാസിഫിക്കേഷൻ:—

തിരുവിതാംകൂർ ഭൂമിശാസ്ത്രം.

0 7 2

തിരുവിതാംകൂർ ചരിത്രകഥകൾ.

0 7 0

മദ്രാസ് ഭൂമിശാസ്ത്രം.

0 6 0

തിരുവിതാംകൂർ രാജഭരണം.

0 4 0

3-ാം ക്ലാസിഫിക്കേഷൻ:—

ഭൂമിശാസ്ത്രം.

0 4 0

രാജഭരണം.

0 4 0

2-ാം ക്ലാസിഫിക്കേഷൻ:—

ഭൂമിശാസ്ത്രം.

0 3 9

രാജഭരണം.

0 3 0

അപേക്ഷിക്കേണ്ട മേൽവിലാസം:—

ആർ. ടി. പിള്ള,

ചാല—തിരുവനന്തപുരം.